

ÖNSÖZ

Hayvancılık sektörü, insanların yeterli ve dengeli beslenmesi yanında ulusal gelir ve istihdam artırmak; et, süt, tekstil, deri, kozmetik ve ilaç sanayi dallarına hammadde sağlamak, dengeli kalkınmaya katkıda bulunmak, kırsal alandaki açık ve gizli işsizliği azaltmak ve önlemek, metropollere olan göçü önlemek, ihracat yoluyla döviz gelirlerini artırmak gibi önemli işlemlere, dolayısıyla günümüzün güncel ülke sorunlarının kısa sürede ve en ekonomik şekilde çözümüne katkı sağlayacak öneme sahiptir. Hayvancılık sektörünün özetle Türkiye'nin gerek ulusal beslenmesinde ve gerekse ulusal kalkınmasında çok önemli potansiyeli bulunmaktadır. Ne var ki ülkemizde hayvancılık sektörünün kısaca özetlenen bu misyonu tam anlamıyla yerine getirdiğini ileri sürmek pek mümkün değildir. Hayvancılığın ülke genelinde ve bölgesel olarak çok değişik boyutlarda sorunlarının bulunması bu konuda etkili olmaktadır. O nedenle Veteriner Hekimler Derneği, Gaziantep Bölgesi Veteriner Hekimler Odası ve Diyarbakır Bölgesi Veteriner Hekimler Odasının birlikte düzenlediği **"GAP Projesi Kapsamında Bölge ve Ülke Hayvancılığının Sorunları ve Çözüm Önerileri"** konulu toplantı daha da önem kazanmaktadır. Konu uzmanları ile bölge hayvan üreticilerini buluşturan bu tür toplantılar, sorunların daha somut bir şekilde tespit edilmesinde ve bu sorunlara çözüm önerilerinin daha sağlıklı şekilde ortaya konmasında tartışılmaz öneme sahiptir.

Bir tam gün süren bu toplantının sabah oturumunda Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Zootekni ve Hayvan Besleme Bölüm Başkanı Prof. Dr. Engin SAKARYA, "Türkiye Hayvancılığına Genel Bir Bakış" konulu; Gaziantep'te Üretici Fuat AYDINGÜLER ise "Bölgede Hayvansal Üretimde Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri" başlığı altında bir konuşma yapmışlardır. Katılımcıların görüş, öneri ve soruları ile oturum daha da verimli hale gelmiştir. Yine bu oturumda Namık

Kemal Üniversitesi Veteriner Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. Muzaffer TAŞ “AB Uyum Sürecinde Bölge Hayvancılığının Geleceği” başlıklı ilginç bir sunum gerçekleştirmiştir.

Toplantının öğleden sonraki oturumunda ise Avusturya Damızlık Üreticileri Birliği Başkanı Anton WAGNER “Avusturya’da Hayvancılık Sektöründe Örgütlenme ve Organizasyon” konulu; Veteriner Hekim Dr. Hüseyin PULAT ise “Hayvancılıkta Dikey Kümelenme Modeli” başlıklı sunumlarını yapmışlardır. Toplantının bu oturumunda da gerek üreticilerin gerekse kamu yöneticilerinin konuşmaları da büyük ilgi odağı olmuştur.

Toplantıya bölge illerinin Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürleri, kamuda görev yapan veteriner hekim ve ziraat mühendisleri, bölgedeki veteriner hekimliği oda başkan ve yöneticileri, ziraat mühendisleri şube başkan ve yetkilileri ile sanayicilerin çok sayıda katılım göstermeleri toplantının amacına ulaşmasında etkili olmuştur.

Toplantı sunumlarının yer aldığı bu kitap konuşmacıların toplantıda yaptıkları konuşmaların birebir bant çözümünden üretilmiştir. Bu toplantının bölge hayvancılığının sorunlarının dile getirilmesinde ve çözümünde katkı sağlaması en büyük dileğimizdir.

Veteriner Hekimler Derneği
Gaziantep Bölgesi Veteriner Hekimler Odası
Diyarbakır Veteriner Hekimler Odası

GAP PROJESİ KAPSAMINDA BÖLGE VE ÜLKE HAYVANCILIĞININ SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

AÇILIŞ KONUŞMALARI

Ayhan DEVAMLI

(Gaziantep Veteriner Hekimler Odası Başkanı)

Sayın Kaymakamım, Sayın İl Müdürlerim, Sayın Dekanım, Oda Başkanlarım, Şube Müdürlerim, Sayın İlçe Müdürlerim, Değerli Meslektaşlarım, Sektör Temsilcileri ve çok saygı değer misafirlerimiz hepinizi saygı ile selamlıyorum.

Ev sahipliğini yaptığımız GAP Projesi Kapsamında “Bölge ve Ülke Hayvancılığının Sorunları ve Çözüm Önerileri”konulu toplantımıza ve şehrimize hepiniz hoş geldiniz.

Türkiye de hayvancılığının sorunları Veteriner Hekimlerinde sorunlardır. Biz hekimler hem hayvan sağlığını korumak ve tedavi etmekle mükellef olduğumuzdan, hem de sektörün sorunları mesleki hayatımızı direkt etkilediğinden dolayı hayvancılıktaki sorun ve sıkıntılardan kalpten etkilenen meslek grubuyuz. Bu nedenle bu ve benzeri tüm çalıştaylarda etkin rol almayı ve koordinasyonu sağlamayı meslek görevi addediyorum. Bu vesile ile sayın hocamız Prof. Dr. Şakir Doğan TUNCER ve onun şahsında tüm konuşmacı ve katılımcılara teşekkürü borç biliyorum.

Hayvancılığının sorunları başlık olarak bölgesel sorunlarımızı da yeterince kapsamaktadır. Yerel sorunları; bölge üreticisi gerek ekonomik gücüyle gerekse bölge sanayicisinin gücüyle ve Gaziantep insanının sorunları çözmeye gösterdiği sonuca odaklı iş bitiriciliği ile üstesinden gelmektedir. Sanırım üreticilerimizden yerel sorunlardan çok ulusal sorunları dinleyecek olmamızda bu sebeptendir.

Biz Gaziantep'te veteriner hekimler olarak tespit ettiğimiz sorunları ve çözüm önerilerini uzun uzadıya anlatmaktansa bu toplantıda sorunları birebir yaşayan üreticilerin ve bu konuda uzmanlaşmış hocalarımızın tespitlerini dinlemeyi tercih ettik.

Biz veteriner hekimlerin temsilcisi olarak meslektaşlarımızın çözümün bir parçası olması gerektiğini düşünüyoruz. Bununla ilgili olarak meslek içi eğitimlerin temin edilmesi konusunda üzerimize düşen sorumlulukları tespit etmek için ayrıca dikkat edeceğimizi de bildirmek istiyorum.

Uzun sürecek bir program başlarken herkesin konu ile ilgili söyleyecek bir şeyleri olduğundan sözü daha fazla uzatmak istemiyorum. Başarılı ve faydalı bir toplantı olmasını dileyerek konuşmalarını yapmak üzere Sayın İl Müdürümüz Mehmet KARAYILAN'ı kürsüye davet ediyorum.

Mehmet KARAYILAN

(Gaziantep Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürü)

Sayın Kaymakamım, değerli meslektaşlarım, değerli hayvancılık sektörünü temsil eden bütün arkadaşlar hepiniz hoş geldiniz. Öncelikle bu çalışmaya katkılarınızdan dolayı hepinizi şükranla selamlıyorum.

Güneydoğunun incisi gazi şehrimize hepiniz hoş geldiniz. Gaziantep güneydoğunun hem incisi hem de birincisidir. Birinciliğini sanayide tüm dünyaya ispat etmiş, tarım ve hayvancılıkta da girişimci gücünü ortaya koymuştur. Gerek il tarım uygulamaları ile gerekse tüm GAP projeleri ile örnek teşkil edecek faydalı uygulamaları ile bölge hayvancılığına, ülke ekonomisine önemli katkılarda bulunmuştur ve katkıda bulunmaya da devam edecektir. Sizleri lafa daha fazla boğmak istemiyorum şehir dışından gelen bölgemizdeki potansiyel araştırmalar konusunda tüm araştırmacılara ve katılımcılara birkaç rakam vermeden geçmeyeceğim. Söylemde değil eylemde bu yaptıklarımızı arz etmek istiyorum. GAP Bölgesi GAP Projesi Kapsamında 2013 yılı itibari ile tüm GAP illerinde 250 adet proje onaylanmış ve projelerden 160'ında hayata geçmiştir. 160 projenin 60'ı Gaziantep'te hayata geçmiştir. Ve şu anda 8

tane projemizde devam etmektedir. İlimize68 proje kapsamındayaklaşık 11.000 damızlık hayvan girişi olmuştur. Bu hayvanların önemli bir kısmı da dediğim gibi damızlık hayvanlardır. Söz konusu hayvanlarla birlikte ilimizde 38.000 olan büyükbaş hayvan sayımız şuanda 2014 yılında 150.000 civarındadır. Yine ilimizde 17 işletmede yaklaşık 10.000 baş hastalıklardan ari hayvanımız mevcuttur.

Değerli katılımcılar konunun uzmanları da aramızda eminim bizlere daha çarpıcı rakamlar sunacaklardır. Hayvancılık sektörünün tüm paydaşlarının önemli katkı ve paylaşımları olacağına bizlere çalışma azmi katacak önemli talepleri ve beklentileri olacağına farkındayım. Bu konuşmaları dikkatle takip edeceğim. Ben ve ekibim adına her zaman yanınızda olacağımızı unutmamanızı diliyorum. Unutmayalım ki sorunlarımızın doğru tespiti büyümemiz, gelişmemiz ve ilerlememiz için çok önemlidir. Çünkü buradan hareketle çözüm yolları araştırılacak ve hedefe gidilecektir. Bu çalıştay içerisinde bulunan emek ve zaman harcayarak ve bu işlere kafa patlatan herkese siz değerli katılımcılara tekrardan hoş geldiniz diyerek başarılı bir toplantı olmasını diliyorum ve saygılar arz ediyorum.

Mehmet BIÇAK

(Diyarbakır Veteriner Hekimler Odası Başkanı)

Sayın Kaymakamım, çok kıymetli dekan hocalarım, saygıdeğer il müdürlerim, başkanlarım, hepinizi saygı ile selamlıyorum. Bu tablonun tekrarlanması için biz bundan sonraki dönemde elimizden geleni yapacağız. Hayvancılığımızın çok zor durumda olduğunu düşündüğümüz günlerden biraz daha umut veren çalışmalarımızın olduğu döneme geçtiğimizi düşünüyorum. Bu çalışmalarda biz Diyarbakır Veteriner Hekimler Odası olarak çok kıt kanaat olanaklarımızla her zaman en ücra köşedeki veteriner hekimin yanında yer almaya çalışıyoruz. Bu tür toplantıların bizlere çok şey katacağını, hayvancılığımızı belli noktalarda önemli yatırımlar sağlayacağını düşünüyorum. Hepinize saygılar sunuyorum.

1. OTURUM

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Şakir Doğan TUNCER
(Veteriner Hekimler Derneği Başkanı)

Ülke hayvancılığının içinde bulunduğu durumu irdelemek için şöyle Cumhuriyetin kuruluşundan yani 1923'lerden bugünüme çeşitli evreler içerisinde durumu irdelemek gerekiyor. Bugünkü gelinen noktada hayvancılığımızla ilgili çok sıkıntılar var. Biz öğretim üyeleri olarak tarafsız bir gözle bu sorunları değerlendirmek durumundayız. Sanıyorum bu panel sırasında da görüşlerimizi bende oturum başkanı olarak zaman zaman sizlerle paylaşacağım. Şimdi konuşmasını yapmak üzere sayın Prof.Dr. Engin Sakarya hocamızı kürsüye davet ediyorum. Hocamız "Türkiye Hayvancılığına Genel Bir Bakış" başlıklı konusunu bizlere aktaracak.

Prof.Dr. Engin SAKARYA

(Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi, Zootekni ve Hayvan Besleme Bölüm Başkanı)

Değerli katılımcılar,

Sözlerime başlamadan önce hepinizi saygılarımla selamlıyorum. Böylesine önemli bir bölgede toplantıyı düzenleyen ve bana konuşma olanağı veren başta Veteriner Hekimler Derneği'ne, Gaziantep ve Diyarbakır Veteriner Hekimler Odalarına teşekkür ediyorum. Düzenlenen toplantının gerek konusu itibari ile gerekse zamanlama açısından önemli olduğu düşüncesindeyim. Özellikle son yıllarda Türkiye hayvancılığının ithalatla birlikte girmiş olduğu süreci ve sonrası gelişmeleri değerlendirme fırsatı verecektir. Sektörün üretimle ilgili bazı verileri kullanarak gelişme sağlandığını iddia etmenin abartılı olacağı

kanısındaım. Oysa hayvancılıkla ilgili yakın tarihte gittiğim çoğu toplantıda sektörün önemli teknik ve ekonomik sorunlarının halen devam ettiği ve yoğun tartışmaların sürdüğünü açıkça söyleyebilirim. Üretici kesim muhatap bulamadığı için sorunların çözümünde biz akademisyenler hedef tahtası olmakta ve eleştirilmekteyiz. Bizlerin sadece bilimsel doğruları gelişmiş ülke örneklerini de vererek (kurumsal bir görevimiz bulunmamakta) çözüm önerileri getirdiğimizi ve üretim ve sanayi kesiminin yanında olduğumuzu sık sık dile getirmek durumunda kalıyoruz.

Özellikle bugün burada tartışacağımız konuların “et-süt” gibi stratejik temel ürünler olduğu gerçeğini dikkatinize sunarak konuya girmek istiyorum. Konuyu bu şekilde ele alan ülkeler bu üretim alanlarında önemli gelişmeler katetmişlerdir. Diğer taraftan bizim gibi gelişmekte olan ülkelerde maalesef konu bu kapsamda ele alınmamakta oysa artan nüfus, talep üretim artışını zorunlu kılmaktadır. Yakın zamanda (2008 yılında Dünyanın karşılaştığı kuraklık ve ekonomik kriz) karşılaştığımız bu kriz sonrası gıda üretimi ve güvenliğinin sağlanması konusu her ülkenin dikkate almak zorunda olduğu önemli bir konu olmuştur. Bu çerçevede oluşturulan politikalarda öncelikli hedef gıda üretiminde kendi kendine yeterliliği sağlamak olmuştur. Eğer ayrıca bazı ürünlerde ihracat hedefiniz varsa hem üretimde sürdürülebilirliği sağlama yanında, uluslararası ticarete belirlenen standart ve kalitede üretimi yapmak zorundasınız.

Ülkemizde özellikle son yıllarda kırmızı et üretiminde sanki ekonomik kısır bir döngüye girmiş gibi 14 yıl sonra bu sektörde tekrar ithalata gidilmek zorunda kalınmıştır. Daha önce yapılan ithalatın sektöre verdiği tahribat yeterince tartışılmadan hemen hemen aynı gerekçelerle (yükselen et fiyatları ve üreticiyi terbiye etme, tüketiciye ve sanayiciye uygun fiyata et tedariki gibi gerekçelerle birlikte) ve Avrupa Birliği'ne daha önce taahhüt edilen on dokuz bin ton civarında et alımı öne sürülerek ithalata gidilmiştir. Oysa ekonomide ithalat palyatif bir tedbir aracı olarak kullanılmaktadır. Bu dönemde kırmızı et üretiminde arz-talep dengesinin bozulması daha önce belirttiğim gibi 1980 sonrası uygulanan ekonomik politikalar (neoliberal politikalar) sonucu sanayide olduğu gibi tarım ve hayvancılıkta da ithalata bağımlı

hale getirmiştir. Bu süreç içerisinde üretimde azalmalar ile birlikte, artan nüfusun yarattığı talep artışı ve arz da meydana gelen yetersizliği bu durumun başlıca açıklamasıdır. Temel bir malda ithalata kolayca gidilmesi arzı artırmadan dışardan alırim yaklaşımı doğru bir politika değildir.

Bir zamanlar gelişmiş ülkeler, gelişmekte olan ülkelere sanayileşmek sizin işiniz değil siz tarım ve hayvancılıkta ihtisaslaşın diyorlardı. Ancak gelenen bu noktada bu üretim alanlarını da geliştirerek kendi tekellerine almışlardır. Gelişmiş ülkeler bizim gibi ülkelere teknoloji, girdi, her türlü ekipman, cihaz vb. ile birlikte damızlık ve besi hayvanı, süt tozu gibi ürünleri pazarlayan konumdadırlar. Dikkatimi çeken diğer bir noktada hayvancılığı bu kadar geliştiren bu ülkeler (ABD ve AB) halen tarım ve hayvancılık sektörlerini en fazla destekliyor. Örneğin; ABD 50 milyar dolar civarında AB ise bütçenin (FEOGE) yarısına yakını bu sektörler tahsis etmektedirler. Oysa ülkemizde tarım ve hayvancılık sektörlerinin bütçeden veya GSMH'nin (% 1'i altında olmayacak) ancak yıllara göre değişmekle birlikte binde yedisi kadar 1'in altında bir kaynak tahsis edilmektedir.

Diğer önemli bir konu ise gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde kırsal gelirler içerisinde tarım ve hayvancılığın aldığı paydır. Gelişmiş ülkelerde bu oran genelde bir denge halinde yarı yarıya olduğu görülmektedir. Oysa ülkemizde bu oran 1980 öncesi hayvancılık kırsal gelirler içerisinde payı % 38'ler civarında olmuştur ve bu dönemde ayrıca Türkiye yaklaşık 350 milyon dolar civarında hayvansal ürün ihracatı gerçekleştirmiştir. Daha sonra bu oran yanlış tarım politikaları sonucu hayvancılık ihmal edilmiş payı % 20-25'ler düzeyine gerilemiştir. Son yıllarda mevcut hükümetin uyguladığı hayvancılığın desteklenmesine dönük finansman politikaları sonucu sektörün payı %30'lar civarına çıkmıştır. Bu konuya değinmemin nedeni kırsal alanda bu iki sektörün özellikle planlamada dengeli tutulması intersektörel etkileşim ve talep yaratma açısından önemlidir. Bu açıdan önümüzde ki dönemlerde kırsal gelirler içerisinde hayvancılığın payını %40'lara çekecek planlama çalışmalarına ve doğru stratejilere ihtiyaç bulunmaktadır. Bu denge sektörlerin gelişmesi ve sorunların çözülmesi noktasında rasyonel bir yaklaşım olacaktır.

Diğer taraftan günümüze değin uygulanan tarım politikalarına baktığımızda; sektörlerin teknik sorunlarının çözümünde getirilen yaklaşımların ekonomik politikalarla desteklenmemesi kanımca başarıyı sınırlayan en önemli faktör olmuştur.

Bu açıdan hayvancılığın teknik ve ekonomik meselelerini sektör paydaşlarınca tartışılacağı bu tip toplantıların yararlı olacağını düşünüyorum, örgütsüz ve güçsüz olan üretici kesimin bir yerde sesi olma zorunda olan sivil toplum kuruluşlarına büyük görev düşmektedir. Maalesef hayvan üreticisi özellikle ekonomik sorunlarıyla ilgili kamu oyu yaratamıyor (artan girdi fiyatlarının maliyetlere yansması sonucu oluşan fiyat artışlarını) bir yerde bu dönemde örgütlenememenin faturasını ithalatla, haksız rekabete uğrayarak ödemektedirler diye düşünüyorum. Dikkatinizi çekmek istediğim diğer bir önemli konuda; kamu oyunca ve hükümet temsilcilerinin piyasada her şeyin fiyatı artarken et fiyatlarının da artmasını kabullenmemekte fiyat ve üretici kesim üzerine baskı oluşturarak haksızlık yapılmaktadır. Ve sonuçta da bu kesim hiç hak etmediği şekilde (iktisatta yeri olmayan bir uygulamayla) ithalatla terbiye edilmeye çalışılmaktadır.

Ülkemiz açısından son derece önemli GAP projesi ile ilgili birkaç şey söylemek istiyorum. Bu bölgede konferans ve toplantı sebebiyle birkaç kez ziyaret etme şansım oldu, bölge ve proje çalışmaları ile ilgili biraz bilgi sahibiyim. Bölgenin tarımsal potansiyeli ülkemizi ve Ortadoğu'yu besleyecek durumdadır. Bölgede özellikle öne çıkan (ihracat merkezleri) iller Gaziantep ve Şanlıurfa'dır. Hayvancılık açısından GAP Projesinden beklentimiz yem üretimi olmalıdır. Toplam maliyetler içinde %60-70 payı olan yemin bölgeden temini hayvancılığın en önemli sorununu çözme konusunda yararlı olacaktır. Bölgeye dönük üretim deseni oluşturmada (şu anda başlıca üretilen ürünler pamuk ve buğdaydır) bu konunun ciddi bir şekilde planlanması gerekmektedir. Mevcut hükümetin yem bitkileri üretimi konusunda uyguladığı olumlu destekleme politikaları sonucu istenen ölçüde olmasa da bu üretime tahsis edilen miktar % 7 civarına çıkmıştır. Bölgeyle birlikte ülke genelinde yem bitkilerine tahsis edilen alanın gelişmiş ülkelerde olduğu gibi %20'lere çıkarılması hedeflenmelidir. Bölgede hayvancılığın lokomotif sektör olmasında üretim deseninin hayvancılığın talebi

doğrultusunda yönlendirilmesi önem taşımaktadır.

Bölgenin ihracat üssü olması hedefleniyorsa hayvansal ürün üretiminin ancak AB standart ve kalitesi düzeyinde olması durumunda ihracatta istikrar ve süreklilik sağlanabileceği unutulmamalıdır. Son yıllarda hayvancılık sektörüne yapılan büyük ölçekli yatırımların ihracat odaklı olması gelişmeyi hızlandıracaktır. Örnek vermek gerekirse tavukçuluk sektöründe üretim ve gelişmişlik düzeyi göz önüne alındığında, mevcut üretimin %25'i ihracata yönlendirilebilseydi sektör daha farklı bir gelişme trendi yakalayabilirdi. Ancak bu sektörde de önemli ölçüde girdi bazında dışa bağımlılık ve üretim maliyetlerindeki yükseklik uluslararası piyasalarda rekabet şansını olumsuz etkilemektedir. İç talebi dikkate alan bir üretim anlayışı ile bir yere gidilemiyor.

Bilindiği üzere hayvansal ürünlerde piyasada (et, piliç ve balık eti) piyasada rekabet halinde olup aynı zamanda ikame mallar konumundadır. Son yıllarda kırmızı et fiyatlarındaki artış sonucu piliç eti tüketiminde sektör lehine olumlu bir gelişme olmuştur. Bu çerçevede gerek kırsal gerek kentsel alanda kırmızı et tüketiminde önemli azalmalar söz konusu olmuştur. Ülkemizde nüfus artışı ve bunun yarattığı talep özellikle kırmızı et üretimini artırma yönünde baskı yaratmaktadır. Özellikle genç nüfusun artan fiyatlar sonucu kırmızı et tüketiminin düşmesi (vücudun dışardan almak zorunda olduğu esansiyel aminoasitlerin kırmızı ette bulunması) politikacıların ve planlamacıların dikkate alması gereken bir konu olduğunu vurgulamak istiyorum. Bu açıdan Türkiye son yıllarda süt üretiminde yarattığı üretim artışını, kırmızı et üretiminde de başarmak zorundadır. Temel mesele kırmızı et üretiminde arz yetersizliğini çözecek politikaların hayata geçirilmesidir. Aksi takdirde Türkiye bu üretim alanında "ekonomik kısır döngüyü" kırmaması olası değildir.

Bu değerlendirmemden sonra sektördeki 2014 yılı ve sonrası olası gelişmeleri şöyle özetleyebilirim. Öncelikle ithalat sonrası piyasaların genel durumu, beklentiler konusu tartışılmalıdır. Sektör paydaşları sık sık bir araya gelerek sorunların ve belirsizliğin giderilmesi konusunda bilgi alışverişinde bulunmasını önemiştir. İthalat konusu sektörün

gündeminden kesinlikle çıkarılmalıdır. Gelişmiş ülkelerin yaptığı gibi yapılan ithalat kesinlikle yerli üreticiyi (haksız rekabete sokmadan) tedirgin etmeden, yapılan ithalatın nerde ve nasıl kullanacağı iyi denetlenmeli ve kamuoyuyla paylaşılmalıdır.

Yine son yıllarda daha öncede belirttiğim gibi hükümetin doğru kredi ve finansman politikası sonucu sektör önemli yatırım alanı olmuştur. Özellikle büyük ölçekli işletme sayılarının (yaklaşık 4000 civarında ki besi-süt işletme sayınının 30000 civarına çıkması) artması üretim anlamında da kendini göstermiştir (süt üretimimiz 17 milyon tona çıkması). Bu aşamada sektörün özellikle yapısal sorunlarını çözmeye dönük politikalara gidilmesi gelişmeyi daha da hızlandıracaktır. Bir yerde her hangi bir bahaneye sığınmadan teknik ve ekonomik sorunlara çözüm getirmek zorundayız.

Değerli katılımcılar, yapısal sorunlar içinde gösterilen önemli bir konuda hayvansal ürünler piyasalarıdır. Genelde ülkemizde hayvansal ürün piyasalarında oligopol ve kartelci yapılanmaları görmekteyiz. Bu tip piyasalarda oluşan fiyat üretim kesiminin (maliyet+kâr) beklediği fiyat oluşumu değildir. Ve bu piyasalarda oluşan üretici-aracı ve perakende marjları gelişmişlikle ilgilidir. Bu açıdan bu piyasaların düzenlenmesi (Et ve Süt Kurumu'na büyük görev düşüyor) öncelikli konular olmalıdır. Aksi takdirde arzı artırmak olası değildir. Özellikle son yıllarda hayvancılığa dayalı sanayide, süt piyasasında uluslararası sermayenin etkisi ve faaliyetlerinin gittikçe arttığını dikkatlerinize sunmak istiyorum.

Bu kısa değerlendirmemden sonra yine hükümetin Et ve Balık Kurumu'nu özelleştirme kapsamından çıkarıp müdahaleci kuruluş olarak Et ve Süt Kurumunu (ESK) görevlendirmesi olumlu bir gelişmedir. Bu kurumun et ile birlikte sütte de müdahale kuruluşu olarak görevlendirilmesi önemlidir. Ancak sektörün ve paydaşlarının bu kurumla ilgili; mali ve idari konularda bağımsız, destekleme politikaları, şeffaflık gibi konularda beklentileri ve olması gereken yapıya ilişkin toplantılar yapması ve öneriler getirmesi kuruma kazandırılacak etkinlik açısından yararlı olacaktır. Bu piyasaların düzenlenmesinde ESK önemli görevler üstlenebilir. Özellikle alım politikalarında, fiyat oluşumu

(malîyetleri dikkate alan), ürün-yem fiyat pariteleri ve konjunktürel gelişmeler gibi konularda tespitler ve önlemler almalıdır. Bildiğiniz üzere yakın zamanda süt fiyatlarının (referans fiyatların) açıklanmasında üretici, sanayici, Ulusal Süt Konseyi ve Bakanlık yetkilileri farklı rakamlar deklare etmiştir. Bu durum bile gerçek anlamda üretici kesiminde malîyetlerini dikkate alan, piyasayı izleyen bağımsız bir idari yapının tesisinin önemi ortaya çıkarmaktadır.

Değerli katılımcılar, sabrınızı fazla zorlamadan bir iki konuya daha değinmek istiyorum. Hayvancılık sektörünün tarım sektörüyle güçlü bir ilişkisi bulunmaktadır. Bu ilişki özellikle yem üretimi konusu ile ilgilidir. Planlama çalışmalarında bugüne kadar bu konunun önemi her plan döneminde belirtilmesine rağmen özellikle kaba yem açığı devam etmektedir. Diğer taraftan tarım sektöründe üretimde bulunan yaklaşık 3 milyonun üzerinde işletmenin % 67'si polikültür yapıda olup, hayvansal üretimde ihtisaslaşan işletme sayısı % 3'ün altında kalmıştır. Küçük ölçekli, geleneksel üretim anlayışında, dağınık yapıdaki bu işletme yapıları üretimin artırılmasında en büyük engeldir. Bu yapısal sorunun çözümünde; işletme ölçeklerinin büyütülmesi ve organizasyonu ve örgütlenme modeli gibi konuların kamuoyunda tartışılması önemlidir. Ancak bu sorunların çözümünde AB'ne uyumda finansman ihtiyacı ve temini konunun belirleyicisidir. Bu konuda AB fonlarından (%25) yardımın kısıtlanması sonucu finansmanın önemli boyutu ulusal kaynaklardan temini zorunluluğunu getirmiştir. Hayvancılıkta işletme ölçeklerinin büyütülmesinde gelişmiş ülke örneklerinde görülebileceği üzere kooperatif modeller çözüm noktası olacağı düşüncesindeyim. Bu konuda bakanlığın yapacağı çalışmalar önemlidir.

Sektörde üretici kesimin örgütlenmedeki yetersizliği dikkat çekicidir. Gelişmiş ülkelerde olduğu gibi üretim ve pazarlamada etkin kooperatif yapıların oluşturulması, sorunların çözümüne önemli katkı sağlayacaktır.

Toplantını yapıldığı Gaziantep ilimizin (2. Derecede gelişmiş il) nüfus ve sosyo-ekonomik verilerine baktığımızda nüfusun %87'sinin şehirlerde %12'sini ise köylerde yaşadığı görülmektedir. Bu durumu

benzer konumdaki illerde de görmek mümkündür. Köyler boşalıyor, genç nüfus kente göç ederken yaşlı nüfus köylerde kalıyor. Bu durumda AB’de olduğu gibi istihdam yaratma, genç nüfusa kredi ve finansman konusunda kolaylık, üretime yönlendirme gibi politikalara ihtiyaç olduğu kanısındayım. Sektörde gördüğüm olumsuz gelişmeler; büyük ölçekli işletmelerle küçük ölçekli işletmelerin rekabeti ve mücavir alan içinde kalan besihane ve ahırların yerleşim alanı dışına alınmasına dönük uygulamalarda (belediye kanunu gereğince) üretim kesiminin üretimden uzaklaştırılmasına neden olmasıdır.

Son olarak değerli katılımcılar, hayvancılık sektörünün teknik ekonomik sorunlarının çözümü noktasında bu tip toplantıların gerekliliği ve önemini belirterek, bu konuda sivil toplum kuruluşlarına önemli görevler düşmektedir. Beni dinlediğiniz için teşekkür eder, saygılar sunarım.

Prof.Dr. Şakir Doğan TUNCER

Ben aynı zamanda Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Hayvan Besleme ve Beslenme Hastalıkları Anabilim Dalı öğretim üyesiyim. Hayvancılık işletmelerde yem gideri toplam giderler içinde %70 gibi yüksek bir paya sahiptir. Başka bir ifade ile yemler olmadan hayvancılık olmaz. Ülkemizde 1950’li yıllarda 44 milyon hektar olan mera alanlarımız bugün yaklaşık 14 milyon hektara düşmüştür. Bu tablo bugün hayvancılığın içinde bulunduğu durumu en iyi göstermektedir. Sayın Sakarya desteklerden bahsetti. Ben size resmi devlet rakamlarını vermek istiyorum. 2010-2012 yılında ithalata ödenen para toplamda 4.8 milyar Lira, aynı sürede hayvancılığa verilen destek ise 4,2 milyar Lira. Yani bu 3 yıl içerisinde ithalata ödenen miktar destek miktarının üzerinde. Geçmiş dönemlere bakıldığında hayvancılığa yapılan destekte artış var ancak ithalatın hayvancılıktaki payı da önemli derecede artmakta ve gerçekten sıkıntı yaratmaktadır. 2013’de gerçi ithalat biraz durdu. Ancak son yıllarda salam, sosis ve sucuklarda %100 dana eti kullanılmasına ilişkin yönetmeliğin çıkmasından sonra çok sayıda ineğin kasaba gittiğini duyuyoruz. Bu önümüzdeki süreçte bir tehlike arz ediyor. Yine ithalatın kapısı açılacak gibi geliyor. Çünkü damızlıklarda

kasaba giderse 2009 yılında yaşadığımız tabloyu tekrar görebiliriz. Yemde önemli boyutlarda dışa bağımlılık söz konusudur. Kanatlı sektöründe üretilen yemin yapısına giren ham maddelerinin önemli bölümü dışarıdan ithal ediliyor. Sığırcılıkta da aşağı yukarı benzer durum var. Bu durumda nasıl rekabet edersiniz? Üretim girdileri çok yüksek, dolayısıyla üreticinin sıkıntıları buradan kaynaklanıyor. Hammadde üretiminde dışa bağımlılığın ortadan kaldırılması gerekir. Mısır üretiminde önemli adımlar atıldı ancak soyada, arpada ithalatlar devam ediyor. Yem sorununu çözmeden de hayvancılığın sorunlarını çözmek pek mümkün değil diye düşünüyorum. Fuat Beyi konuşmasını yapmak üzere buraya rica ediyorum.

Fuat AYDINGÜLER

(Yetiştirici)

Öncelikle bu ortamı bize sağlayan büyüklere teşekkür etmek istiyorum Gaziantep de, Gaziantep Kilis yolu üzerinde yaklaşık 600 hayvan kapasiteli 250 dönüm üzerine kurulu bir süt işletmesi sahibiyim. Gaziantep de demin hocam bahsetti notlarım bayağı vardı büyük bir bölümünü hocam arz etti. Tabi işletme personeli olarak sıkıntılardan bahsetmek istiyorum. Kendi bölgemizde devletin 2010 yılında süt hayvancılığı ile ilgili verdiği destek noktasında çok ciddi bir heyecan vardı. Bizim Gaziantep’de sanayide belli bir ortak yapısı olan kurumumuz var. Halı sektörü, iplik sektörü ve un sektöründe ortaklık iş yaptığımız bölümlerde hayvancılığa da tasarruf ayırılım diye bir düşüncemiz oldu. 4 milyon dolara yakın bir tasarruf düşündük. Bu tasarrufun bir bölümünü Ziraat Bankasından alacağımız 7 yıllık, 2 yıl ödemesiz hayvancılığa ayrılan desteğin teminat mektubu kısmını ve ipotekler şeklinde düşünüldü. İpoteklerin karşılığında almış olduğumuz desteği 2 yıl ödemesiz 5 yıl ödemeli şeklinde bir fizibilite hazırlandı. Ama ne kadar çok ciddi bir şekilde bu işe girmeden önce ilk yılında danışmanlık olarak yani bu işe yeni giren kişi olarak danışmanlık olarak, bu işi yapanlarla görüşüldü. Amerika’da Iowa ve Pensilvanya bölgelerinden yani bu işin iyi yapıldığı bölgelerden hayvan seçerek (çok iyi hayvanlar değil aslında) buraya getirip sıkıntı yaşamaktansa hakikaten süt verimi orada çok iyi olan iyi annelerin iyi kızlarını seçme

düşünce içerisinde iyi bir ekiple hayvan seçmeye gittik. Amerika da maalesef mantık olarak malım satılsın ülkeme girdi girsin ne şekilde olursa olsun şeklinde çok ciddi karmakarışıklık içinde hayvan pazarına gittik. Tabi hayvan pazarlarında trajik denilen artıklar seçilmişler, en sona kalanı Türkiye'ye satma düşünceleri bizi çok fazla üzdü. Yani bizim bakış açımızdan değil de yanımızda bu işi bilen uzmanlarımızın düşüncesiyle bu hayvanları Türkiye'ye götürmeyelim. Mersin limanından bir hayvan ithalatı yapan firmanın hayvanlarını görmek için katılmıştım. O kadar üzüldüm ki o kadar enteresan hayvan geliyor ki Türkiye'ye. Ellerindeki sevmediği istemediği hayvanları bize satmaya çalıştılar. Çok fazla uzatmak istemiyorum konu çok uzun aslında da yatırımcı olarak çok fazla dertliyiz. Şakir hocam her şeyi çok güzel anlattı. Buna istinaden 2013'te Teksas Eyalet Valiliği bir arkadaşımız vasıtası ile Türkiye'de 6 yatırımcıyı Amerika'ya davet etti. Bir daveti de biz kendimiz aldık. Gittiğimizde Teksas Eyaletinde hayvancılık bölümüne bakan hatta ithalata bakan kişiler toplantıya katılmıştı. Bende şunu ifade ettim. Gözümdeki Amerika'yı çok küçülttünüz. Çünkü Amerika hayvancılıkta çok öndeydi. Ama sizin hakikaten bize sattığınız iyi hayvanlar bunlar mı? Eğer bunlarsa yazıklar olsun şeklinde bir ifade kullandım. Tabi orda ki çevirmenin olayı hakikaten çok iyi ifade etmesi Tarım Bakanlığının oradaki yetkilisinin çok dikkatini çekti. Neden böyle bir ifade kullandın dedi. Dedim ki biz Amerika'nın ortalamasınının 39-40 kg olduğunu düşünerek hayvan getirttik. Ama biz şuanda Türkiye de 22-24'lerdeyiz. Bunu konuşup tartışalım dedi. Arkasından Türkiye'ye getirmiş olduğumuz Holştaynların Angus gibi muhtelif hayvanlara gebe olduklarını görünce, dedik yani bu sizin diğer yüzünüz mü? Tabi bu çok geniş kapsamlı bir ortam yarattı. Bizim oradaki 25 dakikalık konuşma süremiz 1 saatten fazla sürdü. Benim o tepkim hakikaten orada biz Türkiye de çok ciddi manada bu işe yatırım yapmışsak bugün 4 milyon dolardan bahsediyorum açıkçası işin karlılığını görebilsem bir 4 daha yatırım hocam samimiyetle söylüyorum ama göremediğimiz için bakın benim ortaklarımla bir ortak yapımız var. Halı sektörümüz para kazanıyor, un sektörüm para kazanıyor ben işletmemi büyütmem istiyorum ama önümü göremiyorum. Kendi bölgemde yaklaşık olarak 500 dönüme yakın bir arazi satın aldım. Bir bölümünü kiraladım.

Tarımsal anlamda 300 bin TL yakın tarım ekipmanlarına yatırım yaptım. Su bulamadığım için kendi bölgemde, sulu tarıma giremediğim için muhtelif alternatif ürünler ekmeyi düşündüm. Macar fiği gibi muhtelif tohumları buğdaygillerden olan tohumları ekip kış bitkisi ile kaba yem üretmeyi düşündüm. Maalesef bu sene kurak geçmesinden dolayı verim alamadık. Hakikaten zarar ettik yani kuru tarımdan dolayı. Tabi bizim tarımdaki geçen kısa tecrübe gösterdi ki bu işin kuru tarımla olabileceği. Kendi beslemecimi, veteriner hekimimi dünyanın birçok yerinde oturulmaya gönderdim. Buradaki gelişmiş ülkelerdeki kaba yem ihtiyaçlarını nasıl ürettikleri noktasında araştırmalar yaptık. Tabi birçok ülkede gidip sorduğun zaman maalesef yabancı o çok kaliteli üretmiş olduğu yemi sana söylemek istemiyor. Her sorduğunuzda yoncadan bahsediliyor, mısırdan bahsediliyor. Yalnız bizim orada dikkatimizi çeken bir şey oldu. Sürekli yemleme esnasında hayvanların önünde yemyeşil otlar, bir günlük soldurulmuş ertesı gün sulanan otları gördük. Bu otlardan bir kısmını biz yanımıza alıp o bitkiyi araştırmaya gittik. Mesela İrlanda da, mesela İtalya da, mesela İspanya da sulu arazilerde ryegrass (çavdar otu) diye bizde de süt otu olarak geçiyor. Ben kendi işletmemin içinde 2 dönümlük bir demo arazisi oluşturdum. Kendi demo arazimizde bir bölümüne yonca tohumu, bir bölümüne ryegrass. Bir bölümüne hayvan yemi attık, bir bölümüne fenni gübresi attık, hayvan gübresi attık. Bunları değerli hale getirdikten sonra çok ciddi sonuçlar aldım. Tabi sindirebilirliği açısından çok keyifli hayvan bayıla bayıla yiyor. Yani hayvanın önündeki 24 kuru maddeli yemi tabiri caizse köküne getiriyor. Bir zerre kadar bir şey bırakmıyor. Hayvancılık sektöründe ben kısa kısa geçmeye çalışıyorum konu çok fazla uzun. Kendi bölgemdeki problemlerin en büyük sebebi maalesef besleme noktasından yerlerdeyiz. Bir arkadaşımın 100 başlı işletmesi var. Araştırma yapıyor ve çok ciddi bir sermaye yatırdı bunun zayı olmasını istemiyor. İşletmeye gittiğimde beslemeci arkadaşlar çok iyi bilir ama sığır maalesef ezme değil de tane kırma şeklinde bir besleme şeklindeydi. Ben bir eldivenle hayvan gübresini kendisine göstermeye çalıştım ovalayarak. Hayvan sindiremiyor. Biz kendi bölgemizde sığırı nasıl besleyeceğimizi maalesef bilmiyoruz. Bunu kim biliyor biliyor musunuz Gaziantep Sanayicisi bu işe el attı. Bende bu sanayinin bir

paçasıysam buraya bir sermaye yatırırsam burada sesim nereye gider onu bilemiyorum ama hakikaten bizim önümüzde birkaç yıl daha bir sabrımız kaldı. Hiç acımam yani açıkça söylüyorum. Para kazanmaksa çıkmayı düşünüyoruz açıkçası. Peki ben bu işten nasıl para kazanabilirim. Tarım Bakanımızla birkaç defa görüşmemiz oldu. Sayın bakanım her defasında tarım ile hayvancılığın beraber olduğunu, tarım yapamayanın bu işi götüremeyeceğini her defasında ifade etti. Kesinlikle doğru çünkü Amerika bu işi böyle yapıyor. Peki Amerika bu işi nasıl yapıyor? Amerika'da Teksas'da Labor şehrinde 6 bin sağmal kapasiteli bir işletmeyi ziyarete gittik. Yani Samimiyetimle söylüyorum bize verecekleri hiçbir şey kalmamıştı. Biz anlattıkları her şeyi yapıyoruz diyorduk sadece bir şeyi yapmıyorduk. İnanılmaz araziler söz konusu. Devlet tarafından 6 bin sağmanlık işletmenin 50 bin dönüm arazisi var. Dedim ki üstadım bu kadar araziyi nasıl suluyorsunuz. İfadesi yağmur oldu. yani Tanrı bunu suluyor diyor ifadesiyle. Şimdi bizim kendi bölgemizde bende kendi çapımda birçok arazi kiraladım. 1500 dönüm arazim var icarda bunların çoğu kuru tarım. Sulu tarım anlamında çok fazla bir şey yapmadığım için kendi bölgemde bir kaç tane 200 dönüm 300 dönüme yakın sulu arazi icar ettim. Onlarda kendi bölgemde tarım ve sulama desteğiyle arazimi elimden geldiğince, tabi o kadar tasarruflu bir iş de değil açıkçası. O kadar su tüketimi, o kadar enerji, mazot maliyetlerimizi çok ciddi bir şekilde artırıyor. Benim üretmem mi satın almam mı anlamında düşündüğüm zaman belki de çok kaliteli yoncayı satın almam bana çok daha mantıklı gelecek. Çünkü sonuçta bir stok maliyeti var bu işin, bir yatırım maliyeti var. Her defasında bu tarafa gidiyorum olmuyor bu tarafa gidiyorum olmuyor. Bu işi nasıl büyütürüm. Sermaye arttırmam gerekiyor olmuyor. Bu işin Türkçesini şu şekilde izah edebilirim. Hocam demin bahsetti, kendi notlarımda da vardı. Ben bir üretici olarak bir sanayici olarak kesinlikle sütte kalite olmazsa bu iş gitmez. Kesinlikle gitmez. İyi bakın süt hayvancılığı 19 proteinli olmaz. Ben kendim şuanda 24 proteinli bir özel rasyon yaptırıyorum bir yem fabrikasına. Ama Gaziantep te %80 işletmeye gidip bakın 19 proteinle 2700 enerji ile hayvan beslemeye çalışıyor. Mademki bu sütün temel taşları proteinse, mademki nişastaysa madem ki enerjyse 19 proteinle bu hayvanı nasıl beslerim. Yani bunları da

konuşalım istiyorum. O kadar yanlışlıklar var ki. Amerika'dan en kötü hayvanları getirttik, en kötü kaba yemlerle beslemeye çalışıyoruz. Çok hayvanı zayı ettik. Devletten almış olduğumuz yatırımları birçok işletme hakikaten zayı etti. Bütün çiftliklerin etrafı hayvan mezarına döndü. Çok özür diliyorum hayvan mezarına döndü yazık değil mi Allah aşkına. Ben işletmeme talip olan kişiye şuanda da verebilirim. Yatırdığım yatırımımı ve tecrübemi de üzerine hediye edip ne harcamışsam vermeye hazırım açıkçası. Bu işi büyütmek istiyorum. Bu arada Amerika da çok sık görüşmeler yapıyorum. Mesela Amerika da şu anda domuz etine karşı çok ciddi bir uzaklaşma var. Özellikle Çin kısmı sanırım yakın zamanda 15 güne kadar Çin'le anlaşma yapıldı sanırım. Amerika Çin'e çok verimli şekilde süt satışı ve et satışı yapacak. Çünkü Teksas'daki kiliselerde bulunan papazlar şu anda halka domuz etinin sağlıksız olduğunu hatta haram hükmünde olduğunu açıklamışlar. Televizyonda açıklamışlar bunu. Avrupa'da keza böyle bir şey söz konusu. Avrupa şu anda domuz etinin sağlıksız olduğunun farkında tüketmek istemiyor. Bu anlamda hayvancılık belki ileriki dönemde hakikaten çok keyifli bir iş olabilir. Ama Türkiye'de ki akıl şu Holştayn ırkından besi olmaz. Neden besi olmaz? Holştayn genetik anlamda kemikli bir yapıya sahip olduğu için en başta kendi gelişimini kemiğe verdiği için o anlamda hakikaten randımında bir sıkıntı olabilir. Benim kanaatim şu; bunu hekim arkadaşlarla da paylaştım, beslemecilerle de paylaştım. Devlet Süt Üretim Çiftliklerinde hakikaten Türkiye de anaç Holştayn ağırlıklı kaç milyon hayvan var. 5 milyon civarında anaç portföyümüz var. Neden Holştayndan besi yapmayalım. Devlete benim naçizane tavsiyem şu bu işin başındaki insanlara şu anda Angusa, Simentele vermiş olduğu et desteğini biraz daha aşağıya çekip, Holştayn besisini biraz daha destekliyorum dediği anda iş çok fark edebilir. İyi bir beslemecin varsa problemin %70'ini çözmüşündür.

Fatih ÇAKIR

(Gaziantep Et-Bir Yönetim Kurulu üyesi)

Şimdi büyük işletmeler, sanayiciler bu işi yapamıyorsa küçük işletmeler ne yapacak. Bunun benim şahsi önerim küçük işletmeleri büyütecek köylüye inekçilikleri daha çok özendirecek desteklemeler

vermesi lazım. Büyük işletmeler zarar ederse kesinlikle bu işi yapmaz.

Şakir hocam küçük işletmecilerin beslemeyi çok iyi öğrenmesi lazım. Hala sığıra kırma yem veriyor maalesef. Bu işi araştıra araştıra sora sora Konya Ereğli de mısır cipsi fleks getirtiyordum. Çok işi uzatmaya gerek yok detaylandırabiliriz. Çok fazla notum var ama süre kısıtlı olduğu için.

Prof. Dr. Şakir Doğan TUNCER

Şimdi tartışmalar bu noktaya gelince eğer uygun görürseniz gerek Engin Hoca'ya gerek Fuat Bey'e sorularınızı alalım bu kısmı bitirelim ve aradan sonra üçüncü konuşmacımıza söz verelim.

Dr. Ali Metin AKSOY ,

(Veteriner Hekim, Kilis Gıda Tarım Hayvancılık İl Müdürlüğü)

Katılımınızdan dolayı teşekkür ediyorum. Farklı ülkelerde de bulunma şansımız oldu. Hayvancılığı değerlendirme şansımız oldu. Oradaki sütün kalitesi ile yem kalitesi arasında 2 katlık puan farkını duyduk. Ama çok araştırdım aynı zamanda 100 başlık damızlık hayvanı işletme sahibiyim. Ama şunu gördüm bizim buradaki alt yapımız, yeterli hekim alanlarımıza baktığımızda hayvan besleme literatürüne kadar bakma şansımız oldu. Ama bu bölgede bu coğrafya da Orta Doğuda, işi en iyi yapan maalesef İsrail. Ve İsrail bu işi öncelikle genetik ile çözmüş. Yani hayvan varlığında ki süt verimini %10 artırabilecek veya et verimini %10 artırabilecek genetik kapasiteye sahip popülasyon oluştursak bir kere yem tüketimlerimiz daha azalır. Aynı zamanda burada baktığımızda merkezi olarak yem üreten üniteler var. Her çiftlik kendi başına yem üretmiyor. Rasyonu belirli noktalarda üretim yapan işletmeler var. Bizim bu bölge kurak bir ve oradaki kaba yem sorununu da genellikle arpa buğday hasılıyla çözmüşler. Ve kaba yem kalitesine bakıyorsun yaklaşık %45-%50 kaba yem son derece bize göre sağlıksız. Ama bakıyorsun ki %35-%40 verim kayıtları var. Bu konuda bu işi Türkiye'de en iyi yapan taze süt işletmesi İzmir Foça'da. Oradaki veteriner hekim ve zooteknist arkadaşlarla görüşebiliyoruz. Ve onlarda

o bölgede İzmir olmasına rağmen İsrail'e yakın bir besleme modelleri var. Biz bu konuda özellikle İsrail'in hem hayvancılıktaki yem politikasını hemde genetiği ile ilgili çalışmayı ki genetik orada ücretsiz yapıyor. Bunu irdeleyip bu bölgeyi de en azından pilot olarak bölgemizde uygulan-masını arz edelim. Bunun değerlendirilmesini isterim. Saygılar.

Prof.Dr.Murat ARSLAN

(İstanbul Veteriner Hekimler Odası Başkanı)

Çok teşekkür ederim. Özellikle üretici açısından bazı sorunların çok iyi teşhis edilmesi önemli. Şimdi ben şöyle bir şey soracağım Engin hocama. Sanayici kendisi Fuat Bey, tabi sanayiciler bu işe girmeye başladı tabi sermaye olunca öncelikle teşvikte olunca bir şekilde sanayiciler bu işe girmeye başladılar. Ama Fuat Beyde anlattı bir süreç yaşıyor yani bu işi öğreninceye kadar ciddi çabalar sarf etmiş Amerika'ya gitmiş şuan diyor ki ben tesisimi ücretsiz olarak sunabilirim dedi. Ben Engin Hocaya şunu sormak istiyorum. Yani bizde zaten tarım ve hayvancılık kültürü var. Bunun geliştirilmesi ile ilgili nerede hata yapıyoruz. Sanayicilerin bu işe girmesi, sermayeyi bu işe yatırması ki bazı başarısızlıklarda görüyoruz doğrumudur? Bunu nasıl değerlendiririz.

İkinci sorum hocam Et ve Balık Kurumu ile ilgili bir cümle söylediniz ben o arada kaçırdım zannediyorum. Ne düşünüyorsunuz Et ve Balık Kurumu yeni adıyla Et ve Süt Kurumu yani fonksiyonel olarak ve amacına uygun olarak kullanılıyor mu?

Prof. Dr. Engin SAKARYA

Sayın başkanın yönelttiği iki konu ile ilgili önemli sorulara teşekkür ediyorum. Daha önceki konuşmacı Fuat Bey'in hayvancılıkla ilgili tespitlerine ve önerilerine büyük ölçüde katılıyorum. Girişimci olarak hayvansal üretimin her aşamasında ekonominin ve kurallarının net olarak işlediğini ve gerçek anlamda hayvancılık işletmesinin yönetiminin ne olması gerektiği konularında tespitleri son derece yerindedir. Buradan hayvancılığın ekonomik bir faaliyet olduğu, sosyal

boyutuyla bunun karıştırılmamasıdır. Örneğin günümüze değin sosyal yönünün ağırlıklı olduğu bakanlıkça oluşturulan projelerle, kırsal alanda ailelerin gelirini artırmaya dönük 1-2 büyük baş, 5-10 küçükbaş hayvan verilmesidir. Ancak süreç içerisinde dağıtılan hayvanların bakım beslemesinin getirdiği maliyet, verim düşüklüğü gibi nedenlerle hayvanlar kasaba gönderilmektedir. Bu tip uygulamaların daha sürdürülebilir ve kırsal alanda ailelerin refahı ve gelirini artırma yönünde yeniden değerlendirilmelidir. Bu tip projelerde hayvanların o bölgede mevcut kooperatif ve yeniden kurulacak kooperatiflerin mülkiyetine verilmesi ve kontrolü amaca ulaşmada etkili bir yaklaşım olacaktır. Diğer taraftan üretici kesime, gerek girdi tedarikinde gerekse pazarlamada önemli kazanımlar getirecektir.

Fuat Bey açıklamalarında, hayvansal üretimin (süt) her aşamasında ekonomik yönden takibi değerlendirilmesi konularında işletmecilik açısından önemli tespitlerde bulundu. İşletmenin gerek kuruluş gerekse üretim aşamalarının değerlendirilmesinde, hayvanın işletmeye bedelinin (5500 TL) stok maliyetini hesaplama, amortisman ve işletme verilerinin her aşamada ekonomik anlamda değerlendirme (kârlılık) gibi işletme ekonomisinde önemli olan konulara değindiler. Gerçek anlamda hayvancılık işletmesinde yapılması gereken bu tespitlerin diğer işletmelerde de yaygınlaştırılması kârlılık ve üretimde sürdürülebilirlik açısından önemlidir. Bir yerde girişimci yaptığı yatırımın geri dönüşümünün, kârlılık, verimlilik düzeylerinin sürekli olarak takip etmek durumundadır.

Son yıllarda bildiğiniz üzere sektöre yatırım yapan Fuat Bey gibi büyük ölçekli işletmelerin devletten beklentilerinin başta teknik ve ekonomik sorunlarının bahane üretilmeden çözümünü yüksek sesle talep etmelidir. Örneğin ihracatı da hedefleyen sektörün, veteriner hizmetlerinin etkin olarak sunumu ve hayvan hastalıklarının eradikasyon çalışmalarında sorunlar çözülerek sektörün önü açılmalıdır.

Hayvancılık sektörünün yatırımlar anlamın da kazandığı bu ivme doğru politika ve stratejilerle yönlendirilmelidir. Murat Bey'in yönelttiği soruda özellikle küçük ölçekli işletmelerde (aile) işletme ekonomisinin geliştirilmesine dönük eğitim-yayım faaliyetlerinin yararlı olacağı,

geleneksel yaklaşımların terk edilmesi ve küçük ölçekli üretim ünitelerinin bir araya getiren modeller üzerinde çalışmalar yapmak yararlı olacağı görüşündeyim.

Daha önce, et ve süt piyasalarında müdahale kurumu olarak görevlendirilen Et ve Süt Kurumu ile ilgili idari yapı ve politikaların neler olması konusuna değinmiştim. Biraz açayım. Bu kuruluşa hükümetçe piyasaların düzenlenmesi görevinin verilmesi sektör açısından önemli bir yaklaşımdır. Ancak bu kuruluşun kırmızı ette olduğu gibi, et ithal ederek piyasanın regülasyonu değil gerçek anlamda yerli üreticiyi koruyan haksız rekabet yaratmadan düzenlemesidir. Öncelikle bu kurumun siyasi tercihlerden uzak, bağımsız, hukuki, mali ve idari özerkliği olan bir yapının oluşturulması hedeflenmelidir. Böylece bu kuruluş özellikle hayvansal ürünlerde destekleme politikaları, piyasada fiyat oluşumu, arz-talep dengesi, ürün-yem paritesi, planlama gibi konuları izleyen, kara veren sektörün en önemli kuruluşu haline getirecektir. Böylece bu piyasalarda şeffaf, iyi işleyen, haksız rekabet yaratmayan bir yapıya gidilebilecektir.

Konu Avrupa Birliği'ne uyum çerçevesinde, et ve süt piyasalarında etkin olarak çalışan kimi müdahale kuruluşlarının idari yapıları ve fonksiyonları incelenerek ülkemiz açısından da değerlendirilebilir.

Ülkemizde son yıllarda özellikle süt piyasasında uygulamaya konan iki politikaya değinerek sözlerimi bitirmek istiyorum. Bu piyasada dönemsel olarak ortaya çıkan arz fazlası efektif bir yaklaşımla süt tozu üretimi ve okul sütü projesiyle piyasada bir yerde geçicide olsa sorun giderilmiştir. Bu uygulamaların son derece yerinde ve kalıcı politika haline getirilmesi sektör açısından olumlu olacaktır.

Fuat AYDINGÜLER

Özür dilerim devlet lokal çözümler bulmaya çalışıyor. Serum tedavisiyle hastalık giderilmez.

Prof. Dr. Engin SAKARYA

Daha önce değindiğim üzere, 1980 yılı öncesi Türkiye yaklaşık 350 milyon dolar civarında hayvansal ürün ihraç eden ülke konumunda idi. Günümüzde ise özellikle kırmızı ette ithalatçı konuma geldi. Eğer tedbir alınmazsa sektör ekonomik kısır döngüyle birlikte bu konumu daha da pekişebilir. Bence bu olumsuz gelişmede 1980 sonrası uygulanan neoliberal politikalar başlıca rol oynamıştır. Bu süreç içerisinde özetle, hayvansal ürünlerin destekleme kapsamından çıkarılması, kurumsal alt yapı oluşturulmadan Et ve Balık Kurumu (EBK), Süt Endüstrisi Kurumu, Yem-San gibi hayvancılığa dayalı kuruluşların zamansız özelleştirilmesidir.

Son yıllarda dünyada yaşanan ekonomik krizler, kuraklık, konjunktürel hareketler bir gerçeği ortaya koymuştur. O da gıda üretimi ve güvenliğinin sağlanması gerçeğidir. Bu kapsamda her ülke gıda üretiminde kendi kendine yeterliliği sağlamaya dönük politikalar geliştirmektedir. FAO verilerine göre gıda fiyatlarında gelecek 10 yılda % 30 civarında artışların olabileceği vurgulayarak ülkeleri uyarmaktadır. Dünya genelinde ekonomik krizler sonrası etkilenen sektörlerin başında (gelişmiş ülkeler hariç) tarım ve hayvancılık olmuştur. Gelişmiş ülkeler bu krizlerden az etkilenmiş hatta ortaya çıkan işsizliği bu sektörler üzerinden teşvik ve desteklerle çözebilmişlerdir. Bizim gibi gelişmekte olan ülkelerde ise gerek üretim gerekse katma değer yaratma anlamında geriye gidilmiştir.

Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim.

Prof.Dr. Şakir Doğan Tuncer

Teşekkür ederim. Bir konuyu sizlerle paylaşmak istiyorum. Türkiye yumurta üretiminde dünyada 11., yumurta ihracatında ise dünyada ikinci sırada bulunmaktadır. Böyle bir paradoks var. Yani üretimde 11. sıradayız gerilerdeyiz ama ihracatta çok önlerdeyiz. Bu önümüzdeki günlerde yumurta tüketimi ile ilgili çok büyük sıkıntılar olacağını bir işareti olarak kabul edilebilir.

Hasan Hüseyin KISTA

(Yetiştirici)

Aslında konu 10 yıldan beri atılan veya dalgalanan bir sistemin getirdiğine hizmet ediyoruz. Zorluklar hepimizde aynı. Fakat artık öyle bir şey ki yama ola ola dikiş tutmaz hale geldi. Bu sitemle bu yöntemle sorunlar çözülmez. Yem ürettiğimiz ürün et veya süt bunlara sahip çıkılması gerekir. Şahısların özel kurumların eline verilmemesi, devletin birebir teşvik ettiği insanların elinde olmalı. Hiçbir sektörde siz 10 liraya mal ettiğiniz bir şeyi 9 liraya satma şansınız var mı? Bu girdiler, bu maliyetler yüksek olduğu müddetçe neyin davasını yapacağız, nasıl mücadele edeceğiz. Yani dediniz ki sanayici bu işe girsin. Tamam girsin. Ama sanayici bu işe yeni giriyor. Bundan önce bu işi götüren orta ölçektir veya kökten yapan insanlar vardır. Bunlara şimdi baktığımızda %80'lik bölümü temsil ediyor. Örnek veriyorum sanayicinin 10 yerden 20 yerden geliri var. Diğer %80'lik grubun ise elindeki tek gelir kaynağı hayvancılık. Siz bunu ayakta tutmazsanız sahiplenmezseniz yarın biz ne hale geleceğimizi şimdiden düşünmemek mümkün değil. Yani girdi maliyeti neyse, onun karşılığında da bir maliyet vardır. Bunun hiçbir şekilde önüne çıkılmamıştır. Ben sütü 1 liraya mal ediyorsam bana 0,80 kuruş fiyat verilirse atıyorum, veya süte zam gelmeden 6 aylık bir süreç belirleniyor. Yemci benim cebimden hemen para alıyorsa, yarın yeme zam gelmesi konusunda benim bir güvencem yoksa ben nasıl mücadele edeceğim bununla. Bittim.

Fuat AYDINGÜLER

Beyefendi hakikaten üretici; maliyetin altında sütü sattığını ve bakın burada yem fabrikaları var sorabilirsiniz. Biz bir önceki zammımızı Şubat ayında aldık. Yani 1 TL iken %5 bir zamlarla sütümüzü tekrar satmaya başladık. Süt 1 TL'den 1,05 TL satıldı. Geçmişe bakalım. O zamandan bu zamana yem fabrikaları yeme ne kadar zam yaptı. %15 peki biz dün sütü ne zam aldık. %10. Yine %5 biz içeri girdik değil mi? Perakende sektöründe aslında ben buraya gelmeden önce Gaziantep'te yerel ve ulusal marketlerde birer litre sütün üstünü kapatıp fiyatlarını yazmayı düşünmüştüm. Ama sonrada dedim ki haddimizi aşmayalım

2,5 TL civarında 1 litre sütün satışı. Eğer vakit varsa kısa bir şey anlatmak istiyorum. Ben kendim bir fizibilite yaptım. Kendi sütümü nasıl kutu sütü yapabilirim. Bununla ilgili bir araştırma yaptım. Şimdi buna paralel olarak ben kendi çiftliğimden sütü satın aldım. KDV dahil 1,25 TL'ye satın aldım. Buna 10 krş navlun ücreti verdim 1,35 TL. Fabrikama indirdim. İçindeki 3,8 TL'nin 8'ini sıfırladım 3'e getirdim. Navlunu sıfırlamış oldum. Sütün litrede ehemmiyeti yok. Türkiye de bugün hiç bir şey konuşmayalım 1 gr. Proteini konuşalım. Soya getirtelim yurt dışından. Yonca kaliteli kaba yem protein kaynağı. Türkiye de bugün Teksas'da en son bulunmuş olduğum andaki süt fiyatı ile Türkiye de ki süt fiyatı aynı diyebilecek duruma getirebilir misiniz? Bu ifade kullanılıyor. Onlarla eş tutabilir misin. Bakın 750 dolara bir proteini 3 aşağı 5 yukarı mal ediyorum kendi ülkeme, onlar 375 dolara mal ediyorlar.

Prof.Dr. Şakir Doğan Tuncer

Şimdi Fuat Bey Amerika' dan çok söz etti. Ben izninizle çok kısa bir şey söyleyeyim. Amerika da süt üreticisi gerçekten çok büyük destek alıyor. Bir işletme geziyoruz orada kaçak Meksika'lıların çalıştığını gördük. Oysa Amerika' da kaçak işçi çalışması mümkün değil ama göz yumuluyor ucuz işçi diye. Bu da desteğin bir başka şekli olarak kabul edilebilir.

Muammer SAYGILI

(Antalya Veteriner Hekimler Odası Başkanı)

Konuşmacılarımıza teşekkür ediyorum konuşmalarıyla bize katkılar sundular. Hayvancılığın konumu belli. Eskiden hayvancılıktan para kazanırken şimdi birine kötülük yapmak istiyorsanız 10 tane hayvan verin ocağına incir ağacı dikin konumuna geldik. Küçük üretici, orta üretici dertli, sanayici dertli, siz iyi bilenmişsiniz. Korkuteli ve Elmalı da ciddi yatırımlar yapan yaklaşık 6-7 işletme kapandı. Hayvanları ölüyor, bazıları sattılar. Şimdi burada sanayi ve orta küçük üreticiler açısından ben şunu önermek istiyorum. Bugün dünya 2014 yılını aile çiftliği yılı ilan ettiler güya. Dünyada bu tehlikelerin farkında ve aile

işletmelerini, küçük orta işletmelerini bir emniyet sibobu olarak görüyor. Hem sosyal boyutu var, hem ekonominin krizde biten ekonominin devam etmesi hayvancılığın çünkü sanayici ben kar/zarar ediyorum deyip bıraktı. Ama inatla bizim üreticimiz zarar etse bile, çünkü o işçisini saymıyor, çalışanını saymıyor, elektriği suyu falan devam ettirmeye çalışıyor. Bizim bunun üzerine sanayici şunu yapacak. Diyecek ki devlete hepsini sanayici yaparsa yarın bir gün büyük sıkıntılar sikar. Nasıl doğar? bütün piyasayı belirler. Bütün piyasayı belirlediği zamanda bugün nasıl süt sanayiliği belirliyor 3-4 tane fabrika belirliyor, sanayici belirliyor şeyi aynı şekilde o sıkıntıya düşeriz. Bunların ortak çalışması lazım. Büyük sanayici devlete diyecek ki ben bu işe gireceğim bana uzun vadede garanti verin sürdürülebilirlik verin. Benim gelirim giderim ne olacak bunun garantisini bana verin. Köylü ve çiftçi örgütsüz maalesef bunlar bunu söyleyemiyorlar. Kadınların ve gençlerin desteklenip orada istihdam edilmesi bizim hayvancılık ekonomimizin emniyet sibobu. Bunu nasıl sağlayacağız bunu çalışmak lazım. Burada bir tehlikeli nokta var, bunu tartışabilirsiniz. Bütün Büyükşehir Kanunu ile tüm köy olan yerler bir kalktılar mahalle oldular. Uyandılar ki biz mahalleyiz dediler ama fiili olarak mahalle değiller. Kırsallar fakat uyandıklarında ne oldular, mahalle oldular. Nedir bunun anlamı? Tüzel kişilikleri kalmadı, meraları kalmadı. Meraları artık onların değil. Yarın hayvancılıktan herhangi bir koku olduğunda şikayet edilme noktasına gelirse, oradaki işletmesini kapatma noktasına gelecek. Hıfzıssıhha Kanunu diyor ki nüfusu 20 binden fazla olan yerlerde, cadde kenarlarında ve belediyelerin belirlediği sınırlar içerisinde hayvancılık yapamazsınız diyor. Ne yapacak? O sınırların dışında hayvancılık yapmak zorunda. Orada arazisi var mı yok. Arazisi olan taşınabilecek, arazisi olmayan hayvancılığı bırakacak. Bu da bir tehlikeyi getiriyor. Bizim hayvancılığımızı bitme noktasına gelmesi gerekiyor. Şu andan itibaren özellikle büyükşehir, kaymakamlıklar, il müdürlükleri, hayvancılık yapılacak bölgeleri tespit etmeleri gerekiyor. Biz Varsak' ta yaşadık. Varsak' ta hayvancılığın çok yoğun olduğu, süt ve vs. çok yoğun olduğu bir bölgeydi. Kepez ilçe olduktan sonra ciddi bir büyüme gelişti. Arazide vardı orman arazisi fakat onları değerlendiremediği için bütün şeyler kapandı. Oradaki işletmelerin hepsi kapanmak zorunda kaldı.

Aynı şeyi döşeme altında yaşıyoruz. Çok teşekkür ediyorum.

Muammer ERYAMAN

(Veteriner Hekim)

1977 Elazığ- Fırat Üniversitesi Veteriner Fakültesi mezunuyum. Mesleğimde halen çalışıyorum 37. Yılımdayım. Ben çok kısa keseceğim. Şuanda da Kahramanmaraş İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdür Yardımcılığını yapıyorum. Kahramanmaraş'ta hayvan sağlığının ve gıdanın çatısı bende İl müdürümüze bağlı olarak. Çok kısa 2 kelime söylemek istiyorum fazla söyleyecek bir şey kalmadı çünkü burada. Önce Fuat Beyin kısaca bir iki kelime ile kendinden bahsetmesini isteyeceğim. Yani mesleği nedir? Mümkünse şayet bir mahsuru yoksa.

Fuat AYDINGÜLER

Ben konservatuar bölümünde öğrencilik yaptım. İşlerin bu tarafının ağır basmasından dolayı un fabrikasında üretimine geçtim. Gaziantep' te un imalatı işimiz var bizim hali hazırda. Şu anda Gaziantep'in muhtelif yerlerinde %100 olmasa da genel itibari ile doğal ürünler üzerine perakende satış yapmaktayım. Tamamen gıdanın içerisindeyim. Eğer sorunun altındaki şey şu ise hayvancılığa çok uzak değildik aslında. Un fabrikası olması münasebetiyle yem fabrikalarına, köylüye ve muhtelif bu işin içinde olan kişilere hakikaten, fabrikadaki buğdayın diğer ham maddeleri sunma şeklinde çalışıyorum yani.

Muammer ERYAMAN

Ben sizi yakından tanımak istedim orada Fuat AYDINGÜLER Üretici şeklinde olunca, birde özür dileyerek Engin Hocamın branşını öğrenmek isterim profesör olarak Hayvancılık İşletme Ekonomisi. Şimdi Sayın başkanım kendi adıma herkesin konuştuğu kendisine bağlı 2 kelime söylemek istiyorum. Birincisi Fuat Bey kardeşimize çünkü sahneye oturduğundan bu yana Türkiye ile Amerika'dan başka bir yeri karşılaştırmadı ve öyle bir ağladı ki gözlerim yaşardı. Sanki Türkiye de

devlet, bakanlık il müdürlükleri yokmuş gibi. Kendisi bir takım önerilerde bulundu. Notlarıma aldım bu önerileri ilgili bakanlığımıza iletteceğim. Naçizane benimde kendisine önerim bu işi Amerika'da yaparsa daha iyi kazanır diye düşünüyorum. Sayın hocama da teessüfle şunu söylemek istiyorum bilmiyorum söylediklerinin farkındamıydı? Hocamın özellikle ilk cümlesi var ki bugün ülkemizde veteriner fakültelerinin, veteriner hekimlerinin ve tarım il müdürlüklerinin acınacak durumda olduğu cümlesi. Veteriner fakültelerimiz, veteriner hekimlerimiz ve Tarım İl Müdürlüklerimiz bugün acınacak durumdalar hastalık kontrol altına alınamadı. Şimdi Fuat Beye de şunu sormak istiyorum Gaziantep'lisiniz muhakkak bilemiyorum. Şimdi bugün Gaziantep'te kaç insan öldü kaç hayvan öldü bunu gittiğiniz zaman bir bakın. Diğer bir konu Gaziantep'te bugün güneydoğu bölgesinde özellikle sınır olmasına rağmen, sınıra yakın olmasına rağmen 17 tane arı işletmeden yani 10 ayrı çiftlikten bahsettiniz ve 10 bin civarında hayvandan bahsettiniz. Şimdi hastalığın kol gezdiği yerde ve Gaziantep sınır memleketinde 17 tane bir arı işletme olabiliyorsa ve demek ki bu bölgede ciddi bir şey yok. Ben henüz Kahramanmaraş'ta 1 arı işletmeyi ortaya çıkartmaya çalışıyorum. Malum biliyorsunuz biz Türkiye olarak Avrupa Birliği'ne üye ülkelere süt ürünlerini ihraç edemiyoruz. Çünkü onların Kahramanmaraş'ta da Türkiye'nin 13 tane ihracata uygun müesseselerden bir tanesi de Kahramanmaraş'ta. Ve yıllarca Avrupa Birliğinden gelenlerin teftişlerinde bizzat bulundum. İfadeleri şuydu. Türkiye için 5 yıldızlı müesseseler bunlar ama bizim standartlarımıza uygun değil. Acaba kendileri ne yiyordu. Onun için burada birde hocama şunu da ifade etmek istiyorum özellikle kürsüde konuşurken de; benim elbette ki bir siyasi düşüncem olabilir ama ben burada siyasetten bahsetmek istemiyorum şeklinde konuşurken buna çok saygı duydum kürsüdeyken çok teşekkür ediyorum ama burada ki toplantı bizim veteriner hekimlik, hayvan sağlığı, hayvancılığın konusundan yavaş yavaş sapıp siyasete doğru gitmeye başladığını hissediyorum. Kimseyle bir hesabım kitabım yoktur, ben sizleri dinledim, herhangi bir kimseyi de kırma niyetinde değilim beni dinlediğiniz için teşekkür ederim.

Prof.Dr. Şakir Doğan Tuncer

Teşekkür ederim. Yalnız son cümlenize katılmıyorum. Bu toplantının hiçbir şekilde siyasetle ilgisi yok. Bazı eleştirilere lütfen veteriner hekim de olsak katlanacağız yani il müdürlüğünde de çalışabiliriz. Biz öğretim üyesiyiz. Yeri geldiğinde üniversiteyi ve kendimizi eleştiriyoruz.

Prof. Dr. Engin SAKARYA:

Teşekkür ederim sayın başkan. Yanlış bir anlama söz konusu, benim meslektaşlarımla ilgili böyle bir yorum, değerlendirme yapmam söz konusu olamaz. Ben öğretim üyesiyim. Eğitimci olarak fakültelerde verilen eğitimin kalitesi ve hayvancılık sektörünün talep ettiği veteriner hekim profili ile ilgili sürekli olarak kendimizi eleştirme ve kaliteyi artırma arayışı içerisindeyiz. Çünkü sektörde diğer meslek grupları ile rekabet içerisindeyiz. Örneğin; meslektaşlarımıza yönetim ve organizasyon, sürü sağlığı yönetimi ve benzeri konuları eğitim programı içine alma çabası içinde olmayız. Özeleştirme yapmak durumundayız. Ben konuşmamda özellikle hayvan hastalıklarının önlenmesi konusunda GTHB'nin fonksiyon bazında örgüt yapısının yetersiz olduğu bunun ancak AB benzeri(sektörel) bir idari yapılanma ile çözülebileceği görüşümü belirttim. Mevcut bu örgütlenme ile veteriner hizmetlerinin sahaya etkin ve hizmet maliyeti düşük bir şekilde sunulamayacağı, bu hizmetin 24 saat(canlı subje) verilmesi gerektiği noktasından hareketle meslektaşlarımızın idari, mali ve teknik yönlerden hizmetin sunumunda yetersiz kaldığını belirtmiştim. Yanlış bir anlama söz konusu oldu. Teşekkür ederim.

Mehmet Akif ASLANPAY

(Veteriner Hekim, Gaziantep Hayvan Sağlığı Şube İl Müdürü)

Gaziantep Hayvan Sağlığı Şube İl Müdürüyüm. Bende 1986 Fırat mezunuyum. Ari işletmelerden bahsetti evet Gaziantep'te 17 ari işletme var bu sayıyı 23'e 25'e çıkartmaya çalışıyoruz biz. Kendisi üçte kaldıysa il olarak kendisinin şanssızlığı buna bir şey diyemem. Ari işletmeyi yaparken bunun kriterleri var. Bir tane hayvanda bile brusella çıktığı zaman bu işletme ari işletme olamıyor.

Celal ŞEÇKİN

(Ziraat Mühendisleri Odası Gaziantep Şube Başkanı)

Ziraat Mühendisleri Odası Gaziantep Şube Başkanım. Sayın Genel Başkanım, Sayın Gaziantep Kilis Bölgesi Veteriner Hekimler Odası Başkanına, Sayın Diyarbakır Bölgesi Veteriner Hekimler Odası Başkanına bu güzel etkinliği şehrimizde yaptıkları için çok teşekkür ediyorum. Gönül arzu ederdi ki o logonun yanında Ziraat Mühendisleri de yanınızda olsun çünkü hayvancılığın sorunu aynı zamanda ziraat mühendislerinin de sorunu. Bölgesel bağlamda birlikte çalışıyoruz, etkinliklerimizi birlikte yaparsak daha çok fikir üretilebilir, daha çok konu tartışılır, daha iyi çözüm önerileri üretilir diye düşünüyorum. Teşekkür ediyorum. Şimdi yerel yönetimler yerasından sonra Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, yerel yönetimler yerasına göre mutlak suretle hayvan işletmeleri belediyelerin belirlediği alanlarda işletmeler kurması lazım. Şehrimizde en büyük sorunlardan birisi şunda köylüler evlerinde hayvancılık yapabilecek mi? İkincisi Türkiye de tarıma ayrılan bütçe, hayvancılık tarım en önemli sektörlerden birisi gıda önemli bir sektör, üretim ayrı sektör ama hayvancılıkta mutlaka en önemli sektörlerden birisi. Türkiye de anayasal bir haktır. Tarıma ayrılan bütçe gayrisafi milli hasılanın %2inden az olamaz. Maalesef Türkiye de tarıma ayrılan bütçe gayri safi milli hasılanın %0,05'idir sayın başkanım. Yine bir şey daha ekleyim; tarımsal girdiler mi desteklenmeli, tarımsal üretim mi desteklenmeli? Şüphesiz ki yem bitkileri üretimi %8'e çıkardı dedi sayın hocam. Fakat şu var. Yem üretimleri hayvansal üretim bölgemizde çok daha fazla arttı. Yem üretiminde artması için mutlak suretle yem bitkileri üretiminin desteklenmesi lazım. Yine bir şey daha söyleyeyim 44 milyon hektar olan mera alanlarımız 12 milyon hektara düştü ama bu giden meralar esas bizim hayvanlarımızı otlattırdığımız meralar mı? Çünkü ben Gaziantep' teki mera alanlarına bakıyorum, o mera alanları Gaziantep'te mera vasfı taşımayan alanlar. Gerçek mera vasfı taşıyan alanlar bir şekilde heba oldu bir şekilde bir yerlere gitti. Mutlak suretle var olan meralarımızın korunması ve özellikle son sayın müdürüm kalktı yerel yönetimler yerasından sonra şunda yerel yönetimlerimiz bizden tarımdan en büyük talep ettiği yerler mera alanlarının çok büyük üzerine gidiyorlar. Mera alanları heba oluyor lütfen burada

meslektaşlarımız, sivil toplum örgütleri ve üreticiler mutlak suretle mera alanlarının korunması konusunda omuz omuza verip hep birlikte mücadele etmemiz lazım aksi takdirde hayvancılığın sonu hiçte iyi gözüküyor. Çünkü üreticilerin sorunlarını en çok bilenlerden biri biziz. Çünkü hepsiyle özellikle yem rasyonu hazırlama, ziraat mühendisi, veteriner hekim meslektaşlarımız çalışıyor. Onların olağan sorunu. Çünkü mutlak suretle onların sorunları mutlak suretle odalarımıza lanse ediliyor. Aslında sorunlar belli, çözüm önerileri belli, biz burada bir güç olarak siyasilere baskı yaparak bu sorunları çözmemiz lazım. Aksi takdirde biz sabahtan akşama kadar tartışsak sorunlar çözüm önerileri hepsi birdir. Teşekkür ediyorum.

Fuat AYDINGÜLER

Sayın İl başkanına kırıldığımı ifade etmek isterim. Hakikaten bu işin çok içinde değil aslında yanında kenarında. Türkiye de bir kaliteli süt üretme anlamında benim işletmem de şu anda 3.65 yağ miktarı, 12.12 kuru madde miktarı, 3,3 protein üretilmekte. İşletmemde şuanda dün itibariyle 36 litre süt ortalamam var. Gebelik ortalamam %80'ler de. Başarılı bir işletme olduğumu düşünüyorum. Bana hayvan ithalatı noktasında devlete başvurduğum noktasında tek adresin Amerika olduğu gösterildi. Maalesef Amerika'ya gittik orada sanki konuşmam da Amerika sempatisi varmış gibi algılandıysa da sizlerden özür dilerim. Asla böyle bir şey yok çünkü lafın demin ortasında Amerika'ya gittiğimizi yanlış yaptıklarını eleştirdiğimi hatta çok yüksek sesle ifade ettim. Sadece onlardan alınacak iyi yönler de var, besleme şekilleri, çok kaliteli bir genetiklere sahip olmaları gibi. Biz zaten bunu zamanla oturabilirsek, işletmemizin hakkını verebilirsek, düzgün besleme yapabilirsek Amerika'yı geçeceğimizi düşünüyorum ve şunu samimiyetimle söylüyorum sütte kalite fiyat noktasında istikrarlı davranabilirse şu müjdeyi verebilirim. Çok yakın zamanda inşallah Amerika'yı geçeceğimizi düşünüyorum. Ben bunun sözünü veriyorum. Sadece rakam noktasında memnun edici rakamlar olabilirse, yakalayabilirsek inşallah.

Prof. Dr. Muzaffer TAŞ

(Namık Kemal Üniversitesi Veteriner Fakültesi Öğretim Üyesi)

Öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum. Panel biraz hararetili geçiyor, katılımda gayet güzel. Tabi konu hayvancılık olunca sorunlar konuşulmadan olmuyor. Bende şöyle diyorum fırsatlar sorunlardan doğar. Bugünün sorunları yarının yani geleceğin refah kaynağı olabilir düşüncesiyle hareket etmekte fayda var.

Sunumun konusu Avrupa Birliğine Üyelik Sürecinde Bölge Hayvancılığının Geleceği. Tabi bunu ele alırken 3 başlıkta ele aldım.

1. Avrupa da Tarım Politikalarına Genel Bakış
2. Avrupa Birliği Üyelik Sürecinde Mevcut Durum
3. Bölge Hayvancılık Potansiyeli ve Geleceği ile ilgili önerilerimizi sıralayıp sunumumuzu sonlandıracağım.

Avrupa Birliği ortak tarım politikalarında esas ilkeler; 3 temel ilkeye dayanıyor. Bunlar; ortak bir pazarın kurulması, ikinci olarak topluluk tercihi ilkesi ve son olarak ta ortak mali sorumluluk ilkesine dayandırılmakta. Ortak bir Pazar kurulması üye devletlerde tarım ürünlerinin serbest dolaşımını engelleyen tüm kısıtlamaların kaldırılarak tek bir Pazar oluşturulmasını öngörmektedir. Topluluk tercihi ilkesi ile de Avrupa Birliği içerisinde üretilen ürünlere öncelik tanınması amaçlanmakta. Son olarak ta ortak mali sorumluluk ile yine ortak tarım politikaları kapsamındaki tüm harcamaların üye devletler tarafından ortaklaşa üstlenilmesi hedeflenmiştir. Burada tabi 1960 yıllarda ilkeler belirlenirken, 1960'lı yıllardan bugüne 2014'lü yıllara kadar bu politikalar bir çok reforma uğramıştır. Bu reformlardan çok sıkıcı olmaması adına hızlı bir şekilde bahsetmek istiyorum. İlk etapta üretimi teşvik eden politikalar ağırlıktaydı dolayısıyla destekleniyordu, fazla üretim hedefleniyordu sürekli teşviklerle bu destekleniyordu. Fazla üretim olunca bu sefer; özellikle tarım ve hayvansal ürünlere arz-talep dengesinin sağlanması amacıyla ilk etapta 5 milyon hektar arazinin boş bırakılması gibi veya 5 milyon çiftçi ile küçük işletmelerin üretimden çekilmesi gibi ciddi kararlar almak durumunda kaldı Avrupa Birliği ülkeleri. 1985 yılından sonra tabi bu kadar ağır bir tabloyu kompanze

edebilmek için değişik toplantılar, reform çalışmaları yapıldı. Bunlardan bir tanesi “Yeşil Kitap” adı olarak adlandırılan daha sert bu radikal kararların biraz daha hafifletilmesi yönünde yapılan bir çalışmaydı. Burada retim fazlalığını ortadan kaldırmak için destekleme fiyatları düşürüldü, Buna benzer 6-7 tane slaytta da gördüğünüz gibi tedbirler devreye konuldu. Tabi bunlarda ilerleyen yıllarda yeterli olmadı. Menşeli reform paketi adı altında yeni paketler benimsendi. En son gündem 2000 reformuyla Avrupa Birliği ortak tarım politikalarıyla ciddi bir revizyona gidildi. Gündem 2000 reformuyla öncelikli sektörler olarak sığır eti ve süt ürünleri konusunda olmuştur. Ayrıca desteklenmelerin kırsal kalkınma öncelikli olması yönünde önemli kararlar alınmış. Avrupa

Birliği lkelerinde geleceğin hayvancılık politikalarına baktığımız zaman günümüzde yeni ortak tarım politikalarını daha rekabetçi, sürdürülebilir ve kalite odaklı bir tarım sektörüne ulaşmak üzere 3 tane hedef öngörüyor. Buna da tabi bir taraftan sürdürülebilir olacak, bir taraftan rekabetçi olacak, bir taraftan da kalite odaklı olacak. Bunu da nasıl başaracaklar? Üçü de gerçekten birbirleri ile bir noktada çelişen unsurlar. Ama sonuçta bu 3 temel hedef doğrultusunda ciddi revizyonlara gidildi.

Avrupa Birliği ortak tarım politikası bağlamında buna yeni bir dönem de diyebiliriz. Özellikle 2014-2019 yılı süreçlerini kapsıyor bu dönem. 2014-2019 yılı dönemi içerisinde toplam Avrupa Birliği bütçesinin %37,8’i tarımsal politikalara tahsis edilmiş. Bu bütçenin toplam değeri 2011 sabit fiyatlarıyla 362 milyar Euro’ya tekabül ediyor. Büyük bir kısmı yani 277 milyar Euro doğrudan demeler ve pazarla ilgili desteklere ayrılmıştır. Yine kırsal kalkınma araçlarına 84 milyar Euro’luk bir bütçe ayrılmış buda Avrupa Birliği ortak tarım politikalarında desteklemelerin hiçbir zaman önemini kaybetmeyeceğini her zaman üzerinde önemle durulacağını gösteren bir konu. Yine Avrupa Birliğinde 1 Ocak tarihinden itibaren geçerli olmak üzere aşağıda alınan kararlar uygulamaya konuldu. Bunu biraz zamanımız kısıtlı ama yeni bir konu olduğu için paylaşmak istiyorum sizinle. Bir doğrudan gelir desteklerinin adil dağıtılması konusu. Özellikle Avrupa komisyonun sunduğu yasa tasarılarıyla AB, 27 ülkede

2014 yılıyla uygulamaya geçmek üzere tek ödeme planı önerilmiştir. Böylece uygulanan farklı destekleme modelleri terk edilerek her bölge için eşit uygulamaya geçilmiş oluyor. Oysa günümüze kadar Avrupa Birliği geneli çiftçilere yönelik hektar başına doğrudan destekleme ödemeleri üye ülkeler başına farklılık göstermekteydi. Yani doğrudan gelir ödemelerinde örneğin 2013 yılı için söylüyorum. Letonya için 1 hektar araziye 94 Euro destek alırken, Hollanda için 457 Euro destek söz konusuydu. Avrupa Birliği 27 ülke ortalamasına bakıldığında bu tutar 269 Euro'ya tekabül ediyor. Yani Avrupa Birliği ülkeleri kendi birlik üyeleri arasında da bir dengesizlik var. Yani bu üyelik sürecinde ilk 15 ülke, 21 ülke, 27 ülke kategorize edilmiş. Pastanın büyüğünü güçlü olan ülkeler kendinden tarafa çekmiş. Burada rekabeti nasıl oluşturacaksınız? Tabi bunlar artık tarım, hayvancılık dünyaya açılıyor. Tek Pazar olarak dünyaya açılıyor. Dolayısıyla Avrupa Birliği ülkeleri kendi aralarında çok yoğun tartışmalar geçirerek bu dengesizliğin giderilmesi noktasında ortak bir karar aldılar. 2014-2019 döneminin sonuna gelindiğinde artık en basit bir örnek olarak Letonya hektar başına ne alıyorsa Hollanda da aynı rakam tutarı hak edecek. Eğer 2019 da Türkiye AB'ye üye olursa Türkiye içinde aynı durum söz konusu olabilecek.

Yine tabi iklim ve çevrece uygun tarımsal faaliyet gösteren çiftçilere ulusal desteğin %30'u kadar zorunlu yeşil ödeme öngörüyor. %10' a kadar küçük çiftçi desteği hep üzerinde durduğumuz konu bütçenin %10'una kadar öneriyor. Genç nüfustan bahsettik sabah ki oturumda gençlerin sektöre teşviki yönünde, yine %2 gençlere bir teşvik var. Dezavantajlı bölgelerde %5 gibi örneğin bugün Türkiye'de de uygulamalarını görüyoruz. 2014-2019 kapsamında reform olarak eşit doğrudan ödemeler ön plana çıkıyor. Yine büyük çiftliklere yönelik doğrudan ödeme tavanı bulunuyor. Hep diyoruz ya küçük işletmeler büyük işletmeleri konuşuyoruz. Burada yine mevcut desteklemelerin %80'i büyük işletmelere gidiyor. Kalan %20'lik diliminden küçük işletmeler faydalanabiliyor. Bununda önüne geçebilmek için büyük çiftliklere belli bir tavan uygulama, ödeme tavanı getiriliyor. Buda önemli bir tespit.

Küçük ölçekli çiftçiler için kolaylaştırılmış ödeme planı söz

konusu. Pazar desteklemeleri ve kriz yönetimi mekanizmaları için yine bir destekleme politikası mevcut 2014-2019 yılı süreci içerisinde.

Avrupa Birliği üyelik sürecinde Türkiye' deki mevcut duruma göz atacak olursak; Türkiye ile AB arasında tarım ilişkileri konusunda en kapsamlı düzenleme 1997 tarihinde imzalanan ve 1998'de yürürlüğe giren 1/90 sayılı ortaklık konseyi kararı ile yapılmıştır. Bu karar kapsamında Türkiye ile Avrupa Birliği arasında tarım ürünleri ticareti geliştirilmiş, Türkiye'nin AB'ye yaptığı tarım ürünleri ihracatı %66'dan %93'e artış göstermiştir. Yine Avrupa Birliği'nin Türkiye'ye yaptığı tarım ürünleri ihracatı ise %7' den %33'e çıkmıştır. AB ile yapılan mevzuat çalışmaları hali hazırda devam etmektedir. Konsey tarafından onaylandıktan sonra kesinleşen ve tarımla ilgili 3 temel başlık açılmış. Bunlar;

- Tarım ve kırsal kalkınma,
- Gıda güvenliği, veterinerlik ve bitki sağlığı
- Balıkçılık

Bu başlıklar müzakere konusu olan 35/11-12-13 faslı olarak tanımlanıyor. Şimdi 12. Fasil olan gıda güvenliği, veterinerlik ve bitki sağlığı 2010 yılı Haziran ayında açılmış ve bu fasıl henüz tamamlanmıştır. 13. fasıl olan balıkçılık içinde taramalar tamamlanmış ancak resmi olarak onaylanmamış ve açılış kriteri açıklanmadığı için müzakerelere henüz başlanmamıştır. 11.fasıl olan Tarım ve kırsal kalkınma ise; ayrıntılı taramalar 2006 tamamlanmış ve açılış kriteri 2007 de açıklanmıştır. Bu fasılda Tarım Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumunun akreditasyonu, 2007 de özellikle bizde bu ajansların kurulmasıyla bu akreditasyon süreci ciddi bir hız aldı. Yine tarım istatistiklerinin birleştirilmesi ile ilgili stratejilerin hazırlanması, canlı hayvan ve et ticareti ile kısıtlamaların kaldırılması, çiftçi kart sisteminin nasıl geliştirilebileceğine ilişkin bir stratejinin hazırlanması ve desteklerin üretimden bağımsız hale getirilmesine ilişkin strateji hazırlanması olarak kararlaştırılmıştır.

Türkiye tarafından yerine getirilen yükümlülükler, veteriner bilgi sisteminde ciddi gelişmeler yapıldı. Sığırlar için soy kütüğü sistemi keza

öyle. Özellikle Türkiye Damızlık Sığır Yetiştiricileri Mer-kez Birliği ile işbirliği içerisinde. Türkiye’de 81 ilde hayvanlar kayıt altına alınmış bu konuyla ilgili yoğun çalışmalar devam ediyor. Ta-rımsal destek ve kontrol zimmeleri kapsamında çok ciddi eleş-tirmeler yapıldı. Bitki sağlığı alanında Türk mevzuatı bitki sağlığı ile ilgili bölümleri önemli ölçüde birlik mevzuatı ile uyumlu zaten. Uygulamadan kaynaklı bazı yetersizlikler var bu konuyla ilgili ça-lışmalar devam ediyor. Balıkçılık alanında ise bu bağlamda Avrupa Birliğine uygun proje hazırlanmış ve Avrupa Birliği tarafından kabul edilmiştir.

Türkiye AB’ye üye olsun veya olmasın, ister buna tarafı olalım ister olmayalım biz bu süreci her yönüyle yoğun yaşamak durumundayız. Çünkü nüfusumuzun %30-35’i bu sektörde dolayısıyla Avrupa Birliği üyelik süreci kapsamında 2005-2010 yılları arasında süre çok yoğun bir şekilde tartışıldı. Gerek medya gündeminde gerekse siyaset gündeminde tartışıldı ancak özetle son 3-4 yıldır biraz daha bunun düştüğünü görüyoruz. Yani üyelik sürecinin eskisi gibi gündemde tazeliğini korumadığını görüyoruz. Burada tabii önemli olan bizim birlik benzeri, özellikle ortak tarım politikalarında belirlenen hedefler çerçevesinde yapılanmamızı tamamlamamız. Eğer bu konuda gerekli yapılanmayı hızlı bir şekilde tamamlayabilirsek, özellikle destekleme politikalarındaki rekabetçi anlayışı, yani 2014-2019 yılı reform sürecindeki temel hedef destelemelerdir ve hep rekabeti ön plana çıkarıyor. Bu bağlamda Türkiye, dünyada tarım ve hayvancılıkta da sınırların kalkacağı yeni bir düzenin geldiğini görmek ve buna göre önlem almak durumunda. Deminde ifade ettiğim gibi dünya tarım ve hayvancılıkta açık pazara dönüşüyor.

Sayın başkan konum aslında Türkiye’nin AB Uyum Süreci Kapsamında Bölge Hayvancılığının Geleceğiydi. Bu soruya aslında Türkiye’nin GAP deneyiminden, geleceğin hayvancılık politikaları için çıkarılabileceğimiz sonuçlar oluştu mu? Oluştuyorsa neler? Bir kaç cümle ile ona da değinmek istiyorum. Yani biz bugün tabii GAP’ta, GAP konusunu özellikle, tarım ve hayvancılık konusundan bakmanın yetersiz olduğunu düşünüyorum. GAP’ta tarım ve hayvancılık konusuna sektör olarak sektör anlayışıyla yaklaşıyor olmamızdan kaynaklanan bazı sorunlar var. Nedir bunlar? GAP gibi bir konuya alt olarak tarım değil de

kırsal ekonomi olarak yaklaşabilirse veya sektör yerine mekansal olarak yaklaşabilseydik bugüne kadar, bir diğer ifadeyle tarımsal işletmeler yerine hane halkını analiz edebilseydik GAP konusuna belki daha geniş bir perspektifte bir bakış açısı yakalayabilirdik diye düşünüyorum. Yani bölgeler arası gelişmişlik farkını vurgulamak yerine yine GAP içerisindeki farkları, eşitsizlikleri, dengesizlikleri ele alabilmek daha önemli olabilir diye düşünüyorum. Bunları sıralayacak olursak özellikle GAP bölgesinde; küçük ve büyük hayvan işletmelerinin mevcut durumu ve yapısı, bölge içindeki kuru ve sulu tarım rekabeti, topraklı ve topraksız çiftçi ayırımı, kültür hayvancılığı konusundaki eğitimsizlik, bölge çiftçilerinin alt yapı, eğitim ve sağlık hizmetleri konusundaki yetersizlikleri, yetiştirici örgütlenmeleri, kooperatifler, birlikler bunlar tabi saymakla bitmeyecek konu başlıkları var. Bunlardan bir tanesi sabahki oturumda da konu olmuştu. Özellikle küçük işletmelerin daha büyük işletmelere çevrilmesi noktasında kooperatifçiliğin önerilmesi, 2*50 – 2*100 projeleri. Tabi bölgemizde özellikle GAP bölgesinde kooperatif ile ilgili ciddi yapılanmalar oldu. Özellikle 2007-2008'ler de Diyarbakır'daydım o dönem 2-3 yıllık bir süreç içerisinde 250'ye yakın kooperatif yatırımı alındı. Gerçekten bunlar iyi niyetle yapıldı. Bu işe giren insanlarda iyi niyetle bu işe giriştiler ama tabi alt yapı yetersizliğinden dolayı belediyemiz arzu ettiğimiz hedefi yakalayamadı. Yani mutlaka bazı deneyimsizliklerimiz olacak, bazı eksiklikler olacak ama kooperatifçilik noktasında çok iyi bir şey yakalamamız gerekiyor. O geçmişte yakaladığımız acı deneyimden iyi bir ders çıkararak özellikle 2013-2014 yılı şuan İPARD kapsamında kooperatifçiliğe benzer yatırımlar var. Yani bu İPARD kapsamında verilen desteklerle yapacağınız kuracağınız işletmelerin %65'ini İPARD'dan finanse edebiliyorsunuz. Yani bugün daha real konuşmak gerekirse bugün o %65'in yatırım tutarı tedarik zincirinin ortak bir payda da bir araya gelmesi ile nerden bakarsanız işletme sıfıra sıfır bir maliyetle kuruluyor. Yani biz burada kırsal kalkınma veya kırsal sektör olarak değerlendirirken bölge olarak değerlendirelim dememdeki kasıt bu idi. Bugün Adıyaman da bu yapıda yoktu sağ olsun müdür bey burada bayağı bir yoğun kapsamlı çalışmalar oldu. Sanıyorum İPARD kapsamına alındı Adıyaman da. Ama Gaziantep'in olmadığını biliyorum. Yani İPARD desteklerini en azından bu bölgede GAP bölge-sinde doğru bir şekilde kullanabilirsek, kooperatifçilikten yaşadığımız o dezavantajı en

azından burada avantaja çevirebiliriz. Aslında değinecek bir kaç konu daha vardı ama süremizde çok sınırlı ve çokta zaman almak istemiyorum. Çok teşekkür ediyorum. Sağ olun.

Hasan Hüseyin KISA

(İşletmeci)

İşletmeciyim. Süt sığırcılığı ile ilgili işletmem var. Zaten konumuzun ve hayvancılığın gereği sorunlarımız herkesçe malum olduğundan; üretim, maliyet eşittir ucuz et ucuz ürün. Bunun ithalatla hiçbir alakasının olmadığını, ikinci bir ithalatta gelirse bu sektörde yatırım yapacak mevcut işletme sayısını en aza indirip helak olacağı yönünde bir sonuç. Onun yanı sıra bölgemiz itibari ile Doğu ve Güney Doğu Anadolu bölgesinin yani küçükbaşta, büyükbaşta da var bu olay. Küçükbaşın %80'inin maalesef dolaysız yollarla gelen kaçak hayvanlar oluşturmakta. Burada küçükbaş üreticisi per perişan. Hiçbir şekilde bir yere ulaşamıyor. Bunun önüne geçilip bu üreticilerin işletmelerinin gerekli şekilde hizmete sunulması lazım.

Hilmi YAVUZ

(Veteriner Hekim, Gaziantep Ticaret Odası)

Ticaret odasından katılıyorum. Güneydoğu'nun hepsinde İPARD bulunmasına rağmen Gaziantep'te neden İPARD yoktur. Bunu soruyorum, bu toplantıyı düzenleyen bütün arkadaşlara teşekkür ediyorum. Saygılar.

Prof.Dr.Muzaffer TAŞ

Şimdi Gaziantep'te neden İPARD yok sorunun muhatabı ben değilim ama olmamasını da gerçekten garipsiyorum. Olması gerekir hem de bizde Adıyaman da kapsam dışındaydı sağ olsunlar bölge il milletvekilleri ile gerekli girişimlerde bulunarak Adıyaman'ı da kapsam dahiline aldılar diye biliyorum. Bu konuda milletvekillerine baskı yapılması gerek diye düşünüyorum.

Dr. Ali Metin AKSOY

(Veteriner Hekim)

1996 Ankara mezunuyum. Hocam konu Avrupa Birliği olunca Avrupa Birliğinde süt fiyatlarını incelediğimizde Malta lkesi ve Finlandiya lkesi hariç aradaki bulunan rakamlar süt fiyatları rakamlarına baktığımızda 35 Euro Sent ile 45 Euro sent arasında devam ediyor. Fakat bizim ülkemize baktığınızda Trakya'dan tutun rneğin Diyarbakır'a ya da Kilis'e geldiğimizde eğer belli bir ölçek hükmünde değilseniz taban fiyatlara baktığımızda bir taraf büyük işletmeler 1.25 veya 1.50 TL varan fiyatlar bir taraftan da 0,75 Krş verilen sütler var. Özellikle bunun en çok mağduriyetini yaşayan yerler GAP bölgesi. Avrupa da fiyat dalgalanması %20 arasında bile değişmiyor. Az önce verdiğiniz Letonya rneğinde ki desteklere baktığınız da küçüktür rakamlar. Yine küçüktür? şimdi bizim bu GAP bölgesinde eğer yeteri kadar ekonomik kriterlerde varsa bizim bu bölgede sanayiye dayalı işletmeler oğalsa ve etimizi stmz, ürünümüzü bu bölgede işleyebilecek alt yapımız olsa ki bu oluşması gerekiyor. Biz orta doğuya ciddi bağlamda ihracat yapabilecek pozisyona GAP bölgesi olarak ulaşabilir miyiz? Bunun sağlanması için neler yapılabilir? Ve bizim en çok bu bölgedeki gere kalmışlığın sebebini fiyat dalgalanmasından kaynaklandığını düşünüyorum. Bu bölgede biz pazara her zaman çok uzağız, bununla ilgili neler yapabiliriz.

Prof.Dr.Muzaffer TAş

Burada tabi üretim bandının standardize edilmesi gerekir. Yani retim bandı standardize edilmeli özellikle süt için gıda güvenliği standardı sağlanmalıdır. Onu standardize etmedikten sonra fiyat dalgalanmaları olacak. Avrupa Birliğinde niye sabit, birlik kapsamında garanti ve yönlendirme fonu var. Her şekilde destekliyorlar. Belli bir çizgide tutmayı başarabiliyorlar. Türkiye de üretim standart olmadığı için bu dalgalanma olacak. Ama GAP Bölgesi gerçekten ihracat statüsü olabilecek durumda. Yani bugün Orta Doğu'ya, Amerika'ya, Brezilya'ya, Avustralya'ya her taraftan buraya ihracat durumu söz konusu. Hemen bizim yanı başımızda sınırlarımızın 200 km ötesinde bu ülkeler mevcut.

Biz buralara neden ihracat gerçekleştirmeyelim. Bunun yolları var tabii hayvan sayısını artırılması, üretim miktarının artırılması, üretim bandında standardizasyon ve kalite.

Adil ALAN

(Adıyaman Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürü)

Başta çalıştayı izleyen değerli arkadaşlara ve tüm katılımcılara saygılar sunuyorum. Hocam 2 konuda bende katkıda bulunmak istiyorum. İlimizle ilgili bilgi vermek istiyorum. Bizim ilimizde 20 tane işletmeye 2540 hayvan dağıtıldı. Bu hayvan sayısına bugün itibari ile baktığımızda sayı %100 üzerinde artarak 5570'e çıkmıştır. Yatırımcılarımızla beraber geldik. 300 başla başlayıp hayvan sayısını 647'ye çıkararak arkadaşlar var. Yine Süt Birliği başkanımız burada. Onlar bunu nasıl sağladı. Diğer illerimizde neden başarısız olduk. Bazı illerde ben Diyarbakır da görev yaptım orada da hayvan sayılarımızda ciddi azalma oldu. Orada yatırım yapılan proje sayımız daha yüksekti. İkincisi bence ülkemizdeki asıl hayvancılıktaki sıkıntı 2008 yılında yaşanan kuraklıktı. 2008 yılında yaşanan kuraklığa baktığımız zaman maalesef küçükbaş hayvancılığa ve hayvancılığın tamamına az destek verdi. Sadece bitkisel üretim desteklendi. Orada sadece hayvancılık etkilenmemiş gibi hayvancılıkla uğraşan kişilere destek verilmedi ve damızlık hayvanlarımızın çoğu kesime gitti. Bugün de geldiğimiz durum ortada işte 2010 yıllarda ithalata başladık ama 2011 den sonra ciddi bir artış var. Çünkü ülkemizdeki küçükbaş hayvan sayısı 1983'lü yıllarda ilk sayım o dönemde yapılmış. 53 milyon 900 bin küçükbaş hayvan var. Ülke nüfusumuz ise o günlerde 50 milyon civarında. Bugün 38,5 milyon küçükbaş hayvanımız var, ülke nüfusumuz ise 77 milyon. Dolayısıyla 83 milyon civarına gelmesi lazım. 2 gün önce çıkan Bakanlar Kurulu Kararı ile o işletmelere işte küçükbaşta 100-200 baş arası, büyükbaşta da 10 baş ile 49 baş arasındaki işletmelere verilecek yeni inşaat ve tadilatla ilgili %50 destek büyük katkı sağlayacak. Yine damızlık olarak koç ve teke alımında gerçi boğa sadece suni tohumlamanın ulaşamadığı yerlerde %80 hibe olumlu bir lansıman yapılacaktır. Onu da unutmamak lazım diye düşünüyorum. Teşekkür ediyorum.

II. OTURUM

Oturum Başkanı: Mehmet BIÇAK

(Diyarbakır Bölgesi Veteriner Hekimler Odası Başkanı)

İl müdürlerim, şube müdürlerim, meslektaşlarım ve katılımcılar hepinizi saygıyla selamlıyorum. Öğleden önceki olan kısım GAP'la ilgili kısa bir toparlama yapmak istiyorum. Bir çok konuya değinildi benim kafamda olan bazı şeylere değinildi bazıları biraz sanki çokdi. teğet geçildi. Hayvancılığın temel sorunlarında benim yıllardır Güneydoğu ve Anadolu bölgelerinde çalıştım, Van da çalıştım, Bitlis'te çalıştım, Diyarbakır da çalıştım. Tarım Bakanlığında 17-18 yıl çalıştım. Şuanda yine özel sektörde kendi bölgemde devam ediyorum. Örgütlenme sorununa biraz değinildi. Özellikle 1985 sonrası olan yapılanmada ciddi sorunlarım var benim. Ben daha önceden Van'da sığır vebası çalışmalarına katıldım. Sığır vebası o dönemde risk olduğu için korumada yapıyorduk. Saat 06.00 da mesaimiz başlıyordu. Bazen 14.00 da bazen de 13.00 da bitiyordu. Veteriner hekimin mesai sorunu yoktu gecede gidilmesi gerekiyordu. Siz şu saatte hayvana tohumlamaya gel, şu saatte doğuma gelin diyemezsiniz. Bakanlığın bünyesinde veteriner işleri müdürlüğünün reorganizasyondan önce olduğu gibi sahada taşrada bir şekilde bağımsız hale getirilmesi gerekirdi. Bu olmadı. Kooperatiflerle ilgili yanlış uygulamalar dile getirildi gerçekten biz birebir yaşadık. Diyarbakır'da 200'ün üstünde hayvancılık kooperatifi vardı. Bunlardan faal olan kaç tane var biliyor musunuz? Bir tane. 2-3 tanede yarım gidiyor, çoğu battı. Bunda hepimizin suçu var. Yani hükümet işte bunu yanlış yaptı. Kooperatifteki insanlar bunu hiç yanlış yapmadı mı? Yada biz o kurumların içindeydik yanlış yapmadık mı? Herkesin biraz suçu var. Ama bir şekilde bunlara bu son dönemde biraz dizayn verildi. Kooperatiflerden vazgeçildi gibi şuanda. İki çarpı ikilerden, 5 çarpı ikilerden vazgeçildi. Ziraat Bankası

doğrudan kendisi kredi vermek suretiyle bazı şeyler yapmaya başladı. Adıyaman il müdürümüz bahsetti. 2 gün önce çıkan yasa yine iyi şeylerle, iyi niyetle çıkarılmış bir yasadır. Bunun uygulamasını taşra teşkilatı yapacak. Umarım bizde o hassasiyetle ona yaklaşırız ve bir katkısı olur diye düşünüyorum.

Koyunculuk, bizim bölge için, GAP bölgesi için çok önemli. Belki Trakya da anlatamazsınız. Ben size sadece şunu söyleyeyim Van'ın Özalp ilçesinde biz para topladık, öğretmenlerimiz para topladı dediler ki fakir öğrenciler var onlara elbise alalım, defter alalım, kalem alalım. Para toplandı hocalar bütün köylüyü tek tek çağırıyor fakir öğrenci bulamadılar. Ve o paraları tekrar memur çocuklarına verdiler. En düşük sürüsü olan 300 anaç baş koyun vardı. Bazı dönemlerde yani sevkıyatın olduğu dönemlerde kışın çok sert olduğu dönemler hariç ortalama günlük 5000 baş koyun İran'a kaçak yollarla gönderiliyordu ama Türkiye'ye para geliyordu. Yine Van da birkaç tane büyük firma vardı. Antep üzerinden Arap ülkelerinin tamamına neredeyse biz koyun ihraç ediyorduk. Şu anda Suriye'den buraya koyun gelmeye başladı fiyatları çok düşük. 2008 krizinde Diyarbakır'daki koyunların %50'si, Urfa'da ki koyunların %50'sine yakın rakamlar kesime gönderildi. Bölgemizin tamamında böyleydi. Antep ili Sanayi Ticaret Odasından bir arkadaş katılmıştı yine projeler içerisinde yok. Biz STK'ları ile yaptığımız bazı toplantılarda konuşmacı olarak genellikle Ticaret Odası Başkanını veya oradaki yetkiliyi çağırıyoruz. Parası olan çok daha iyi konuşuyor. Daha iyi dinleniyor. Ticaret Odası buradan baskı yapmış olsaydı ben inanıyorum ki Antep'de bu projenin içerisinde yer alacaktı. Umarım önümüzdeki süreçte olur. Konu çok uzun ve programda olmasa dahi bir doktor arkadaşımız var aramızda beşeri hekim hayvancılığa farklı bir pencereden baktığını biliyoruz bu düşüncelerini bizimle paylaşmasını istiyoruz. Teşekkür ediyorum

Dr. Mehmet MURATDAĞ

(Süt Sığırı Yetiştiricisi)

Saygıdeğer katılımcılar hepinizi saygıyla selamlıyorum ben Dr. Mehmet MURATDAĞ. Veteriner hekim çok olunca beşeri hekim ayrımını yapayım dedim. Adıyaman Gölbaşında 100-110 hayvanla

başlayıp da şu anda 350'ye yakın irili ufaklı hayvanın olduğu bir işletmenin sahibiyim. Bu organizasyonu yapan, emeği geçen, katkı sunan, sponsor olan herkese huzurunuzda teşekkür ediyorum. Ben hayvancılığa bu iş de 4.yılına girmiş biri olarak biraz farklı bir pencereden bakmak istiyorum. Bu hayvancılık uğruna beşeri hekimliğimi bıraktım. Şu anda neredeyse zamanımın 24 saatini işletmede ahırda geçiriyorum. Ayağымda çizme sırtымda tulum hayvanların içindeyim. Sabahtan beri olan konuşmalarda herkes dile getirdi. Sevgili Engin hocam dedi ki; çok kutsal bir iş dedi. Hakikaten öyle bir şey üretiyoruz ki et ve süt insanların kursağına giden başka bir üretim yoktur yani gıda maddeleri dışında ve bunların ana unsurlarını biz üretiyoruz. Bir halı üretmiyoruz, araba lastiğı üretmiyoruz. En kutsal varlık olan insanların kursağına giden gıda maddesi üretiyoruz. Öyle sorunlar var ki ilk başta biraz sorunlardan bahsedelim. Zamanınıza çok fazla almayacağım. Kuruluş maliyetlerinize bir baktınız mı arkadaşlar? En basit bir örnek vereyim kimse buna değinmedi. Asıl problemlerimizden biri de bu. Bir yem karma makinesi bir demir yığıni değil mi? İkinci el bir traktör makinesini 10-12 000 TL'ye alırsınız, koyarsınız önüne. O yem makinesi 10-12 000 TL traktör olmadan bir demir yığıni. Biz kaçta alıyoruz. 8 metre küpü şu an da 50 000 TL civarında. Bu nasıl bir iştir. Bu nasıl bir mantıktır. Kilit sistemi diyoruz değil mi? Profil bir demir. Yataklık sistemi 150 liradır herhalde en son kurulan işletmelerden aldığım bilgiye göre 150 lira. İnanılmaz girdi maliyetleri ön yıkama son yıkama, ön daldırma, son daldırma Euro ile alıyoruz, dolarla alıyoruz. Süt filtresi Allahtan onu kurtardım tela bezinden aldım terziye diktiriyorum da ucuza mal ediyorum. Sağım sistemi olan firmalara dolarla veriyorlar. Özellikle devlet büyükleri de keşke burada olsalardı da onlara da söyleseydik. Bu fiyat politikalarında bir demir yığıni yem karma makinesini 50 000 TL'ye %50 hibe var diye. İnsanlar alıyorlar ondan sonra işin içinden çıkılamaz hale geliyor. Ben bir de hayvanların bu besleme konusu ile ilgili olarak dilim döndüğünce iki kelime çok kısa anlatmaya çalışacağım. Şimdi Cenabı Allah bu hayvanları yarattığında merada otlayacaktı gelecekti bize 10 litre 15 litre neyse sütü verecekti. Ne döl tutma problemi yaşayacaktı ne ketozis, asidozis, ne tırnak problemleri ne laminitisler ne şunlar ne

bunlar hiç biri görülmeyecekti. Biz yapıyoruz? Hayvanı bir süt makinesi bir süt unsuru olarak görüyoruz ineği yani böyle bir şey yok. İşte sevgili Fuat kardeşimiz 24 protein öbürü 25 protein. Bu proteinin sınırı yok. Ne zamana kadar biz bu proteini artıracacağız. 100 hayvanla başlayan 4 yıl da hayvan sayısı şuanda işletmesinde 500 olan var mı? Hani biz bu işe girerken bize demişlerdi ki bir hayvanı satmazsan 3 yılda 5 tane olur. Nerde hata yapıyoruz. Bugün doğuran bir tane düvemiz, dişi doğurduğunu düşünelim ne zaman sonra işletmeye girecek. 26. ayında doğuracak. 26. ayda bugün doğuran anası kaçında laktasyona girecek 4. Ne oldu? Bu İsrail modeli beslenmeyle, yüksek proteinle beslenmeyle hayvanı zorla zorla. hayvan 4. laktasyonu görmez hepsi pert olur. Sigortadan eksper çağırırız. Hayvan sayım artmıyor. Benim doğuran yavrusu işletmeye girdiğinde anası çıkıyor. Nasıl yapacağız? Nerede yanlış yapıyoruz? Yüklenmeyeceğiz yani. Ben kendim şuanda 10 tane hayvanıma bir grup oluşturdum. Tamamen kaba yemle besliyorum. 10 hayvana 11 tohumla gebe bıraktık. Hayvanların hiç birinde problem yok sadece sabah 1 kilo akşam 1 kilo kesif yem veriyorum. Kaliteli fiğ korunga kaba yem ve tritikale veriyorum. Maliyet şimdikininki çok altında hayvanda hiçbir problem yok. Sütten kar elde edebiliyor muyuz arkadaşlar? Yok. Ne diyoruz hepimiz süt işletmenin maliyetini karşılarsın işletmenin döngüsünü sağlasın ne kalacak bize buzağı kalacak. Ee biz buzağı sayısını bize buzağı verecek hayvanı artıramı-yoruz. Sıkıntı bu. Benim acizane fikrim bu İsrail tipi besleme modelini bırakalım, hayvanları doğala yakın beslemeye çalışalım, süt ortala-mamız 30 olmasın 20 olsun ben 9. laktasyonu bir göreyim. Hayvan-dan 9 tane yavru alayım hayvan sayım artsın sürümden kazanayım her yerde 50 tane erkek yavru satacağıma 50 dana satacağıma 150 tane satayım. Ben değerli zamanınızı aldım katkı sunabildiysem ne mutlu bize. Tekrar organizasyonu yapan bütün arkadaşlara huzurlarınızda teşekkür ediyorum. Hepinize saygılar sunuyorum.

Sayın Kahraman Maraş Gıda Tarım ve Hayvancılık müdürümüz burada sabahki konuları biraz toparlayacak. Buyurun hocam.

İhsan EMİRALİOĞLU

(Kahraman Maraş Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürü)

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. Ben tabi arada birkaç cümle söyleyim dedim. Söz verdikleri için kendilerine teşekkür ediyorum. Tabi sabah ki oturumda hayvancılık politikaları ve özellikle Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı politikalarına yoğun ve birazda acımasız eleştiriler olduğunu düşünüyorum ben. Bu benim tamamen şahsi fikrim. Çünkü bu eleştirilerin olması açıkçası yine şahsi olarak söylüyorum bizi mutlu ediyor. Bizler konunun tartışılması, konunun irdelenmesi, detaylandırılması, üreticilerimizin sorunlarının bizler tarafından bakanlık yetkilileri tarafından haklı eleştirilerin bilinmesini gerçekten arzu ediyoruz. Bu yapıcı eleştiriler bizimde bundan sonra yapacağımız faaliyetlerde bizim önümüzde yol ışık olarak karşımıza çıkacaktır. Birazda bu eleştirilerin yoğun olması işte az önce Dr. Büyüğümüz bahsetti yem karma makinasının, bir demir yığınının bu kadar yüksek bedelli olması, bunlar bir problem ama bu problemler yıllardır devam eden süre gelen problemler. Et ve sütteki karlılıkla ilgili problemler geçmişten beri gelen problemler. Ama şu anki farkımız ne hayvancılıkla uğraşan kesim daha bilinçli ne yapması gerektiğini bilen sorunlara hakim olan bir kesim. Onun için bu sorunlar daha iyi cümlelerle daha net bir biçimde ortaya koyulabiliyor aslında. Şimdi bizim 10 sene öncesinden düşündüğümüz zaman bir somatik hücreden bahsetmek mümkün müydü ülkemizde. Bir bakteri sayısından bahsetmek mümkün müydü. İşletmelerde süt sağım ünitelerinden, duraklardan, hayvan refahından, hijyenden bunlardan biz bahsetmiyorduk. Ülke olarak artık şimdi bunları tartışıyoruz. Yani hiçbir yere gelmedik 1980'li yıllarda hayvancılık çok iyiydi demek acımasız bir eleştiri. Yani ben buna katılmıyorum. Eksiklerimiz olduğunu daha yapacak çok şeyimiz olduğuna katılıyorum ama Türkiye' de hayvancılık bitmiştir, Türkiye'de kırmızı et kimse yemiyor, böyle bir şey yok. Rakamları hocamız söyledi 300 bin ton olan et üretimi 869 bin tona çıkmış. Bunlar resmi rakamlar. Türkiye de herkes çok rahat bir şekilde et yiyor. 8-8.5 milyon ton olan süt üretimimiz bugün 15 milyon tonun üzerinde. Bunları ortaya koymak lazım 30 binin üzerinde 50 baş üzerinde bizim ülkemizde işletme var. Tabi ki sorunlar var sektör büyüdükçe sorunlar daha da büyüyecek,

daha da her gün çözülmesi gereken sorunlar ortaya çıkacak. Şimdi büyük işletmelerimizin tabi ki sorunları var. Büyük işletmelerimiz çiftçi düzeyinden daha başka işte ne dedi üreticimiz. Bir 26 aylık bir inek bana 5.500 liraya mal oluyor dedi. Çiftçimiz bunu alt alta yazıp hesaplamıyor ama şimdi hesaplıyoruz çünkü karlılık önemli. Ama bunu yaparken bir işletme kurarken işte Amerika'dan bahsedildi, fizibilitelelerden bahsedildi, bir sürü araştırmalardan bahsedildi. Bizim yarı kurak bir iklime sahip olduğumuz Antep'in 300-350 milimetre yağışının olduğu, yem bitkileri tarımını yapamadığınız zaman işletmenize taşıma ile yem bitkileri getirdiğiniz zaman burada karlılığınızın düşük olacağını hesaplamamız lazım. İllaki devlet GAP'tan %40 teşvik veriyor diye burada işletme kurmak indirimli avantajlı diye uzun vadeli sürdürülebilirliği biz hesaplamazsak bunu da yine şahsi kanaat olarak söylüyorum o zaman tahıl problemlerimiz ortaya çıkıyor. Bizim hayvancılıktan devletin verdiği teşvikler tabi ki önemli şuan rakamları gene hocalarımız söylediler. Toplam destekler içinde %1,5'lik rakamlar şuan %30'ların üzerine çıkarıldı. Ama hayvancılıkta bir sürdürülebilirlik, yemi nereden bulacağız, hayvanı nasıl doyuracağız. Almanya da 2.000 milimetre yağış olan bir bölgede %21 proteinli otu araziden biçip hayvanın önüne atıyor üretici ama biz bunu taşıyoruz. O zaman bunları hesap etmek zorundayız. Eğer büyük işletmeler yapıyorsak tabi ki biz tecrübe kazanıyoruz, sizler tecrübe kazanıyorsunuz. Bunların hepsi tartışılacak doğru yol bulunacak ama ben tek kelime ile şunu söylemek istiyorum. Türkiye de biz buna gerçekten üzülüyoruz. Ben ziraat mühendisiyim burada bu kadar veteriner hekim varken konuştuğum için özür dilerim. Ama bu kadar veteriner hekim arkadaşlarımız sahada hastalıklarla mücadele noktasında, yeni işletmelerin kurulması noktasında, hijyen noktasında bu kadar yaptıkları çabaları, emekleri, sabahki bazı cümleler gerçekten bize ağır geldi. Yani biz bunları hak etmiyoruz. Çünkü geline rakamlar ortada 300 bin ton et üretimi 869 000 tona çıktı. 15 milyon tonun üzerinde süt üretimi bunlar devletin resmi rakamları. Biz buna yeterli demiyoruz. Yeter de demiyoruz. Türkiye Avrupa'ya hayvansal ürünler süt ürünleri satan bir ülke oldu artık. Çünkü bunu da yapıyoruz artık. Antep'te 17 tane onaylı çiftlik var bunlar artık Avrupa birliğine süt hammaddesi üretebilen çiftlikler

demektir. Herkes farkında biliyor. Bu çiftliklerden süt alan bir işletme Avrupa Birliğine pazarını bulursa her ülkeye süt ve süt ürünleri satabilir. Bunlar gelinen iyi noktalar. Ben bunları ifade etmeye çalışıyorum. Bizler eleştirilere yapılabileceklerle her zaman varız. Bizler her zaman üreticinin yanında olmaya gayret ediyoruz. Bir işletmeye 7 yıl sıfır faiz kredi vermişiz. %40 hibe vermişiz. Her şeyi yapmışız. Ama büyük başarı işte az önce doktorumuz çıktı 100 baştan 350 başa çıkmış buda büyük başarıdır. Az önce Adem müdürüm bahsetti 20 tane işletmemizden hiçbirisinin hayvan sayısında azalma olmadı dedi. Spesifik örnekler olabilir. Bizim elimizde de başarılı örnekler başarısız örnekler var. Yani ne yapabiliriz sorusunun cevabını hep birlikte ararsak, illaki eleştirmek veya illaki desteklemek zorunda değiliz. Biz burada eğer bir soruna çözüm üretmek istiyorsak ne yapabiliriz sorusunun cevabını bulmamız gerekir diye düşünüyorum. Bana söz verdiğiniz için teşekkür ediyorum.

Mehmet BIÇAK

Sayın müdürüm aslında birazda bizde son yıllardaki ıslah çalışmaları arasındaki bana göre başarısızlık bu hepimizin problemi. İkincisi de biz çok fazla hayvan ithal ettik. Müthiş derecede hayvan ithal ediyoruz. Bu yapılan ithalatla benim bölgem için söylüyorum hayvanların çoğu elden çıktı biz o kadar parayı kaynağı eğer ıslah çalışmalarına aktarmış olsaydık daha başarılı olacaktık. Şu anda yetiştiricilerde tedirginlik var. Ben besicilerle görüşüyorum besiciler şunu diyor. Biz bazı duyumlar aldık Tarım Bakanlığı tekrar hayvan ithal edecek. Bu spekülasyon bile o insanları demoralize ediyor. Yeni hayvanlarını satanlar hayvan alamıyor yani benim istediğim hükümetin bu konuda net bir şekilde şu kadar süreyle biz ithal damızlık, et için hayvan ithal etmeyeceğiz deyip bu garantiyi verirse Türkiye deki besiciliğin kesinlikle önü açılır yoksa kesin demoralize bir şekilde gidiyorlar. Teşekkür ediyorum.

Anton WAGNER

(Avusturya Damızlık Sığır Yetiştiricileri Merkez Birliği Başkanı)
Anton Wagner'in sunumu **Dr.İnanç ATILGAN** tarafından tercüme

edilmiştir.

Sayın Prof.TUNCER, sayın başkan, sayın misafirler, Avusturyalı birisi olarak özellikle bir çiftçi olarak bu organizasyondan çok etkilendiğimi vurgulamak isterim. Özellikle seçilmiş konular, konulardaki zenginlik beni çok etkiledi. Aynı bizdeki durumda hali hazırda böyledir siyasiler bürokratlar, çiftçiler bir araya gelir aynı konular üzerinde tartışırlar. 2010' un sonundan itibaren biliyorsunuz Avusturya ile Türkiye ilişkileri çok yoğunlaştı. İzin verirsiniz bize çok büyük bir destek veren desteklerini esirgemeyen bir kaç kişiyi burada anmak istiyorum. Sayın Onaran, özellikle Dr.Pulat özellikle Avusturya'daki uzmanlar arasında kendisi ciddi şekilde isim yapmış. Dr.Atılğan'da sizin ülkenize sadece tercümesiyle değil aynı zamanda içerik bakımından da desteklerini devam ettiriyor. Avrupa tarım politikalarına dair ortak politikalarına dair sunumu yapan arkadaşta teşekkür etmek istiyorum. Ben bir çiftçiyim ama aynı zamanda büyük de bir Avrupalı'yım. Bunun sebebi ortak tarım politikamızla her şeyin iyi olmasıyla alakalı bir şey değil tabi ki bu. Bunun sebebi bugünde konu edilen problemlerin üstesinden gelebilmek için birlikte çalışmamız gerektiğidir. Temel konu tabii ki insanlar için yeterince gıda maddesini üretmek onu sunmak, Avrupa tarım politikasının temelinde yatan cevher budur. Ondan dolayı bizim aile müesseseleri dediğimiz küçük çaplı tesislerimizin üstesinden gelebilmek için en büyük desteği Avrupa Birliğinden alabiliyoruz. Aslında para isterken kolay istiyoruz ama sonuç itibarı ile üretime konsantre olmak zorundayız. Bizim ailelerimizin kendi küçük tesislerini ayakta tutabilmeleri için en önemli ön şart 60 senedir bir barış süreci var bir rahatlığımız var. Bundan dolayı aynı zaman Türkiye ile işbirliğimizi partnerliğimizi çok önemsiyoruz. Avrupa Birliğine üye olsun olmasın Türkiye bizim için çok önemlidir. Özellikle ekonomik konulardaki partnerimiz olarak Türkiye ile çalışmak isteriz. Avusturya ile ilgili bilgi vermem gerekirse Türkiye ile alakalı bütün sayılara 10'a bölmek zorundayım. 1/10 olarak. Bu tabi aynı zamanda mali konularla başa çıkmakla da alakalı bir durumdur. Avusturya son program döneminde 3,2 milyar Euro tarım desteği aldı. Ama bizim tarafımızdan da 7,6 milyar da yatırım yapıldı. Hayvanları bizim ürettiğimizde bize en büyük desteği veren canlı olarak dikkate alıyoruz ve bundan dolayı

Avusturya Damızlık Sığır Yetiştiricileri Merkez Birliği Başkanı olarak şunu söylüyorum sağlıklı hayvandan süt ve et bağlantılı sağlıklı ürün elde edebilirsiniz. Biz insanlar için süt ve et vazgeçilmez ise kalbimden geçen bir probleme de parmak bastınız çünkü Avusturya da vejetaryenleşme eğilimi var. Sizin için bir sunum hazırladım. Bunun sebebi ben burada bir bilim adamı veya büyük bir bürokrat olarak konuşmuyorum. Ben gerçekten her gün tesisinde çalışan bir çiftçiyim ondan dolayı da gurur duyuyorum. Çok alışlagelmiş bir çiftçi Türkiye'ye geliyor ve size burada sunum yapma hakkına sahip. Sunumun içeriği buradadır. Biraz önce söylendiği gibi benim tesisim yılda 1.000 mililitre yağmur alan bir yerde. Bundan 40 sene önce kayınbabam ve kayınvalidemden bu tesisi aldım. Biz o zaman şu soruyla karşı karşıyaydık. Değer mi değmez mi hayvancılık? Bizim aile vizyonumuz şuydu evet başaracağız. Hem hayvancılıktan geçimimizi sağlayacağız hem de bu hayvancılık bizim çocuklarımızın geleceği olacak. Tesislerin ayakta kalacağına ilk aşamada cevap verecek karar merci siyaset ve para değildir. O ailenin geleceğe dair vizyonu varsa o yeterlidir. 1971 senesinde günde hayvan başına 10 litre alıyordum yani 7 inekle başladım günde 80 litre süt elde ediyordum. Damızlık olarak gebe düveleri ihraç ediyoruz. Kendi kullanımımız içinde yetiştiriyoruz. Çiftçilik nesilden nesile geçen bir görevdir. Mesela bundan 40 sene önce görüyorsunuz yanımdaki Brown Swiss'in özellikle meme kısmına baktığınız zaman daha sonraki hayvanların memeleri ile lütfen karşılaştırmanızı istiyorum. O dönemde tesislerimizin modernizasyona bağlantılı olarak en büyük destekçimiz ziraat odalarımızdı. Bizim için önemli olan hayvanlarımızın verdiği süt miktarı değil çok uzun süre sağlıklı olarak yaşamaları ve laktasyon dönemlerindeki artış daha önemlidir. Biz tek adresiz bütün sistemimiz entegrasyon olarak devam eder. Gübresini de biz alırız yemimizi de üretiriz. Bütün ürünlerimizi yapar kendi kendimizi bu sistemi çeviririz. Aile olarak bu iş çalışma zamanının nasıl üstesinden gelebilirsiniz nasıl başarılı olabilirsiniz. Biz tesislere ve genetiğe yatırım yaptık makinelere değil. 62 hektar üzerinde 90 hayvanım bulunuyor. Yıllık giderim 35.500 Euro. Makineleri diğer çiftçilerle birlikte ortaklaşa kullanıyoruz. Benim buradaki konumum aynı zamanda Avusturya da ki çiftçi ailelerinin kooperatiflerinin temsilcisi olmak. Aile müesseselerinin en önemli

destekçisi alt yapının onları destekleyen organizasyonun olmasıdır. Alt yapı sadece siyasi destek değil, aynı zamanda birlikler, aynı zamanda tedarik zinciri gibi bu birçok katmanlı sistemdir. 2005 senesinde bir çiftçi olarak Damızlık Sığır Yetiştiricileri Merkez Birliği Başkanlığı'na seçildim. 25.000 aile işletmesi üyemiz var. Alt yapı şeması kafanızı karıştırmaz ama gerçekten çok katmanlı çok komplike bir şey. Çünkü birçok boyutu var. Çok sade gidip tesisinde et üreten süt üreten çiftçiden Brüksel'e kadar uzanan bir yelpaze bu. Bizim inek popülasyonumuzun %75'i bu sistemin içerisinde. Özellikle bizim görevimiz verimin kontrol altına alınıp denetlenmesidir. Damızlık veri tabanı olarak Avrupa'nın en büyük veri tabanı bizdedir. Veri tabanı damızlık alanındaki en büyük kayıtlama sistemidir. Bizim çiftçi aile işletmelerimiz çıkarlarının düzgün ve doğru korunması için bizi doğrudan zorluyorlar. Bizim temsil etmemiz için. Ben temsil ettiğim çiftçilerin adına çıkarlarımızı korumak için doğrudan müdahil oluyorum çünkü uygulayıcı bir çiftçi olarak siyasetin yaptığı yasal çerçeve çiziminde benimde müdahale etme hakkım var ve ben ediyorum zaten. Çünkü bu yapmak istediğiniz yasa bize uymuyor diyebiliyorum. Damızlık hayvan konusunda Avusturya ihracata bağımlı ve bağlantılı bir ülkedir. Çünkü ihtiyacımızın %150 sini üretmekteyiz. Bundan dolayı şu aşamadaki konsantrasyonumuz uygulamalı araştırmalar ve pratik yaklaşımlardan yola çıkan araştırmalardır. Eğitim çok önemlidir. Gençlerimizden olgun eğitilmişler var özellikle veterinerlerimizle birlikte çalışmalarımız bulunmaktadır. Burada görüyorsunuz çiftçi ile birebir işbirliğinden onların haklarını temsil etmekten, Brüksel'deki lobi çalışmalarına kadar geniş bir yelpazede bizim damızlık birliğimizin çatı birliğimizin görev tanımı vardır. 60 senedir biz damızlık yetiştiriyoruz bunun ilk 40 senesi sadece hayvanın verimliliği ile bağlantılıydı. Yani ürünü iyileştirmekle bağlantılıydı. Çünkü ihtiyacımız vardı. İşletmelerde verim konusunda hat safhaya ulaşmış durumdayız. Önceliğimiz yani en önem verdiğimiz konu hayvanımızın sağlığıdır. Hayvan sağlığı projemizle de şöyle bir çalışma vardı bütün veteriner hekimler verilerini, tedavilerindeki karşılaştıkları bulgularını bu sisteme kayıt ediyorlar. Sağlık Bakanlığımız ile birlikte elektronik bir ahır raporlama veya defteri üzerinde çalışıyoruz. Toplumda hayvancılık, hayvan

yetiştiriciliği iklim öldüren unsur olarak da algılanıyor ve dile getiriliyor. Tam tersine bunun daha efektif daha verimli bir sistemle yetiştirdiğimiz hayvanlarımıza baktığımızı ispatlamak için ikna programımız bile var. Özellikle bizim geleceğimizin garantisi genç yetiştirici birliğidir. O birliğimizi sık sık Brüksel'e götürürüz. Buradaki sebep de çok basittir. Bizi ilgilendiren yasaların %90'ı Brüksel de yapılıyor. Artık ulusal bazda pek bir etkimiz kalmayacak artık bunu görün diye Brüksel'e kadar götürüyoruz gençlerimizi. Festivaller konusu Damızlık sektörünün en önemli vitrinidir. Türkiye den birçok gruplar ekipler geliyor aynı zamanda bizim Türkiye de ki çözüm ortaklarımız olan TİGEM ve Damızlık Merkez Birliği de bizi sık sık ziyaret etmekte. Bizim doğal kombine ırkımız olan Avusturya Simentali (Fleckvieh)'nin en önemli alıcılarından biri Türkiye'dir. Bizim en önemli amacımız sürdürülebilir ticari iş birliği yapmaktır ama bir uzun vadeli ortak projelerle programlarla destekleyerek. Önümüzdeki hafta tekrar Türkiye'deyim. Ortağımız TİGEM ile birlikte ortak programları belirleyeceğiz, protokol imzalayacağız daha doğrusu. Süt üretiminin %86'sı Avusturya tesislerden damızlık tesislerden gelmektedir. Bundan dolayı tesis seviyesinde hayvan sağlığı, hayvana karşı sorumluluk önemlidir ve ürünün kalitesi ön plana çıkmaktadır. Organize edilmiş süt ve damızlık programları her halikarda ürün verimini artırmaktadır. Bizim filekfi olarak adlandırdığımız kendi aile ırkımız kombine bir ırk olan **Avusturya Simentali (Fleckvieh)**'dir. Bu tabi bizim tesis yapımızla alakalı bir şey. Bizim çiftçimiz için inek üzerinden elde edilen verimin üç ayağı vardır. Tabi ki ilki süt üretimi, ikincisi et ve üçüncüsü ise buzağı. Avusturya Simentali (Fleckvieh) buzağılarının iyi para fiyatı oldukça iyidir. Bizde 100 kg olan Avusturya Simentali (Fleckvieh) buzağının et fiyatı kilo başına 5,5 Euro 'dur. Damızlık hayvan satışı ve özellikle süt üretiminin yanında önemli bir gelirdir. 1950 senesinde 3.000 litre alıyorduk ortalama şu anda 7.200' e çıktı. Bunun ana temelinde yatan asıl başarı tesis üretimindeki kabiliyetler ve ilginin artması. Mera ve yaylalar gerçekten vazgeçilmez. 2002 den bu yana süt üreticileri tedarikçileri sayı olarak yarı yarıya azaldı ama ürün olarak da %30 arttı. Bizim mera ve yaylalarımızın genişliği çok fazladır. Bundan dolayı hayvanlarımız genellikle yaylalarda meralarda ekstansif olarak yetiştiriliyorlar. Tabi

bunun sebebi de biraz daha geç olgunlaşıyorlar. Bundan dolayı Türkiye deki çözüm ortaklarımızda bu çerçeveye konsantre oluyoruz. Evet Avusturya'daki aile işletmesinde ortalama hayvan sayısı toplam 29'dur. Ondan bunların çıkar temsiliyeti de bizi zor bir duruma çıkardı çünkü sayıca çok fazla. Bizde de artık büyümeye meyilli tesislerimiz var bizde de yapısal olarak değişiklikler oluyor. Özellikle konum itibari ile şartlar itibari ile büyüttemeyeceğiniz tesisler var tabi ki. Sığır yetiştiriciliğinin bel kemiği bu aile işletmeleridir. Bunu biliyoruz. Damızlık işlerinde yetiştirmeyi çiftçinin elinde tutarsan çiftçi değişimlere çok daha çabuk reaksiyon gösterip ayak uydurabiliyor. Süt tedarik zincirinin sağlanması aynı zamanda hayvan sağlığının ciddi bir şekilde dikkate alınması tabi ki bu sürecin çok başarılı olunmasında etkindir. 90.000 hektar tarım alanı arazisi bu işler için kullanıma açıldı mesela biz orada çok ciddi bir şekilde destek veriyoruz. Ondan dolayı bizim bu sağlamış olduğumuz imkanlarla çiftçimizin öz güveni artıyor ve daha fazla yatırım yapıyor. Bazı konularda bizden daha ilerisiniz. Bugün Dr. Atılğan bana bazı konuları tercüme etti. Özellikle süt ve damızlık programlarınız bakımından. Biz şu anda Türkiye de ciddi olarak ele alınmış olan, damızlık ve süt üretimi konuları ile ilgilenecek (mesela branş temsilciliği vb) bir birlik oluşturmakla meşgulüz. Bizim çiftçilerimiz kooperatif olarak organize olmuş durumdadır. Kooperatif olarak tek ağızdan konuşulduğu için garantili tedarik sözleşmeleri yapabiliyoruz. Çiftliklerin yanında özellikle çok düşük faizli desteklerde önemlidir. Daha öncede bahsettiğim üzere makinelerimizi ortaklaşa kullanıyoruz öyle bir ortaklığımız vardır. Bizim Avusturya Simentali (Fleckvieh) ineklerimiz 11.000 adet kaldı bunlardan. Tarlasında yada çiftliğinde ne yapılması gerektiğine çiftçi karar verir. Yani çiftçilerin birlikte çalışmaları onlara da bu imkanı sunacaktır. İşte bu sorumluluğu taşıyan iki etkenin birlikte çalışması lazım. Birisi tabi ki çiftçi diğeri de siyasilere.

Çok teşekkür ederim beni dinlediğiniz için geleceğinizde başarılı olmanızı diliyorum.

Prof.Dr.Nafiz YURTAYDIN

(Harran Üniversitesi Veteriner Fakültesi Öğretim Üyesi)

Sayın Wagner Güneydoğu Anadolu'ya hoş geldiniz. 84-87 arasında Viyana Veteriner Fakültesinde kaldım. O yıllarda 83-84'lerde Ege Bölgesine Aydın, Denizli ve İzmir'e Avusturya'dan ithalat yapıldı. Düveler Türkiye'ye geldikten bir süre sonra sorunlar başladı. Örneğin atıklar görüldü. O zaman firma Viyana Veteriner Fakültesine başvurarak şimdi emekli olan Dr.Mossi'yi biyolojik araştırmaları yapmak üzere görevlendirdi. Dr.Mossi sadece Avusturya dan gelen bu damızlıklarda tüm döl verimi düşüklüğüne neden olan IBR saptadı ve çalışma sonuçlarını hem Almanya da hem de Avusturya da değişik dergilerde yayınladı. Sayın Wagner şimdi tekrar bizim TİGEM de veya değişik özel kişilerle Avusturya'dan damızlık birliğiniz aracılığıyla ithalat yapacağınızı ve bir programlar düzenleyeceğinizi belirttiniz. Bu program kapsamında öncelikle sağlık sorunlarını çözecek bir virolog Türkiye'ye gelecek mi? Şimdi anladığım kadarıyla iş birliği içinde olduğunuz Dr. PULAT da var.

Anton WAGNER

Siz 84-87 yıllarına değinmişsiniz. Sadece Türkiye değil birçok diğer ülkeye de yapmış olduğumuz ihracattan dolayı çok geniş kapsamlı tecrübelere sahibiz. Biz hayvanlarımızı satıp da kurtulacağımız bir ürün olarak görmüyoruz tabi ki. Dış ticarete ondan dolayı sürdürülebilir ortaklıklar çerçevesinde hayata geçirmiş durumdayız. Avusturya da sayın PULAT'ın da dahil olduğu çalışmalara imza attık. Hayvanlarımızı ihraç ettiğimiz ülkede ki sorunların üstesinden gelebilmek için neler yapabiliriz. Bizim burada irtibatta olduğumuz bir çok kurumun yaptığı gibi eleştirilerinize de ihtiyacımız var, yönlendirmelerinize de ihtiyacımız var tabi ki. Sayın PULAT Avusturya da ki yem durumunu çok iyi biliyor, hayvanları çok iyi tanıyor. Tabi aranızda Avusturya' dan olan birkaç arkadaşımızın olduğunu da tahmin ediyorum. Şuan da zaten bakanlığımızla bir programımıza Türk veterinerlerini davet etmek istiyoruz. Özellikle veteriner hekimlere Avusturya'ya hoş geldiniz, selam getirdiniz, sefa getirdiniz gelin diyorum. İzin verirseniz çiftçilerle birlikte kurmak olduğumuz süt üretim konseptini size sunmak isterim. Bu bir

nevi biz çiftçilerin çıkış yoludur. Avusturya'nın en büyük Süt ve Süt Ürünleri Fabrikasının yönetim kurulundayım. Burada benim vermek istediğim temel mesaj bu büyük fabrikanın sahibi 13.000 çiftçidir, hissedardır yani çünkü böylece çiftçide sorumluluk taşıyor. Ve görüyorsunuz yine ihracat payı neredeyse %40 ürünün %40'ının ihracatı yapılıyor. Nesillerden nesillere genişleyen ilerleyen bir gelenek oldu damızlık yetiştiriciliği ve süt üretimi. Bundan 10 sene önce 100 üretim merkezi varken şimdi 13'e indirdik bunu da topladık. Biz Avusturyalı çiftçilerin kurmuş olduğu bu fabrika 50 tane ülkeye ihracatta bulunuyor. Çiğ sütü mümkün olduğu kadar iyi bir fiyata satma çabası da var tabi çiftçimizde. Bu fabrikaya Türk peynirlerinin sunumunu yaptık. Türkiye den getirdiğimiz birçok peynirin tadımını yaptık. Kooperatifleşme sistemini sizde çok iyi biliyorsunuz. Küçük aile tesisleri olduğu için kooperatifle birlikte çalıştığımız zaman daha güçlü oluyoruz. Çiftçi Avrupa Birliğinin yanı sıra Avusturya da geçimini sağlayacak en düşük gelir miktarına konsantre olmak zorunda. O yaşam imkanını sağlamak durumunda. Bu rizikoları zamanında bertaraf edebilme sisteminin kurulmasıdır. Çiftçinin karşılaşılabileceği herhangi bir riski önlemenin en önemli ön şartı birlikte kooperatifleşmek ve bunun sonucunda da kendimizin kurmuş olduğu tesisin ve kurumun her ay sonunda gelip sizin ürettiğiniz sütü alma garantisidir. Ondan dolayı tüketicinin en önemli büyük beklentisi güvenilir ve beklentilere cevap veren markalardır. Avusturya'nın en büyük süt ürünleri firmasının yönetim kurulu sadece çiftçilerden oluşur. Ondan dolayı buraya geldiğimde burada edinmiş olduğum bilgileri ve tabi ki fabrikanın yönetim kuruluna iletiyorum sizdeki bilgileri ve özellikle kapasiteleri. Şundan eminim ki biz Türkiye ile ortak hareket etmek istiyoruz. Kalbimden teşekkürlerimi sunmak istiyorum. Her geldiğimde muhteşem bir misafirperverlik sunuyorsunuz. Yeterli değil ama aslında ben Türkiye'nin batısından ayrı doğusundan ayrı ikinci kez Gaziantep'e geliyorum Diyarbakır'a geliyorum. Her seferinde daha farklı şeyler öğreniyorum. Dr.Hüseyin Pulat ile Diyarbakır'da Avusturya menşeli bir Simental tesisini hayvanların sağlığı ve yemlenmesi konularını izlemek üzere gezdik. 56 baş Simental hayvanı kontrol ettik ve böylece neler yapılabileceğini, oradaki sorunları yerinde gözlemledik ve ona göre çözüm üretmeye çalıştık.

Prof.Dr.Şakir Doğan TUNCER

1,4 milyon hektar meradan bahsedildi. Bu meranın kullanım hakları diye bir bölüm geçti. Bu merayı çiftçiler nasıl kullanıyor?

Anton WAGNER

Birçok sistem var. Birçok mera zaten çiftçinin kendi malıdır. Yaylalar ise kullanım haklarını kiralamak haklarıyla dağıtılmış oluyor. Avusturya da ormanlarda özelinde devletin ormanları yoktur. Ondan dolayı meralar ve yaylalar ortak kullanıma açık, herkesin kullanım zamanında kullanım hakkı var. Gelenektir bu. Tarih boyu geçmiş yıllarda oluşmuş sistemdir. Biraz önce Avrupa dan da bahsettik. Hiç unutmamamız gerekiyor ki biz küçük aile işletmeleri olarak eğer bu sistemi ayakta tutmak için kamu desteği almamış olsaydık burada olamazdık. Bununda çok önemi var.

Teşekkür ederim.

Veteriner Hekim Dr. Hüseyin PULAT

Öncelikle bütün katılımcılara ve bütün arkadaşlarımıza teşekkür etmek istiyorum. Büyük bir özveri ile sabah erkenden yola çıkıp çok uzak yerlerden geldiler. Bu yüzden protokoldeki il müdürlerimize çok teşekkür ediyorum. Çünkü birçok ilden katılım oldu biz bu kadar beklemiyorduk. Gerçekten başarılı bir toplantı oldu diye düşünüyorum.

Şimdi benim sunmam gereken proje şu; biraz önce sayın Wagner bir şeyler anlattı. Önce Wagner'in sunumunu dinlemiş olmanız bence daha mantıklı çünkü biz biraz benzer bir yapıyı biraz modifiye ederek Türkiye de ülke hayvancılığının gelişimini sağlamak amacıyla Maraş ve Antep bölgesinde uygulamak istiyoruz. Avusturyalılarla birlikte. Tabi bu modellemeyi burada yaparken aynı zamanda bölge hayvancılığı bakımından bir projeksiyonda oluşturmak istedik. Esasen bu projenin gelişimi GAP projesine entegre olmuş bir proje içindi. Bir çağrı sonucunda biz bu projeyi hazırladık. GAP İdaresi ve Kalkınma Bankasının çağrısıydı bu. O dönemde Diyarbakır da yaşıyordum.

Diyarbakır için böyle bir proje hazırlamıştık. Fakat Diyarbakır da bu projeyi sunduktan sonra GAP İdaresi Kalkınma Bankasının değerlendirmesi sonrasında bölgeden seçilen 5 proje arasına girdi. Proje çağrısına da şöyle bir yanıt verilmişti. Bu proje ile hem tanıtım desteği hem de finans kaynaklarına ulaşım sağlanacaktı. Fakat bu gerçekleşmedi. Bizde kendi çabalarımızla bu projeyi tanıtma aşamasına geldik ve orada bir takım tanıtım toplantıları yaptık ama Diyarbakır için ömrümüz vefa etmedi. Şu anda Maraş'tayız. Maraş'ta çok uygun bir ortam var genellikle makro ölçekte yapılan yatırımlar söz konusu ve bu yatırımların çoğu da başarılı işletmeler. Dolayısıyla bu başarılı işletmeleri bir araya getirerek bir modelleme yapmak istiyoruz. Temel amacımız şu üreticinin de sanayici olduğu bir model yaratmak. Biraz önceki sunumda şunu gördük 14.000'e yakın üreticinin ortak olduğu bir süt fabrikası yada bir süt fabrikası işletmesinden söz edilmişti. Bizde bunu biraz farklı bir modelleme ile Türkiye de uygulamak istiyoruz. Şöyle yapmak istiyoruz. Birde şundan bahsedeyim Dikey Kümeleme Modeli, anapotamya ekotarım potansiyeli dedik ama şu anapotamya kelimesinin isim babası Şerif Beydir. Şerif ONARAN'dır. Bunu da anmadan geçmeyeyim.

Şimdi Dikey Kümeleme Modelinin amaçları şunlar; sektör içinde planlı bir üretim yapmak. Tıpkı bir kooperatifleşme çalışmasının amaçlarında olduğu gibi pazar talepleri doğrultusunda üretimin kalite ve kantitesini yönetmek. Yani şöyle düşünün birçok sayıda tıpkı Avusturya da olduğu gibi irili ufaklı işletmeler kurmuşsunuz. Bu irili ufaklı işletmelerde farklı ürünler üretiyorsunuz. Pazardan gelen talebe göre söz konusu işletmeleri yerel işletmeleri yönetiyorsunuz. Bu aslında çok iyi bir yönetim tarzı. Sektörden yada üreticilerden gelen bilgilere göre üretim zincirini dikkate alarak üretim planlaması yapıyorsunuz.

Sektörel üretim içinde oluşan verilerin ARGE ve eğitim faaliyetlerinde değerlendirmek. Yine gelişmiş toplumlarla ve hayvancılığı gelişmiş toplumlarla verim Sayın Wagner'inde sunduğu gibi orada da benzer bir örgütlenme modeli var. Damızlık Birlikleri yada Hayvan Üreticileri birliklerinin aslında fonksiyonları arasında yer alıyor bu söz konusu yatırım. Ama Türkiye'deki birliklerin bu noktadan çok uzak olduklarını görüyoruz. Yavaş yavaş bu modellemelerle Sayın

Wagner'ın buraya gelmesi açısından birliklerin özellikle kendilerine çeki düzen vermeleri ya da ufuklarını genişletmeleri açısından tam isabetli oldu diye düşünüyorum. O nedenle buraya geldikleri için Wagner'e buradan teşekkürde etmek istiyorum.

Bir başka amaç; üretim maliyetlerini düşürmek ve ürünün kalitesini yükseltmek. Şimdi tabii ekonomik bir üretim yapıyorsanız doğal olarak rekabete açıksınız demektir. Tabii rekabet yaparken kalite ve fiyat gibi iki unsur ön plana çıkıyor. Kalite ve fiyat konusunda eğer bir üstünlük sağlayabilirsiniz hem ulusal piyasada hem de uluslar arası piyasada rekabet şansınız daha yüksek oluyor. Bunu sağlamak amacıyla aslında örgütlü çalışmak gerekiyor. Biz kooperatifleri beceremedik ne yazık ki. Bunu bir anonim şirket yapılanması içerisinde yapabilir miyiz diye düşündük. Bu nedenle böyle bir proje planladık. Doğal kaynakların verimli kullanımını sağlayarak proje üretimi yaptık. Buda çok önemli. Benden daha önce konuşan bir Doktor arkadaşımız vardı. Bazı şeylerden bahsetti çok katılıyorum kendisine. Yani biz hayvanları makine gibi görmeye başladık. Aslında onlar birer canlı dolayısıyla fizyolojik mekanizmalarını çok yormadan bizim için ve kendileri için yaşamalarını sağlamak zorundayız. Yani sadece bizim için yaşamaları yetmiyor. Onun içinde hayvan organizmasını yormadan; kimyasal bir takım katkı maddeleri kullanmadan, doğal beslenme koşulları ile hem uzun yaşamalarını, daha ekolojik hem de daha ekonomik üretim yapmalarını sağlamak mümkün. Avusturya'ya gittiğimde Sayın Wagner bana bir aile fotoğraf göstermişti. İçerisinde Brown Swiss inek var ailenin tam ortasına yerleşmiş yaşlı bir inek yani neredeyse koltuk değneği kullanacak gibi o pozisyonda. Fakat toplamda verdiği süt miktarı ne kadar biliyor musunuz? 130 ton. Bu şu anlama geliyor en az 13 tane doğum yapmış demektir. Şimdi bizde ise bir sürü hayvan getirdik ithal ettik. Hoştayn 2.3 yıl işletme ömrü. Biraz önce arkadaşımız söyledi. Yani biz kendi başladığımız sayıda kalmayı bile beceremiyoruz bu koşullarda. Dolayısıyla karlı bir amaç değil. Evet süt endeksli düşündüğümüzde karlı gibi görünüyor olabilir ama genel anlamda düşünersek et, süt ve ekolojik anlamda düşünersek hiç karlı bir üretim modeli değil.

Sektör içinde oluşan kaynakları sektör içinde farklı üretim

modellerine yöneltmek. Yani bu şunu da sağlayabilir iyi bir örgütlenme modeli oluşturabilirsek ekonomik anlamda bunun açılımlarının çok yaygın olabileceğini söyleyebiliriz. Mesela farklı bir üretim sadece süt olarak düşünmeyelim, hayvan olarak et olarak düşünmeyelim. Bunu tarımsal üretim olarak düşünelim o zaman gerçekten çok farklı açılımları olan örgütlenme modelinden söz ediyoruz. Bunu yapabilirsek artı değeri bu sektörde tarım sektöründe yani farklı alanlara yöneltmemizde mümkün olabilecek. Mesela Türkiye hala kendi spermini üretmiyor örneğin. Böyle bir yapılanma ile oluşacak kaynak bu tür problemleri de çözebilecektir.

Sektör içinde sürdürülebilir iş olanaklarını genişletmek biraz önce söylediğim farklı alanlarla yatırım yapmak. Kanatlı olabilir, yem bitkisi olabilir, makine olabilir, know how teknolojileri, sulama sistemleri olabilir, toprak işleme olabilir, yani aklınıza gelebilecek topraktan mamul maddeye kadar tüm üretim zincirlerini kapsayan her alanda ARGE ve gelişim sağlamak yani farklı iş alanları yaratmak mümkün. Kastettiğimiz şey burada da görüldüğü gibi dikey kümelenme modeli aslında sözünü ettiğimiz şey. Üretim ve değer zinciri oluşturuyoruz. Burada pazarlamadan yola çıkarak aşağıya doğru üretimi planlamak. Yani pazardan gelecek bilgilere göre planlamak. Böyle bir model geliştirmek olası görülüyor. Ters taraftan düşündüğümüzde yani topraktan pazara doğru akış düşündüğümüzde, üretim zincirinin birbirine yakınlaşarak kompakt hale gelmesini sağlamak, aradaki kaçakları ortadan kaldırmak ve terminal noktadaki maliyet unsurunu kontrol etmek açısından çok önemli. Çinlilerin yaptığı şey bu aslında yani böyle bir üretim, kompakt bir üretim modeli oluşturarak dünya ile rekabet edebiliyorlar. Şimdi burada bizim tartıştığımız sorunuza gelirsek, bizim burada problemlere gelirsek, şurada kırmızı ok ile gösterdiğimiz yani topraktan başlayıp üretimi oraya getiriyorsunuz ondan sonra et ve süt sanayi pazarlama aşamasında üreticinin hiçbir fonksiyonu kalmıyor. Ve ne yazık ki üretim kaynağı pazardan akarak aşağıya doğru iniyor. Tıpkı toprak katmanları gibi. Şimdi düşünün et ve süt sanayinin altında geçirimsiz bir tabaka var. Yani kaynaklar aşağıya inmiyor. İnmediği zamanda en hızlı etkilenen şey nedir? İşte canlı ile uğraşan kesim. Kim O? Hayvancılar. Tabi bitkisel üretimde etkileniyor

ama bitkisel üretim yeniden canlandırmak mümkün arkadaşlar. Yani tohum biz Amerika'dan getirip cebimizde toprağa attığımızda bunu üretme şansına sahibiz. Gerçi oda kalmadı bu GDO' larla birlikte ama yine böyle bir şansımız var. Oysa hayvancılıkta damızlıklarınızı kaybettiğimizde geri dönmek o kadar kolay değil. Onun için Türkiye 3-5 yılda bir krize girdiğinde hayvanlarını kesime gönderdiğinde damızlık hayvanlarını, yeniden ithalat kapılarını açmak zorunda kalıyoruz. Bu nedenle hayvancılık sektörü sistem içerisinde biraz korunaklı olması gerekiyor ama bu şu an yaşadığımız koşullarda mümkün değil. Tek çözümü var işte bir hayvancılığın gelişmiş olduğu toplumlarda olduğu gibi iyi bir örgütlenme modeli oluşturabilmek. Biz ne yazık ki kooperatifçiliği pas geçtik yani onun için çok geç kaldık. Bu nedenle şu anki koşullarımızı değerlendirerek şu an bana göre önemli bir noktadayız. Şu nedenle önemli bir noktadayız. Bugüne kadar hep köylü üzerinden yürütülürdü hayvancılık şuanda 2 farklı unsur var 2 türlü enstrümanımız var elimizde. Bir tanesi girişimci-yatırımcı bir popülasyon oluştu bir diğeri de hala köylerin tamamı boşalmadı. Bu ikisini birleştirip kullanabilirsek Türkiye hayvancılığını geleceğe taşımak, hayvancılığı da geçelim Türkiye tarımını geleceğe taşımak mümkün. Ama nasıl mümkün? Özellikle bu modelde hayvancılığın özellikle korunması gerektiğini söyledik ama bu yapı içerisinde, mevcut yapı içerisinde bunu kimse umursamıyor. Ama eğer hayvansal üretim yapan çekirdek yapıdaki yani makro yatırım yapmış, ölçek ekonomide üretim yapmayı planlamış ve buna yatırımını yapmış işletmelerin bir araya gelmesi, köylülerin bir araya gelmesinden daha kolay diye düşünüyorum. Zorlukları mutlaka vardır. İnsanların bir araya gelmesi o kadar kolay değil. Ciddi çabalar gerektiriyor ve özveriler gerektiriyor. Ama ortak bir çıkar söz konusu olduğu için bunun olabileceğini düşünüyorum. Eğer bu olabilirse bütün kentlerde özellikle güneydoğu GAP projesi alanındaki illerde ve Orta Anadolu Doğu Anadolu gibi hayvancılıktan başka hiçbir şans olmayan bölgelerde de bu yapının yaygın olarak kullanılabileceğini düşünüyorum. Biraz önce Avusturya gibi küçük bir ülkede bir firmanın birbirine yakın 13 tane süt fabrikası olduğunu gördünüz. Şu yapılabildi mesela bizdeki gibi bir Pınar İzmir de konuşlandırılır bütün Türkiye' ye sütünü orada işler sonrada tüm

Türkiye ye ürün dağıtabilir. Ama küçük bir ülke de bile dikkat ederseniz yaygınlaştırılmış. Aslında gelecekte şu çok önemli artık çevre kirliliği ve karbon kullanım açısından da gıda güvenliği açısından da yerinde üretim, yerinde işleyip, yerinde tüketim artık kaçınılmaz hale geliyor. Artı değer varsa bunu ulusal uluslararası pazara sunmak mümkün. Bu durumda ülke çapında pazarlama ağı oluşturan gıda şirketlerinin yerelde bu tip yapılarla mücadele şansında kalmayacaktır diye düşünüyorum. Rekabet konusunda önemli avantajlar sağlanabilir. Şimdi küçük üreticiler oldukça önemli, aslında bizim sigortamız biraz önce böyle bir cümle kullanıldı. Gerçekten çok doğru. Bizim düşündüğümüz model lokomotif işletme olarak yani çekirdek yapı olarak ya da işin kalbi olarak diyelim %10'luk işletmeleri bir araya getirip bir süt işleme, et işleme ünitesi kurulabilirse arkasından bu lokomotif çeşitli vagonlar ilave etmek mümkün olabilir. Bu vagonları da birlikler üzerinden sisteme dahil edebiliriz diye düşünüyorum. Bu şekilde hem şu an ki mevcut yapıyı çok daha iyi kullanacak hem de kırsal üretimi planlı bir şekilde değişimini sağlayabileceğiz diye düşünüyorum. Onun için bu şekilde ilk aşamayı yani lokomotif yapıyı her bölgede ya da ilde küçük çaplıda olsa büyük çaplıda olsa lokomotif yapıyı kurabilirsek arkasından vagonlarımızı koyabiliriz. Yani kırsal alana kılcallarımızı uzatabiliriz diye düşünüyorum. Tabi üretim modelini yani ekonomik anlamda kurgulamak şansına sahip olursak başarılı bir organizasyonla bir noktaya taşıyabilirsek ki bu çok yakın görünüyor. Bu yaz bu sonbaharda sanırım bu karar verilecek. Wagner'ın buraya gelişi burada yatırımla ilgili karar alması söz konusu olabilecek. Eğer bunu başarabilirsek bu model çok kolay kopyalanabilir diye düşünüyorum. Türkiye'nin tamamına bu modeli kopyalamak böyle bir modeli geliştirdikten sonra çok kolaydır diye tahmin ediyorum. Tabi sadece üretimi artırmak değil, üretimi artırırken de bazı sorunlarla da karşılaşmak gayet doğal. Biraz önce sayın Wagner'e ithalatla ilgili bir soru sorulmuştu o dönemde Türkiye'ye getirilen hayvanlarda bazı enfeksiyonlar nedeniyle abortlar (yavru atmalar) görüldüğü söylenmişti. Tabi orada konunun uzmanı olarak asıl branşım viroloji, enfeksiyon hastalıkları ama bir şekilde bu işle iştigal olduğumuz için bu alanda kendimizi yola koyduk. Ama enfeksiyon hastalıklar konusunda da oldukça iyi bir birikimim var diye

düşünüyorum. Buna şöyle bir cevap vereyim. Şimdi biliyorsunuz henüz daha ulaşımın çok rahat gerçekleşmediği dönemlerde grip salgınlarından çok ciddi miktarda insanlar öldü. Mesela İspanyol gribinden 30 milyon insan öldü. İşte buna benzer kıtalar arası yolculuğun pek yapılamadığı dönemlerde her kıtada kendine özgü viral enfeksiyon veya viral popülasyon oluşur. Ama bir başka coğrafyada bir başka kıtada o virüs olmadığı için popülasyonlar bağışık olamazlar. Yani bir popülasyon bağışıklığı problemi yaşarlar. O nedenle bir kıtadan bir başka kıtaya virüs transfer olduğunda çok ciddi bir kayıplar oluşturabilir. Eskiden hayvancılıkta da benzer bir yapı vardı. Yani ithalat çok düşünülmezdi herkes kendi ülkesinde ıslah çalışmaları yapar, kendi hayvancılığını geliştirmeye çalışırdı ve çokta fazla ithalat konuşulmazdı. İşte günümüzde artık mesela Avusturya biraz önce gördüğümüz dünyanın birçok ülkesine hayvan transfer ediyor. Sadece Avusturya mı? Hayır Amerika dünyanın her tarafına veya Avrupa'nın değişik ülkelerine canlı hayvan transfer eder, damızlık hayvan. Bu şu anlama geliyor, tıpkı bizde ki gibi bütün dünya popülasyonuna artık grift hale gelmiş. Herkes her yere gidebiliyor. Dolayısıyla herkes her yere kendi hastalığını da taşıyabiliyor. Böyle olunca bir popülasyon bağışıklığı da kaçınılmaz hale geliyor. Şimdi artık bu çağda eskiden olduğu gibi grip salgınlarından bu kadar insanın ölmesi mümkün değil, aynı şekilde hayvanlar içinde bu geçerli. Popülasyon bağışıklığının olduğu bir yerde enfeksiyonları siz göremezsiniz. Yani popülasyon içinde sirküle eder popülasyon bağışıklığı oluşturur ve siz bunun farkına varmazsınız. O zaman ithalat çok sınırlı olduğu için gelen hayvanların çoğunda böyle problemler yaşıyorduk. Ben o zaman veteriner fakültesinde öğrenciydim hatırlıyorum.

Burada ARGE modeli üzerinde bir şey söylemek istiyorum. Bu kurulan sistem eğer yapabilirsek bu dikey kümelenme modelini başarılı bir şekilde uygulayabilirsek karşımıza biraz önce söylediğimiz bazı sorunlarda çıkacak çünkü üretim potansiyelinin arttığı her yerde mutlaka enfeksiyöz hastalıklarla ilgili sorunlar çıkar. Çünkü siz o enfeksiyöz hastalığının üreme potansiyelini artırıyorsunuz. Alanını genişleterek. Doğal olarak olanların sayısı da artıyor. O nedenle mutlaka karşımıza her aşamada topraktan başlayın, pazara kadar bütün

alanlarda bazı sorunları yaşamak kaçınılmaz hale gelecek. O zaman bu için birde akademik yönünü düşünmek ve planlamak gerekiyor. Bu akademik yapıyla bölge üniversitelerinin bir araya gelerek kuracakları ARGE Enstitüleri ile çözmek mümkün ve tabii insan gücü önemli. Yine bu enstitülerin potansiyelini kullanarak küçük bir modelleme ile üretim zincirini planlamış, bizzat uygulamanın içinde olan enstitüler ile bir tarım okulunda eğitimi de aradan çıkartmak mümkündür. Başka bir ifade ile ortaokul düzeyinde bir eğitim okulunu aradan çıkartmak ve sektörün ihtiyaç duyduğu eğitilmiş insan profilini oluşturmak mümkündür. Mesela bunun bir örneğini Avusturya da görmüştüm ve çok şaşırmıştım gerçekten kimsenin kurguladığı bir okul tarım okulu dağın başında ama her türlü ürünlerin üretim modülü var işletmede. Yatılı öğrenci alıyor. 3-6 yıllık eğitim periyodları var. Sistemde çalışan olarak mezun veriyor. Bu kadar uzun yıllar bir eğitimi sürdüren toplumun gelişmemesi de zaten mümkün değil. Gelişmişliklerinde zaten sektörün nasıl birbirine entegre etmiş karmaşık bir ağı oluşturduğunu da organizasyon şemasından da gördük. Her yere bir kol uzanıyor yani.

Burada düşündüğümüz ARGE Enstitüsü de üniversiteler arasında kullanılacak ortak bir yapılanmayı örnek veriyor. Tabii ekonomik olması açısından böyle düşünüyoruz. Esasında bazı rektörlerle bunu paylaştık. Rektörlerin çoğu bireysel olarak buna çok olumlu baktılar. Ama şunu söylediler bunu kim yönetecek. Yani bizim üniversitemi yönetecek, yoksa oradaki üniversitemi yönetecek tarzında bir kaygıları oldu. Bana göre bunun çok büyük bir önemi yok ama kariyerist bir yapımız var. Bizim o kariyerist yapı nedeniyle bunun önemli olduğunu yaşayarak görüyoruz. Dönüşümlü bir yönetim tarzı oluşturabiliriz yada seçimde yapabiliriz. Bunun değişik formülleri var. Bunu da geçelim. Şimdi aslında bu modelin kaynaklandığı yer embriyonik gelişim bir sistem oluşturuyorsunuz. Burada bir tavuk embriyosu görüyorsunuz. Endoörolojik gelişim aşamaları var. Önce neurol plak oluşuyor. Neurol plak biliyorsunuz sinir sistemi. Yani esasında düşünce ve proje olarak tanımlayabiliriz. Arkasından bir kalp taslağı görüyoruz embriyoda ve oluşur oluşmazda hareket etmeye başlıyor. İşte ultrasonla bazen gebelik kontrolü yaparken küçücük bir embriyo içerisinde kalbi

görebiliyoruz atarken. İşte bu kalp dediğimiz şey esasında çekirdek yapılanma. Burada her kentte kurgulayacağımız bu çekirdek yapılanma tıpkı kalp örneğindeki gibi kendi içerisinde çalışmaya başladığında artık kılcallarını küresel bazda yada kırsal alana rahatlıkla uzatabilecek ve top yekün sistem oluşturabilecek konuma getirebilecek gibi görünüyor. Onun için çok önemsedğim bir şey. Kent bazlı üretim modelini oluşturabilmek sanırım da oluşacak çünkü daha önce böyle bir projeyi tanıtmaya kalktığımızda herkes çok farklı bakıyordu ama şimdi birçok insan bu projenin anlamlı olduğunu düşünebiliyor ve birçok insan bu nedenle fikir üretebiliyor. Şimdi burada somutlaştıralım biraz. Kahramanmaraş Gaziantep süt işleme ünitesi büyük üreticilerin ortaklığıyla kurulacak bir yapı. Bizim tasarladığımız bu birinci aşaması Tabi bunun yönetsel organizasyonu da bölgesel yönetim organizasyonu olarak; işletme temsilcileri, ARGE birimi ve pazarlama biriminden oluşacak bir yönetim birimiyle bütün o bölgesel üretim planlanabilir diye düşünüyoruz. Bunu işte gelişmiş toplumlarda birlikler ya da kooperatifler aracılığıyla yapabiliyorlar. Ama asıl önemli olan konu aslında köy bazlı üretim projeleri. Burada özellikle belediyelerin üzerlerine çok rol düşeceğini tahmin ediyorum. Çünkü biliyorsunuz artık büyükşehir belediyeleri biraz öncede tartışıldı burada. Büyükşehir belediyelerinin hayvansal üretim ya da tarımsal üretim diyelim kent bazında yapmaları konusunda insanların hala köylülüklerini devam ettirmeleri konusunda bazı sıkıntılar yaşanacağını söylemişlerdi. Yasaları bizler yapıyoruz. Yani gökten inmiş yasalar değil bunlar. Bizler yapıyoruz ve dolayısıyla bu yasaları değiştirmek mümkün. Biz Almanya'da da, Avusturya'da da Fransa'da da gezdiğimiz yerlerde insan ve hayvanların toprağın bir arada yaşadığını gördük. Yani lüks bir binanın arkası ahır. Samanı var gübreleri var şusu var busu var. Biraz önce Wagner'in çiftliğini de gördünüz orda da benzer bir yapı var. Yani hayvan ve insan organizması birlikte yaşamış. Bizim geçmişimize baktığımızda da özellikle Orta Anadolu'da, Doğu Anadolu da özellikle soğuk iklimlerde 2 katlıdır evler. Altta hayvanlar yaşar, üstte de insanlar yaşar. Yani bu insan ve hayvanın doğayla bütünleşerek kendi yaşamlarını kurgulamaları. Dolayısıyla oluşacak olan yapılanma bizim taleplerimiz ve ihtiyaçlarımız doğrultusunda oluşmak zorunda.

Dolayısıyla belediyelerin bu konuda farklı çözümler üreteceğini zannediyorum ve yapmaları da gerekiyor çünkü bu Avrupa yerel yönetim özerklik şartının uygulamaya geçişi ile birlikte yerel kaynakları kullanma konusunda veya oluşturma konusunda gelecekte belediyelere çok önemli roller düşecektir. Bunun için belediyelerin özellikle büyükşehir belediyelerinin kendilerini şimdiden hazırlamaları gerekir. Özellikle büyükşehir belediyelerinin kendi birimlerini bu anlamdaki proje çalışmalarına şimdiden başlamaları gerekir diye düşünüyorum. Sistem içerisinde belediyelerde olursa eğer bu yapı içerisinde çok güzel olur diye düşünüyorum açıkçası. Söz konusu bu bir dal bunu biz kopyalayacağız çoğaltacağız. Yani Orta Anadolu da Doğu Anadolu da, Trakya da her ilde kopyalayacağız. Diğer illerde bunu yapabilmek mümkün olabilecek. Top yekün bir organizmaya dönüştürme şansını yakalayabiliriz. Bu slaytta da şunu anlatmaya çalıştım. Özellikle GAP projesi interlandında 1 milyon 800 bin hektar alan sulamaya açıldı.

Şimdi burada şu anda tartıştığımız hayvancılıkta en büyük sorunlardan bir tanesi kaba yemdir. Yani kaliteli kaba yem sadece doktor arkadaşımız bunu burada belirtti sadece kaliteli kaba yem ile 20 litrenin üzerinde süt almak mümkün ve sağlıklı bir şekilde hayvanları yaşatmakta mümkün. Türkiye de ki en büyük sıkıntı kaliteli kaba yem üretiminde çok gerilerde olmamız. Oysa ki GAP gibi bir alanda sulamanın da egemen olduğu bir alanda birinci üründen sonra geliştirilecek olan ürünlerin önemi var sulama için. Çünkü zaten birinci ürün doğal olarak sulanıyor. Asıl sulanması gereken üretilmesi gereken şey ikinci ürünler ve üçüncü ürünler. Bunların hepside yem ve sanayi bitkileridir. Eğer doğru bir planlama yapılabilirse burada TMO'ya önemli görevler düşebilir. Mesela nasıl tahıl üretiminde tahılı alım desteğiyle destekleyerek ciddi bir alanda tahıl üretimini forse etmişse TMO, yarın yem bitkileri konusunda da bunu yapabilir. Hatta bunu stoklamasına da gerek yok. Örneğin kurulacak olan daha doğrusu kurulacak olan birlikler veya bu tip yapılar sonrasında iyi bir organizasyon yapılırsa yıllık talepler belirlenir ve yıllık talep üzerinden TMO ekim alım garantisi vererek ekim yaptırabilir. Şimdi dolayısıyla Wagner'in sunumunda bir şey dikkatinizi çekmiştir. Yıllık 35.000 Euro modern makineleri en güncel haliyle kullanma hakkı. Neden Türkiye de de olmasın. Neden

TMO yada birliklerimiz bunu yapamasın. Bu kaynakları var aslında yapabilirler. Burada göstermeye çalıştığım şey şu GAP projesi interlandın da gerçek anlamda bir organizasyon yapılırsa 5 milyon büyükbaşın beslenebileceği kadar yeterli olanak var ama tek eksliğimiz organizasyon. Sayın Wagner bundan önce geldiğinde Antep üniversitesi rektörü ile görüşmüştü. Sonra bir gezi yaptık. Bize şunu söyledi toprağınız çok güzel havanızda güzel. İşletmelerinizde mükemmel dedi zaten. İşletmelerinize söylenecek hiçbir şey yok. Peki bizden ne istiyorsunuz dedi. Yani bizim size katabileceğimiz bir şey yok. Tek şey var dedi organizasyon eksikliği. Siz bir modelsiniz bu alanda biz bu modeli kullanmak istiyoruz. Sizi buraya getirmemizin ya da davet etmemizin tek nedeni bu. Yoksa bizimde yapabileceğimiz düşünebileceğimiz şeyler var ama insanlar model görmeden inanmıyorlar. Şunu da söylemeden edemeyeceğim ben Kahramanmaraş'tan geliyorum. Kahramanmaraş'ta şu anda 3 tane adi işletme ve 3 tane Avrupa Birliği'ne uyum almış işletme söz konusu. Burada daha önce çalıştığım yerlerde kıyasladığım da Kahramanmaraş'ta özellikle il müdürlüğünün özellikle sayın il müdürünün çok yakın ilgisini gördüm çok şaşırdım gerçekten. Diyarbakır da uzun zaman çalışmıştım 540 başlı bir işletme kurduk. 540 başlı bir işletmenin kapısından bir kere ne il müdürü ne yardımcısı girmedi. Ama sayın müdür ben oradayken en az 3 sefer bizi ziyaret etmiştir. Böyle il müdürlerinin de yaygınlaşması bize ciddi destek en azından psikolojik destek verecektir. Herkese teşekkür ediyorum. Sağ olun.

Prof.Dr.Murat ARSLAN

(İstanbul Veteriner Hekimler Odası Başkanı)

Hocam teşekkürler. Sayın Wagner'e de teşekkür ediyorum. Şimdi örgütlenmenin öneminden bahsettik. Şimdi gerçekten de pazarlamada diğer bütün hususlarda geliyor örgütlenmeye kilitleniyor işin esası ve ben şunu merak ediyorum. Sabahtan beri bütün oturumları dinledim. Üreticiler tek tek kalktılar sorunlarını söylediler oda başkanları sorular sordular. Hemen kesimden insanlar var değil mi? Ama üreticilerin temsilcileri olan damızlık birlikleri yöneticilerinden ben kimseyi

göremedim. Belki vardır ama yok. Varsa sorun yok. Bir problem mi yok? Mesela burada dile getirecekleri bir şey yok mu? Siz örgütlenmeden bahsettiniz, örgütlenmenin eksikliğinden bahsettiniz. Ben gerçekten buna katılıyorum. Acaba diyorum ki farklı işlerle mi meşgulüz. Yani bir sağlık hizmeti vermek ilgili damızlık birliğinin görevi mi olmalı? Mesela burada sayın Wagner'e soruyorum karşılaştırabilir mi? Orda nasıldır. Hastane kurup sağlık hizmeti veriyorlar mı? Bu olmalı mı? Acaba eksik yaptığımız bir şey varda resmi otorite tarafından denetlenmiyor muyuz? Burada da mesela acaba bu kanunu tekrar görev tanımlaması noktasında asıl işlevini sayın Wagner'in anlattığı üretime dönük, örgütlenmeye dönük, sonucu dönük şekilde yeniden bu kanun düzenlenebilir mi? Bu daha faydalı olur mu ülke hayvancılığı için, bizim geleceğimiz için, gelecek nesiller için açıkçası bunları merak ettim. Teşekkür ederim.

Gaffar AKTOZ

(Adana Veteriner Hekimler Odası Önceki Başkanı)

Sayın Hocalarım, il müdürlerim, değerli oda başkanlarım ve burada bulunan herkese öncelikle hoş geldiniz ve sabahtan beri gösterdiğiniz bu sabıra da teşekkür ediyorum. Murat hocanın söylediklerini biraz açmak istiyorum. Çünkü Murat hocam sosyetenin göbeğinden geliyor İstanbul'dan. Ben taşranın göbeğinden geliyorum. Öncelikle Avusturya Damızlık Birliği Başkanını tebrik ediyorum. Yaptıkları organizasyondan dolayı. Yani böyle bir şeyi başarmanın da olabileceğini bize çok güzel anlattı. Ben kendimi şöyle görüyorum yüzyıllardır hayvancılık yaparak geçinen bir neslin evladıyım. Yüzyıllardır hayvancılık yaptım ve 3 kıtaya da hükmettim. Fakat devir öyle bir hale geldi ki biz aile tipi işletmelerimizi yok ediyoruz, büyük işletmelere fırsat veriyoruz. İkisi de doğru mu doğru. Büyük işletmeler lazım mı evet lazım. Dünya ölçeğinde üretim yapabilmek pazarlama yapabilmek için büyük işletmelere ihtiyacımız var. Ama biz istihdam sorunu olan bir memleketiz. İnsanların yaşadıkları yerde mutlu olmalarını sağlamamız gerekiyor. Yerinde istihdam etmeniz gerekiyor. Ama aynı zamanda da bilinçlendirmemiz gerekiyor. Devlet teşvik verdi. Kamuyu temsilen il müdürlerim var. Hayvancılık adına ödenen teşviklerin birçoğunu doğru

ama yanlış yerde uyguladıklarını da size anlatayım. Hayvanları verdik, yemlerini unuttuk. Barınaklar yaptırдық, barınak bedellerini ödediğimiz bedelin %60'ına kadar verdik. Hayvanlar geldi çok güzel beslenmeleri gerekir. Ahıra tıkdık çivi deliğini bile kapattırdık. Son zamanları konuşmuyorum. Hayvanlar için para ödedik piyasada satılabilir hayvanlar 2000 TL idi 6000 TL'ye çıktı. Birinci günden %300 fark ödedik doğrumu? Kredinizi onayladık alın paranızı hayvan bulun. Hayvan yok. Piyasayı toparlayamadığımız için başımıza bir sürü belalar aldık, bir sürü ipotegimizi bankaların koynuna koyduk doğru mudur? Bu uluslararası memleketi yok etme hadisesidir. Hayvancılığımızı güzelleştirelim.

Üretimlerimiz 8,5 milyon tondan 18,5 milyon tona gitti. Tebrik ediyoruz ama biz kayıt altına almayı öğrendik. Yıllarca kayıt etmeyi bilmedik. Yaptık mı kayıtlarımızı hala yapmaya çalışıyoruz. Bazı şeyleri şeklen yapıyoruz kabul edelim. Son zamanlarda işte kanunlarımızla ilaç kalıntıları rezüdü (kalıntı) için reçeteler ve takipler başladı. Kamu çok ciddi üstüne gidiyor. Evet ben reçetemi yazdım. Uyguladığım ilaçları da yazdım. Defterime de işledim. Sizde kontrole geldiniz kontrol ettiniz. Peki uyguladığım hayvan 1 saat sonra kesime gitti. Onu kontrol eden mekanizma nerede? Yani şeklen çok güzel insan sağlığının iyi yürümesi sağlıklı devamını sağlamak için antibiyotik kalıntıları steroit (hormon) kalıntıları vs. ilaç kalıntılarını kontrol altına alacağız. Hedefimiz bu ama nihai noktada kontrol var mı yok. Yani on binlerce hayvanımız bir şekilde hasta oluyor salgın ve bulaşıcı hastalıklar konusunda bir araya gelelim beraber hareket edelim. Önce kapatıyoruz. Bu hastalık bizde yok. Nasıl yok işte var. Yok yani muktedir güç şimdilik yok diyor. Yok densin istiyor diyor. Sonra Adana da başlayan hastalık çevreye yayılıyor. Maraş'a gidiyor, Mersin'e gidiyor, Kayseri' ye gidiyor. İstanbul da patladığında evet bu hastalık var diyoruz. Yapmayalım. Bir arada olalım. Yani bazı gerçeklerimizi evimizin bütün süprüntüsünü halının altına atmayalım. Biz bize yardımcı olalım. Yani yardımcı olurken de ülkenin gerçekleri Hüseyin hocam çok güzel bir şey söyledi. Ben tam anlattığınız Tarım Okulundan mezunum. Hayvancılık işletmesinde bütün hayvanlarla temas ettim, sebzeçilik ünitesinde kazma çapa yaptım. Meyvecilik ünitesinde çalıştım ve ben orta okulu da orada okudum. Düşünebiliyor musunuz. 1970'li yıllarda ben oradaydım. Bütün bu

okulları kapattık. İşte burada işletme sahiplerimiz var. En çok sıkıntı çektikleri tabii ki yem onu da anlatacağım ama eleman istihdamı. Kalifiyeli elemanımız yok. Trilyonlarca yatırım yaptık. Ayda 1.000 TL maaş verdiğimiz adamada teslim ettik. Bütün hayali ay sonunda alacağı 1.000 TL'lik maaş. Memeye dokunması, işte hayvanı sevk etmesi, sağım haneye kovalarken kavga ediyor. En huzurlu olması gereken zamanda kavga ederek sağım haneye götürüyor. Bunları eğitmemiz ara elemanlar yetiştirmemiz lazım.

Beslenmedeki en büyük şey bütün herkes söyledi maliyetler çok yüksek, en yüksek maliyette yeme harcadığımız paralar doğru mu? Benim bölgem Cenab-ı Allahın özel yarattığı bir bölge. Toprağın verimlilik 2 zorlarsanız 3.ürünü alacaksınız. Buyurun teşvik edin. Yayla hayvancılığı gelişmiş ülkelere baktığınızda Engin hocam yanıyorsam düzeltin. Ekilebilir arazinin %20' si yem bitkilerine ayrılmış ve verimli topraklara ayrılmış. Yani sorunları konuşa konuşa sorun tespit etme konusunda hepimiz uzman olduk. Artık çözelim. Çözerken de birbirimize yardımcı olalım. Damızlık birliğinin organizasyonuna bakın. Bütün ülke çapında fabrikalar kurmuş ürünlerini pazarlıyor. Bizde ne yapıyor? Türkiye de 5250 tane serbest klinisyen veteriner hekim var ve damızlık birliklerimiz, üretici birliklerimiz yok dünyasında. Neresi yok. Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği var, Koyun, Keçi Yetiştirici birliği var, Süt Birliği var, Kırmızı Et Üreticileri Birliği var, yumurtacılar var, beyaz et sanayicileri var. Demek ki örgütlenmemizde sorun yok. Örgütler arasında diyalogda sorun var. Az önceki lafıma geri geliyorum. 5250 tane serbest klinisyen arkadaş, damızlık birliklerimiz var. Bir kaç istisna hariç Türkiye'nin her yerinde serbest veteriner hekimlerle rekabet içerisinde. Yapmayın beyler bünyenizde 100-200 tane veterineriniz var en fazla bu ülkenin geleceğine yön biçiyorsunuz. Hayvan ıslahını siz yönlendiriyorsunuz. Hayvan fenotipini genotipini bizlerden daha iyi biliyorsunuz. Yapmayın gelin elbirliği verelim bu memleket bizim başka vatan yok. Bu vatan bize ait ve her hizmeti beraber yapacağız. Organizasyonlar tamamlanıyor. Teşvikler vatandaşlara giderken birliklere takılıyor. Hizmet bedeli adı altında bir sürü paralar alınıyor. Kasasında 150 trilyon olan damızlık birliğinin ne iş yaptığını biri bana söyler mi? Ya da 50 trilyon 100 trilyon. Ya da bu parayı nereden

getirdiğini söyleyebilir mi? Bizde silaj makinesi aldılar muhteşem. Ellerine sağlık çokta mutlu oldum. Ama silaj paketinin maliyeti ile orda vatandaş Ahmet efendinin silaj makinesi ile paketleme fiyatı aynı silaj fiyatı aynı. O zaman sen kime hizmet ediyorsun. Yani yaptığın güzel, düşündüğün güzel, her şey güzel arkadaşlar konuşulacak çok şeyimiz var. Ben aramızdaki bir arkadaş tebrük etmek istiyorum kusura bakmazsanız. Türkiye de ilk örneği oldu hepimiz gurur duyduk. Mersin Büyükşehir Belediye Başkanlığı Veteriner İşleri Daire Başkanlığını kurdu. Bu başka örneği de yok zannediyorum. Bu konuda 2 emektar var birisi Türkan Hanım. Lütfen kalkar mısınız çok emeğiniz var. Daire başkanımız Güven Bey oda buradalar. Şakir hocam 1984'te idi veteriner işleri müdürlüğü lav edildi. O günden beri bizdeki bütün işler tersine gitti. Bütün meslek gruplarına saygım var. Ama hayvancılıkta benim sadece hayvan sağlığına hapis edilmemi ben anlayamıyorum. Hayvan sağlığı benim işim, üretimi benim işim. Tabi ki diğer meslek gruplarından destek alabilirim. Gıda güvenliği benim işim, 250 den fazla zoonoz hastalık varsa ben halk sağlığının göbeğindeyim. Doğru mu? Doğru. Hayvan refahını, onun bütün fizyolojisini, anatomisini bilen bir hekim mi daha iyi organize eder yoksa hayvanla seven ilgilenen birimi daha iyi organize eder. Hayvan refahında da varım, çevre sağlığında da varım o zaman ben bu dünyanın en eski en saygın mesleklerinden birisini icra ediyorum. Eğer insan hayatının beslenmesinde en yaşamsal öneme sahip şey hayvansal gıdalarsa, hayvansal proteinlerse, ben olmak zorundayım. Ama olurken hocalarımla da olmak zorundayım, üretici birlikleri ile de, sektöre milyon dolarlarını yatıran insanlarla da, bu sektöre hizmet eden kapıda ki bekçiden içeride ki bakıcısına kadar entegre olarak çalışıp bu ülke için üretmek zorundayız. Wagner diyor ki; ben ihtiyacımın %150'sini üretiyorum. Ben neden üretmiyorum ve benim coğrafyam çok daha müsait. Ha burası kuraksa yağışlı bölgelerim var. İklimi muhteşem olan her şey var benim ülkemde. Doğru harekete geçireceğiz. Siyaset yapmayalım gibi bir laf geldi demin. Neden yapmayalım? Ben mesleğimin siyasetini de, hizmet ettiğim hayvancılık sektörünün siyasetini de yapmak zorundayım ve onunla ilgili politikaları üretmek zorundayım. Yani bakanlık ya da mevcuttaki siyasi iktidarın her aldığı kararı alkışlamak zorunda değilim. O alınan kararları ortak almak

zorundayız. Biz sadece konuşuyoruz. Dışarıda yazıyor bölge ve Ülke Hayvancılığının Sorunları ve Çözüm Önerileri. Sorunları konuşmaktan yorulmadınız mı Şakir hoca artık çözelim. 1926 da dünyada suni tohumlamayı ikinci uygulayan biziz. Peki hala sperma ithal ediyorsak demin Engin hocam dedi ki bu böyle olumsuz gidiyorsa bize de yazık ilgili bakanlığı da yazık ne kadar doğru söylediniz. Biz başaramamışsak kabahatlisi biziz. Yaşadığımız bütün sorunlardan biz sorumluyuz. O zaman bu sorunları çözelim, bütün güzellikleri memleketimiz adına da, yatırımcımız adına da, hizmet edenler adına da güzel şeylere imza atalım artık. Ben sabrınız için teşekkür ediyorum.

Uzm. Veteriner Hekim Hüseyin DEDE

(Ankara-Çankaya Belediyesi)

Demin Murat hoca örgütlenmeden bahsetti bizim kısmen Adana Oda Başkanımızda bahsetti. Bizim asıl sorun burada bizim yetkili veteriner örgütlenmesinde yatıyor. Devlet olarak tabi sivil örgütlenmelerin yanında asıl önemli olan devletteki veteriner hekim örgütlenmesidir. Burada ben sayın Wagner'e zaman olamadı sormadım Avusturya da ki yetkili veteriner otoritesinin yapısı çok önemli. Bize de örnek olabilir. O konuda bizi aydınlatabilirse teşekkür ediyorum kendisine.

Prof. Dr. Engin SAKARYA

Avusturya da kooperatifle birliğin arasında ne fark var. Bizde biliyorsunuz yetki karmaşası var. Her şey birbirine karıştırılıyor. Özellikle birlik ve kooperatif yetki alanları itibari ile birlik kooperatifin işini yapıyor. Kooperatif birliğin pek bir işini yapmıyor ama bu çok önemli. Görev tanımı son derece önemli. Birde sayın Wagner Anonim şirket yapısı hayvancılıkta ben başarı şansı görmüyorum. Neden kooperatif yapılar konusunda acaba Türkiye'ye model olarak getirilmiyor da anonim şirket olarak kar payımı dağıtacaksınız. Yani bu modelin işleme şansını ben bu işin belirli süreden beri araştırmasını yapan kişi olarak anonim şirket olarak başarı şansını kesinlikle görmüyorum. Neden kooperatif yapılar üzerinde durulmuyor? Türkiye de kooperatifçilikteki bu başarısızlık nedir ben anlayamadım. Biz bunu başarmak zorundayız.

Başka türlü hayvancılığı kalkındırmayız diye düşünüyorum. Teşekkür ediyorum.

Anton WAGNER

Hayvan sağlığı kesinlikle damızlık birliği olarak bizim için en önemli bildiklerimizden birisidir. Bunun en önemli sebeplerinden biriside çiftliğimde tesisimde olası bir probleme ilk müdahale benim tarafımdan yapılmak zorundadır. Bizim görevlerimizden biriside salgın hastalıklara müdahalenin doğrudan çiftliklerde başlaması bizim görevlerimiz arasındadır. Ben tabi ki çiftçimi yönlendirdim. Dedim bak böyle bir problem var sağlıkla ilgili olarak bunu böyle yapmalıyız ve böylece kendi üyelerimi yönlendirdiğim için uzun vadede çözümlerde bulabildik.

Biz piyanonun tuşlarına basıyoruz ama uygulamayı her zaman bizim bağlantılı olduğumuz uzmanlık alanları var. Bunlar sadece veteriner doktorlar birliği değil, aynı zamanda veterinerler odası, üniversiteler tabi ki. Benim biraz önce tanıtmak olduğum veri tabanlı bankamızı doğrudan veterinerler kullanabiliyor bizde. Ürünün verimi ve verimliliği konusundaki değer biçimine en büyük etkenlerden birisi sadece miktar değil aynı zamanda hayvanın sağlığı konusundaki bilgilerdir. Ondan dolayı veterinerlerle birlikte çalışmak zorunda kalıyoruz. Data bankası veri bankası üzerindeki antibiyotik akışı kullanımı kontrol altına alınmış oluyor. Bizim damızlık birliğimiz içerisinde de bölümlerimiz vardır. Bunlardan biriside sadece hayvan sağlığıdır. Orada biz daha çok bu iletişimi veterinerlerle olacak iletişimi daha doğru nasıl yapılabileceğini içerikle alakalı konuları tartışıyoruz. Güncel konular üzerine değil daha uzman konular. Uyarlamalar, mevzuatlar tabi ki odalar arasında o kararları verecek resmi kurumlar arasında yapılıyor. Ama biz oturuyoruz orada onların arasındayız. Ben burada bir şey daha eklemek istiyorum küçük aile işletmelerini destekleyerek büyük ekonomik ticari alanlarda nasıl kendilerini kabul ettireceklerine dair yöntemi de burada size örnek olarak vermek isterim. Zamanında mesela bizde hayvan ithal ediyorduk ve çok ciddi bir şekilde bilimsel olarak farkındalıkla doğru tesislere doğru çiftliklere

kanalize ettik bu hayvanları. 50 sene önceki durum. Mesela halen günümüzde geri kalmış bir bölgede olan yapısı sağlam olmayan bir işletmeye yılda 2 tane buzağı kamu tarafından ama en iyi genetik özelliklere sahip 2 buzağı veriliyor. Tabi hep göreceli düşünmemiz lazım Avusturya Türkiye'nin 1/10'ü olduğu için böyle bir sıfır eklememiz gerekiyor. Bizde tabi ki tesislerin çiftçilerin sayısı azalıyor ama üretim ciddi şekilde artıyor. Yani birisi birisini saf dışı etmiyor. Tam tersine ikisi de birbirine bağımlı. Mesela bir örnekle cevap vermek istiyorum. Süt alımında toplamında mesela çok büyük bir süt ürünleri fabrikası, yakınındaki küçük 5-6 tane tesisin sütünü de alıp götürüyor mesela. Birbirlerini karşılıklı olarak destekliyoruz tabi ki.

İkinci sorunuz Avusturya'da veterinerlerin nasıl organize olduklarına dair. Veteriner, doktorlar, tabipler odası var. Siyasi olarak orada organize olmuş durumdadır. Aynı zamanda resmi olarak veterinerlik dairesi vardır. Hayvan Sağlık Hizmetleri adı altında zorunlu olmayan üyelik üzerine kurulmuş bir dernekte vardır. Dernek yasasına göre kurulmuştur. Çiftçi ile veteriner arasındaki birlikteliğin iletişimin alt yapısını kuran bir sistemdir bu. Mesela ben hayvana dair bilgileri topluyorum. Damızlık büroları benim veri bankamı bu hayvan sağlığı hizmetleri derneği kullanıyor ve de oradan çiftçi ile irtibatta bu problemleri ortadan kaldırıyor. Şöyle bir aşamaya geldik artık bir çiftçinin eğitiminde de birlikte çalışıyorlar. Veterinerler çiftçinin eğitiminde doğrudan müdahiller artık.

Hüseyin DEDE

Kamudaki yetkili otorite, bizdeki bütçe veteriner hizmetleri yetkili otoritesi bütçe kullanımı, mesela bizde Tarım İl müdürlüğü var her işe bakıyor. Yani eskiden Veteriner İşleri Genel Müdürlükleri vardı. Şimdi bizde tabi onlar bütçe kullanamıyor. Deminden benim konuşuyoruz hayvan hastalıkları vs. sorun orada yaşanıyor. Ben özellikle oradaki kamu yapısını veteriner otoritesini sormak istiyorum.

Anton WAGNER

Tabi ki Veteriner Genel M¼d¼rl¼ę¼ olarak resmi bir kurum var. Hayvan koruması, salgın hastalıklarla m¼cadele, bu resmi kurum sadece kontrol mekanizmasında m¼dahil b¼t¼n uygulamalar t¼m işlemler biraz ¼ncede s¼ylemiř olduğumuz gibi hayvan sağlığı hizmeti derneği tarafından ¼stleniyor. Resmi kurumların sayısını azaltmakla meřgul¼z şuanda Avusturya da. Resmi kurumlar daha ¼ok denetleyici aşamadalar. Uygulamaları biz yapıyoruz. Benim en b¼y¼k damızlık birliği olarak ¼ift¼inin bize en b¼y¼k hizmeti veterinerlik bilgileridir. ¼¼nk¼ o seviyeyi, o garantiyi, o sağlığı, sağlık standardını tutturmuşsanız bu onların hayvanları i¼in ¼zellikle aynı zamanda ihracat i¼inde ¼nemlidir tabi ki.

Ben damızlık birliği olarak bir derneğim. Benim uygulama ticari işlerde g¼revim yoktur. Ticaret yapamam ama kooperatif olarak ticari iş yapabiliyorlar.

B¼y¼k ihtimalle bizde ki bu kooperatif sistemindeki m¼dahil olan ¼retici hisse sahibi. Belki burada b¼yle bir durumu karşılayacak sistem olmayabilir diyor. Bilmiyor tabi ki fikir beyan ediyor.

Teřekk¼r ediyoruz herkese...

GAP PROJESİ KAPSAMINDA BÖLGE VE ÜLKE HAYVANCILIĞININ SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ KONULU TOPLANTI SONUÇ BİLDİRGESİ

Gıda Üretimi ve Gıda Güvenliği

Türkiye'nin genç ve dinamik yapıda olan nüfusu günümüzde de artmaya devam etmektedir. Artan nüfusa paralel olarak gıda maddelerine olan talep her geçen gün artmaktadır. Buna bağlı olarak da hayvansal ürünlere olan talep artışı gözlenmektedir. Bu talep artışı hayvansal ürünlerde üretimin de artırılmasını zorunlu kılmakta, Türkiye bu temel ürün üretimi alanında kendi kendine yeterlilik noktasını yakalamak zorundadır.

Hastalıklar-Verimlilik

Hayvansal üretimin sürekliliği ve karlılığını belirleyen temel bileşenlerden biri de hayvan sağlığıdır. Günümüze kadar hayvan sağlığı konusunda ciddi ilerlemeler kaydedilmiş olmasına rağmen, gelinen noktayı yeterli bulmak mümkün değildir. GTHB (Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı)'de veteriner hizmetlerinin kırsal alanda etkin sunumu ve hizmet maliyetini düşürme yaklaşımının benimsenmesi gerekmekte bu durum ancak AB(Avrupa Birliği) benzeri bir idari yapılanma ile mümkün olabilecektir.

Türkiye özellikle salgın hastalıklar konusunda oldukça fazla deneyime sahiptir. Sığır vebası, Şap, Ruam, Tüberküloz vb. salgınlar ile başarılı mücadeleler vermiştir. Bu başarılarla rağmen henüz bu hastalıklardan ari hale getirilememiştir. Salgın hastalıklarla mücadelede

başarısızlıkta; yönetsel, ekonomik ve coğrafi vb. pek çok faktör bakımından olumsuzlukların etkisi olmaktadır. Örneğin şimdiye kadar ne Türkiye'ye kaçak hayvan girişini ve kesimini engellemek ne de Türkiye içerisinde hayvan hareketlerini izlemek ve bir düzene sokmak mümkün olamamıştır. Özellikle Doğu ve Güneydoğu komşularımızdan hayvan girişinin engellenememesi hastalık tehdidini sürekli hale getirmiştir. Nitekim Türkiye'de ciddi salgınların başlangıç noktası genellikle bu bölgeler olmaktadır.

Desteklemeler

Günümüze kadar uygulanan ve devam eden tarım ve hayvancılık politikalarının sektörlerin teknik sorunlarının çözümünde getirilen yaklaşımların ekonomik politikalarla desteklenmemesi başarıyı sınırlandıran en önemli faktördür.

Gaziantep başta olmak üzere bölgedeki illerin nüfus yapısı incelendiğinde nüfusun %70-80'lerinin şehirlerde geriye kalan kısmının köylerde yaşadığı görülmektedir. AB'de olduğu gibi kırsaldan göçü önlemeye yönelik istihdam yaratma, genç nüfusa kredi ve finansman konusunda kolaylık, üretime yönlendirme ve sürdürülebilirliğin sağlanmasına dönük politikalar ve piyasa düzenlemeleri Türkiye'de de hayata geçirilmelidir.

Son yıllarda mevcut hükümetin uyguladığı hayvancılığın desteklenmesine dönük finansman politikaları sonucu hayvancılık sektörünün toplam tarımsal desteklemeler içerisindeki payı %30'lar civarına çıkmıştır. Bu konu kırsal alanda bu iki sektörün özellikle planlamada dengeli tutulması inter-sektörel etkileşim ve talep yaratma açısından önem arz etmektedir. Bu açıdan önümüzde ki dönemlerde kırsal gelirler içerisinde hayvancılığın payını %40'lara çekecek planlama çalışmalarına ve doğru stratejilere ihtiyaç bulunmaktadır. Bu denge sektörlerin gelişmesi ve sorunların çözülmesi noktasında rasyonel bir yaklaşım olacaktır.

Örgütlenme

Müzakere sürecine girdiğimiz AB'de kooperatifler; tarımsal ve hayvansal ürünlerin politika belirleme, üretim, pazarlama ve işleme konularında etkin çalışmaktadır. Tarım ve hayvancılıkta piyasaları düzenleyen üretici örgütlerine ortak olmak, yardımlardan yararlanmak için temel koşul olduğundan bu esasa uymak üreticiler açısından hayati önem taşımaktadır. AB'de, hayvancılıkta ürün bazında (ihtisas) kooperatifleşme düzeyi oldukça yüksek olup, bu kooperatiflerin et ve süt piyasalarında önemli payları bulunmaktadır.

Örgütlenme modelini kendi sosyo-ekonomik yapısıyla uyumlu bir temele oturtmayan kalkınma çabalarının, başarı şansı son derece sınırlıdır. O nedenle her alanda olduğu gibi hayvancılık sektöründe de yapısal bozuklukları gideren, sektöre dinamizm kazandıracak yeni bir örgüt modelini belirleme ve o yönde örgütlenme kaçınılmaz bir zorunluluktur.

Yem Üretimi

Türkiye büyükbaş ve küçükbaş hayvan varlığı açısından önemli bir potansiyele sahiptir. Ancak, başta kaliteli kaba yem üretiminin yetersiz ve yem fiyatlarının yüksek olması Türkiye hayvancılığının sorunlarının başında gelmektedir. Uzun yıllar erken ve ağır otlatma nedeniyle çayır ve mera alanlarının veriminin düşük ve yem bitkileri üretiminin yetersiz olması nedeniyle hayvansal üretimde kaliteli kaba yem sorunu günümüzde de yaşanmaktadır. Kaliteli kaba yem yetersizliği ve yem fiyatlarının yüksek olması et-süt üretimi ve tüketimini de olumsuz yönde etkilemektedir. Kaba yemsiz bir süt hayvancılığı yapmak mümkün değildir. Ekonomik bir süt hayvancılığı için ise kaba yemin işletmede üretilmesi esastır. Ancak, son yıllarda kuraklık ve kaba yem üretimindeki yetersizlik iç piyasa fiyatlarının çok yüksek olması nedeniyle Türkiye ilk defa yurt dışından kaba yem ithal etmek zorunda kalmıştır.

Toplam ekilebilir tarım alanları içinde yem bitkilerine ayrılan alan hayvancılığı gelişmiş Almanya'da %36, Hollanda'da %31, İtalya'da %30, Fransa ve İngiltere'de %25'dir. Türkiye'de ise bu oran %7 civarındadır. Bu nedenle, kaliteli kaba yem üretiminin artırılması ve ekonomik olarak sürdürülebilir bir hayvancılık için çayır mera alanlarının ıslahı ve idaresi yanında yem bitkileri üretim alanlarının en az %15'e çıkarılması ve üretimin bu yönde teşvik edilmesi gerekmektedir.

Hayvancılık açısından Güneydoğu Anadolu Projesi'nden sektörün beklentisi kaliteli yem üretiminin yapılması ve tedariki yönündedir. Toplam maliyetler içinde %60-70 payı olan yemin bölgeden temini hayvancılığın en önemli sorununu çözme konusunda yararlı olacaktır. Bölgeye dönük üretim deseni oluşturmada ve sulama yatırımlarının sonlandırılarak bu konunun ciddi bir şekilde planlanması gerekmektedir. GAP kapsamında (ihracat üssü olarak planlanan) bölgeyle birlikte ülke genelinde yem bitkilerine tahsis edilen alanın gelişmiş ülkeler düzeyine çıkarılması hedeflenmelidir. Bölgede hayvancılığın lokomotif sektör olmasında ve ihracatçı bir yapı göstermesinde üretim deseninin hayvancılığın talebi doğrultusunda yönlendirilmesi ölçüsünde başarı sağlanabilecektir.

Hayvancılık İşletmelerinin Sosyo-Ekonomik Yapısı

Türkiye tarım ve hayvancılık sektörlerinde üretimde bulunan yaklaşık 3 milyonun üzerinde işletmenin % 67'si polikültür yapıda olup, hayvansal üretimde ihtisaslaşan işletme sayısı % 3'ün altında kalmıştır. Küçük ölçekli, geleneksel üretim anlayışında, dağınık yapıdaki bu işletme yapıları üretimin ve verimliliğin artırılmasında en büyük engeldir. İşletme ölçeklerinin küçüklüğü, hayvancılık sektörünün kırsal ekonomik kalkınmadaki etkinliğini azaltan önemli bir faktördür. Bu yapısal sorunun çözümünde; işletme ölçeklerinin büyütülmesi ve organizasyonu ve örgütlenme modeli gibi konuların kamuoyunda tartışılması önemlidir. Hayvancılıkta işletme ölçeklerinin büyütülmesinde gelişmiş ülke örneklerinde görülebileceği üzere kooperatif modeller çözüm noktası olabilir. Gerçekte üretim

maliyetlerinin yüksek olduğu küçük ölçekli işletmelere hızla rasyonel bir yapı kazandırılarak, ölçeklerin büyütülmesi ve üretimde ihtisaslaşmanın sağlanması teşvik edilmelidir.

Et-Süt Piyasalarının Düzenlenmesi ve ESK(Et ve Süt Kurumu)

Hayvancılık sektöründe yapısal sorunlar içinde gösterilen önemli bir konu da hayvansal ürünler (et ve süt) piyasalarıdır. Genelde ülkemizde hayvansal ürün piyasalarında üreticiler ürünlerini satarken oligopol ve kartelci yapılanmalar ile karşı karşıyadır. Bu tip piyasalarda oluşan fiyat üretim kesiminin (maliyet+kâr) beklediği fiyat oluşumu değildir. Piyasalarda oluşan üretici-aracı ve perakende marjları gelişmişlikle ilgilidir. Bu açıdan bu piyasaların düzenlenmesinde ESK'nun müdahaleci kuruluş olarak oynayacağı rol ve politikalar sektörün geleceğini belirleme açısından önem arz etmektedir.

Kurumun piyasa düzenlemeleri, arz-talep dengesinin sağlanması ve müdahale alımlarında üretim maliyetlerini dikkate alan (ürün fiyat-yem pariteleri, konjunktürel gelişmeler gibi) alım politikaları uygulaması sektörün ve piyasaların gelişmesinde önemli rol oynayacaktır.

Pazarlama

Hayvancılık sektöründe sağlıklı ekonomik gelişme ancak pazarlama kanallarına ve dolaşım sistemine etkinlik kazandırmakla mümkün olacaktır. Bu etkinlik talebin miktar çeşit ve kalite olarak üretim kesimine yansıtılmasıyla sağlanabilecektir. Her sektörde olduğu gibi hayvancılık sektöründe de işletmeler düzeyinde gerek yetiştirme gerekse besi faaliyetlerinde başarıya ulaşılsa dahi ürünlerin pazarlanmasındaki sorunlar çözülmedikçe mutlak başarıya ulaşmak güç, hatta bazen olanaksızdır.

Geleneksel kasaplık hayvan, et ve süt pazarlama kanallarında sayıları, genellikle 3-4 arasında değişen aracının hizmetini gerektiren

uzun bir zincirle karşılaşmaktayız. Pazarlama zincirinin uzun olmasında en önemli nedenlerden birisi hayvancılık işletmelerinin küçük, yaygın ve dağınık olmasıdır. Bu durum aracı hizmetlerinde çalışanların prodüktivite düşüklüğüne, dolayısıyla pazarlama maliyetinin yükselmesine neden olmaktadır.

Sektörde üretici kesimin örgütlenmedeki yetersizliği de dikkat çekicidir. Gelişmiş ölkelerde olduğu gibi üretim ve pazarlamada etkin kooperatif yapıların oluşturulması, sorunların çözümüne önemli katkı sağlayacaktır.

